

Kasvun, turvallisuuden ja yhtenäisyyden edistämiseksi

Euroopan unionin kestävyys siirtymän diskursiiviset oikeutukset 2019–2025

Valtio-opin
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Johanna Mäki

20.5.2026
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Valtio-oppi

Tekijä: Johanna Mäki

Otsikko: Kasvun, turvallisuuden ja yhtenäisyyden edistämiseksi – Euroopan unionin kestävyys siirtymän diskursiiviset oikeutukset 2019–2025

Ohjaaja: Professori Henri Vogt

Sivumäärä: 110 sivua

Päivämäärä: 20.5.2026

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Euroopan unionin kestävyys siirtymään liittyvän politiikan diskursiivista oikeuttamista Euroopan komission tuottamassa puheessa vuosina 2019–2025. Tutkielman keskeinen lähtökohta on ollut olettaa siitä, että kestävyys siirtymät ovat perustavanlaatuisia, laaja-alaisia ja monimutkaisia sosio-teknologisia muutoksia, jotka ovat luontaisesti poliittisia, kiistanalaisia ja arvolutautuneita niiden vaatimien status quo -politiikan ulkopuolisten tulevaisuuden visioiden ja rakenteellisten muutosten vuoksi. Eurooppalainen kestävyys siirtymä, jota Euroopan komissio artikuloi Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kautta, vaatii poliittisena strategiana oikeuttamista, jotta muutosohjelmassa esitetyille toimille luodaan edellytykset toteutua. Aiheen tutkimus on tärkeää, sillä sen avulla voidaan analysoida sitä, minkälaista kestävyys siirtymää pyritään rakentamaan poliittisessa diskurssissa, kun kestävyys siirtymiin liitetyt tiedot, merkitykset ja toimintavaihtoehdot (tai toimimattomuuden ehdotukset) kilpailevat keskenään huomiosta ja legitimitetistä diskursiivisissa kamppailuissa taloudellisen, poliittisen ja muiden vallanmuotojen käytön seurauksena.

Tutkielmassa selvitetään, millä muilla ulottuvuuksilla kuin ympäristöllisillä näkökulmilla Euroopan komissio diskursiivisesti oikeuttaa EU:n kestävyys siirtymää ja minkälaisia diskursiivisen oikeuttamisen strategioita komissio käyttää kestävyys siirtymästä tuotetussa poliittisessa puheessaan. Tutkielman teoreettis-metodologinen kokonaisuus perustuu sosiaalisen konstruktionismin, diskurssianalyysin ja diskursiivisen oikeuttamisen muodostamaan kehikkoon. Tämän viitekehyksen tarjoaman välineistön avulla tutkimusaineisto analysoidaan aineistolähtöisesti. Tutkielman primääriaineisto koostuu komission tiedonannoista, lainsäädäntöaloitteista sekä komissaarien puheista eri asiayhteyksissä. Aineisto käsittelee laaja-alaisesti EU:n vihreää siirtymää eri politiikkakonteksteissa, kuten osana EU:n ilmastopolitiikkaa, teollisuuspolitiikkaa sekä EU:n kansainvälistä roolia ja ulkosuhteita.

Analyysin perusteella tutkimusaineistosta tunnistettiin ja nimettiin neljä EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavaa diskurssia, jotka edustavat eri näkökulmia kestävyys siirtymää koskevassa keskustelussa: ”*vihreän kilpailukyyn diskurssi*”, ”*uhan ja geopolitiikan diskurssi*”, ”*EU:n toimintavollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi*” sekä ”*EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi*”. Tutkimustulosten nojalla voidaan todeta, että eurooppalainen kestävyys siirtymä rakentui komission puheessa joustavaksi projektiksi, jolla edistetään niin talouskasvua ja kilpailukykyä, turvallisuutta ja energiaomavaraisuutta, globaaleja ilmastotoimia ja kansainvälisen johtajuuden identiteettiä kuin oikeudenmukaisuutta ja yhtenäisyyttä unionissa ja sen rajojen ulkopuolella. Kestävyys siirtymän diskursiivisesta oikeuttamisesta muodostui analyysin perusteella ajallinen, kontekstisidonnainen ja ristiriitainenkin prosessi, jossa yhteiskunnallisen muutoksen seurauksena komissio kykeni hyödyntämään kestävyys siirtymään liitettyjä eri merkityksiä ja ideoita joustavasti. Tällä tavoin komissio uudelleenmuotoili hyödyntämiään oikeuttavia diskurssejaan, jolloin sen oli mahdollista legitimoida ja säilyttää olemassa olevaa vihreän siirtymän strategiaansa. Kaiken kaikkiaan voidaan nähdä, että vihreän siirtymän politiikkaa oikeutetaan osana laajempia EU:n politiikkaprioriteetteja ja kehitystä koskevia päämääriä.

Avainsanat: Euroopan unioni, Euroopan komissio, Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, kestävyys siirtymä, ilmasto- ja energiapolitiikka, integraatio, diskurssianalyysi, diskursiivinen oikeuttaminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Kestävyys siirtymä käsitteenä ja Euroopan unionissa	12
2.1	Kestävyys siirtymä käsitteenä	12
2.2	Euroopan vihreän kehityksen ohjelma kestävyys siirtymänä	16
3	Tutkielman teoreettis-metodologinen kokonaisuus	22
3.1	Lähtöoletuksena sosiaalinen konstruktionismi	23
3.2	Diskurssianalyysi	26
3.3	Diskursiivinen oikeuttaminen lähestymistapana	33
3.4	Tutkimusaineiston esittely	44
3.5	Analyysin toteutus	48
4	Analyysi	52
4.1	Euroopan unionin kestävyys siirtymää oikeuttavat diskurssit	52
4.2	Vihreän kilpailukyvyyn diskurssi	55
4.3	Uhan ja geopolitiikan diskurssi	67
4.4	EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi	77
4.5	EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi	87
5	Johtopäätökset	99
	Lähteet	111

1 Johdanto

Tämä tutkielma tarkastelee Euroopan unionin kestävyys siirtymään liittyvän politiikan oikeuttamista. Kolminkertainen planetaarinen kriisi (*Triple Planetary Crisis*) eli ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja saastuminen, on sekä ihmiskunnan että ekosysteemien olemassaolon kannalta suurin ja akuutein maailmanlaajuinen uhka. Ilmastokriisin syvin olemus perustuu ihmiskunnan havittelemaan jatkuvaan talouskasvuun tarvittavien luonnonvarojen ylikulutuksesta aiheutuviin kasvihuonekaasupäästöihin (UNEP 2024). Edelleen jatkuva kollektiivinen toimimattomuus ekologisen kriisin torjumiseksi on johtanut siihen, että maailmanlaajuiset hiilidioksidipäästöt ovat jatkaneet kasvuaan johtuen kestävämmistä tavoista käyttää energiaa, kuluttaa, tuottaa tai muokata maapinta-alaa (IPCC 2023, 5).

Voidaankin nähdä, että elämme antroposeenin epookkia eli aikakautta, jossa ihmisen aiheuttama maapallon kuumentumisella on maapallon järjestelmää horjuttavia vaikutuksia, joilla on mahdollisesti katastrofaalisia seurauksia koko järjestelmälle ja planeetan elinolosuhteille (Dryzek & Pickering 2019, 1–2). Dryzek ja Pickering (2019, 13) katsovat, että antroposeenin aika on eskaloitunut 1950-luvulta lähtien, niin kutsutun ”suuren kiihdytyksen” myötä. Fossiilikapitalismi ja kasvun varaan rakentunut talousjärjestelmämme olivat ja ovat edelleen keskeisiä ajureita tälle kehitykselle (mt.). Dryzekiä ja Pickeringiä (2019, 3) mukaillen, sillä ei ole kuitenkaan merkitystä, milloin tämä epookki on alkanut, vaan sillä, että tilanteen vakavuus tunnustetaan ja siihen reagoidaan asianmukaisesti.

Maapallon elämän eksistentiaalista hätätilaa alleviivaa erityisesti se, että viimeiset yksitoista vuotta 2015–2025 ovat olleet mittaushistorian kuumimmat vuodet ja maapallon keskilämpötila on noussut 1,43 astetta verrattuna esiteolliseen aikaan (ennen vuotta 1750) (WMO 2026). Tämä tarkoittaa sitä, että nykytoimilla Pariisin ilmastopimuksen 1,5 asteen raja tullaan saavuttamaan todennäköisesti 2030-luvulla ja lämpenemisen rajoittaminen edes kahteen asteeseen tulee olemaan epätodennäköistä (IPCC 2023, 12).

Kasvihuonekaasupäästöjä tulee siis laskea ja hiilinieluja kasvattaa hyvin nopealla aikataululla ja pysyvästi. Koska poliittis-taloudelliset kehityskulut ovat muodostaneet antroposeenin yhteiskunnallisen luonteen (Säynäjoki 2023, 48), ilmastokriisi on hyvin monimutkainen sosiaalinen, poliittinen ja yhteiskunnallinen ilmiö (Hulme 2009, xxv). Yhteiskuntia, energiantuotannon tapoja ja talousjärjestelmää tulee perustavanlaatuisesti rakenteellisesti

muokata, mikä tuo esiin normatiivisia ja kiistanalaisia kysymyksiä koskien elämäntapojamme, oikeudenmukaisuutta, taloudellista ja sosiaalista järjestystä sekä yhteiskuntien kykyä käsitellä epävarmuutta (Wendler 2019, 327). Ilmastokriisin hillitsemiseksi yhteiskuntien pitää siis tehdä kokonaisvaltaisia kestävyys siirtymiä, jotka ovat syvästi poliittisia yhteiskunnallisia muutosprosesseja.

Tämän tutkielman keskeisiä käsiteltäviä teemoja ovat kestävyiden ja kestävyys siirtymän käsitteet. Kestävyys tai kestävä kehitys on ensimmäisen kerran määritelty käsitteenä vuonna 1987 YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomission, niin kutsutun Brundtlandin komission, toimesta kehitykseksi, jolla varmistetaan, että nykyisten sukupolvien tarpeet täytetään vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omia tarpeitaan (WCED 1987). Kestävyys siirtymä voidaan tiivistetysti määritellä perustavanlaatuisiksi ja moniulotteiseksi sosio-tekno logiseksi muutokseksi, jossa tapahtuu rakenteellisia institutionaalisia, taloudellisia ja poliittisia uudelleenjärjestelyjä, siirtymiä teknologioista toisiin sekä muutoksia kulttuureissa, markkinoissa ja ihmisten toimintatavoissa (ks. esim. Potts, Niewiadomski & Prager 2019, 359).

Vaikka on selvää, että yhteiskuntiamme ja elintapojamme tulee muokata yhdenmukaisiksi planetaaristen rajojen kanssa, yhteiskunnissa ei ole olemassa konsensusta, siitä minkälaisia ilmasto-, ympäristö- tai energiatoimia tulisi tehdä (esim. Dryzek 2013, 9). Kestävä kehitys on itsessään avoin ja ristiriitainenkin käsite, jonka prosessille ei ole olemassa tarkkaa määritelmää. Kehitys itsessään viittaa yhteiskunnalliseen edistykseen ja vaurauden visioon, kun taas kestävyys korostaa ekologisen suojelun ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden tarvetta. Tavoitteiden ja visioiden saavuttamiseksi tähtäävien toimien suhteen vallitsee siis epäselvyys. (Frantzeskaki, Loorbach & Meadowcroft 2012, 22.)

Tämän tutkielman kannalta yksi keskeisimmistä havainnoista ja lähtökohdista onkin se, että kestävyys siirtymät ovat luontaisesti poliittisia, arvolatautuneita ja kiistanalaisia yhteiskunnallisia muutosprosesseja. Koska kestävyiden käsite on jo itsessään hyvin kiistanalainen, eri yhteiskunnalliset ryhmät ja toimijat ovat usein eri mieltä siitä, minkälaisia innovaatioita tai siirtymäpolkuja halutaan tavoitella (Loorbach, Frantzeskaki & Avelino 2017; Köhler ym. 2019, 3). Kestävyys siirtymien poliittinen luonne korostuu, koska muutoksen nopeuden vaatimus on läsnä koko ajan ja tarvitaan vaihtoehtoisia tulevaisuuden visioita status quo –politiikan ulkopuolelta. Poliitiikan, siirtymien ja tulevaisuuksien visioiden välillä on siten monitahoinen suhde. (Gaede & Meadowcroft 2016; Scoones ym. 2015, 1–2.)

Kestävyys siirtymien ollessa laaja-alaisia, avoimia ja kiistanalaisia prosesseja, voidaan kestävyys siirtymien politiikan ja merkityksien tutkimus nähdä hyvin tarpeellisenä. On tärkeää tutkia kestävyys siirtymiä kielenkäytön ja todellisuuden välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta eli diskursiivisen lähestymistavan avulla, sillä kestävyys siirtymät eivät näyttäyty selkeinä valmiiden ratkaisujen kokonaisuuksina, minkä vuoksi niihin kohdistuu valtavat määrät eri näkökulmia ja käsityksiä (Dryzek 2013, 9). Tutkielman sosiaalisen konstruktionismin mukaisen ontologisen taustaoletuksen perusteella diskurssit kytkevät yhteen kielenkäytön ja sosiaalisen todellisuuden rakentaessaan merkityksiä ja käytänteitä. Näin ne muokkaavat käsityksiämme eri ilmiöistä, asioista ja ihmisistä. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 71.) Kielen luodessa maailmaa ymmärretään tiedon ja todellisuuksien rakentuvan sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kielellisten määrittelykamppailujen seurauksena. Sosiaalisen konstruktionismin oletuksista kielenkäyttöön ja tiedon rakentumiseen käsitellään tutkielman luvussa 3.1.

Kestävyys siirtymään liitetyt diskursiiviset rakennelmat tiedosta, merkityksistä ja toimintavaihtoehtoista (tai toimimattomuuden ehdotuksista) kilpailevat siis keskenään huomiosta ja legitimitetistä diskursiivisissa kamppailuissa taloudellisen, poliittisen ja muiden vallanmuotojen käytön seurauksena. Näiden kamppailuiden seurauksena vallitseva institutionaalinen ja taloudellinen järjestys saa jatkua rajaten legitiimien merkitysten ulkopuolelle vaihtoehtoiset status quota muokkaavat näkökulmat siirtymän mahdollistamiseksi (Carvalho 2020, 106). Diskurssitutkimuksen avulla kyetään tutkimaan, miten ja minkälaiseksi kestävyys siirtymän käsitettä rakennetaan poliittisessa diskurssissa. Lisäksi se mahdollistaa kriittisen analyysin siitä, mikä nähdään oikeutettuna tapana puhua kestävyys siirtymän poliittisesta ja normatiivisesta ilmiöstä, joka rakentaa itsestäänselvyyksinä pidettyä epäpolitisoitunutta kestävyys siirtymän todellisuutta estäen todellisen muutoksen mahdollisuuden ja uusintaen valtasuhteita. Diskurssianalyysin teorian ja metodologian hyödyntämistä tässä tutkielmassa käsitellään luvussa 3.2.

Tämän tutkielman tutkimuskohde on Euroopan unionin (EU) kestävyys siirtymään liittyvä politiikka, sillä se on erityisesti tarttunut ilmasto- ja biodiversiteettikriisin hillinnän haasteeseen. Euroopan unionin voidaan nähdä olevan kehittyneenä globaalien pohjoisten talousalueena kumulatiivisesti enemmän vastuussa ilmastokriisiä aiheuttavista ilmakehän hiilidioksidipäästöistä. Ympäristö- ja ilmastopolitiikka onkin ollut EU:n agendalla jo 1980-luvulta lähtien ja se on pyrkinyt näyttämään kansainvälistä ilmastohallintaa edistävänä ilmastojohtajana. Ilmastokysymys on integroitunut viime vuosina monelle eri EU:n

politiikkasektorille ja sen ilmastotavoitteet ovat vahvistuneet. (von Homeyer, Oberthür & Jordan 2021.)

Erityisesti Euroopan komission rooli on ollut tärkeä EU:n ilmasto- ja energiapoliittisen agendan ja lainsäädännön edistämässä. EU:n poliittisessa järjestelmässä komissiolla on vallankäyttäjän rooli lainsäädäntöaloitteiden ja Euroopan integraation suuntaviivojen asettelussa. Se toimii poliittisena ”yrittäjänä” edistäen EU:n intressejä sekä eurooppalaisia normeja ja arvoja yksittäisten jäsenvaltioiden intressien yli. (Silander 2022.) Tämän vuoksi tutkielman analyttinen katse tarkentuu EU:n institutionaalisen järjestelmän sisällä komissioon, sillä sen voidaan nähdä kykenevän ohjaamaan ja argumentoimaan EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan kehityskulkuja.

Vuonna 2019 aloittaneen komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenin ensimmäisen komission yhdeksi tärkeimmäksi poliittiseksi prioriteetiksi muodostui kunnianhimoisen ilmasto- ja ympäristöpoliittisen vihreän kehityksen ohjelman edistäminen. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ohjelma (*The European Green Deal*) pyrkimyksenä on niin kutsuttu ”kaksoisiirtymä” eli vihreä ja digitaalinen transformaatio. EU:n vihreän siirtymän ohjelma määriteltiin EU:n uudeksi kasvustrategiaksi, jonka tavoitteena on ollut muokata Euroopan unioni moderniksi, resurssitehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi taloudeksi. Suunnitelman avulla pyritään uudistamaan muun muassa EU:n taloutta, energiantuotantoa, liikennettä ja teollisuutta taloudellisesti järkevästi ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Ohjelman kulmakivenä toimii energiasiirtymä pois fossiilisista polttoaineista uusiutuviin energialähteisiin, joka on edellytys EU:n vuoden 2050 hiilineutraaliustavoitteelle. (Euroopan komissio, n.d.; Euroopan komissio 2019.)

Poliittisen kontekstin, jossa Euroopan vihreän kehityksen syntyi, luo Pariisin ilmastopöytäkirjan asettamat velvoitteet, IPCC:n vuoden 2018 kuudennen arviointiraportin antama varoitus lähestyvistä ilmastokatastrofista sekä kasvava näyttö ilmastokriisin vaikutuksista ja niiden mediasoituminen. Lisäksi ohjelman syntyyn Euroopassa vaikuttivat vuoden 2019 europarlamenttivaalien tulos, ruohonjuuritason massaliikkeiden (esim. Fridays for Future, Elokapiina) synty sekä viimeisen vuosikymmenen aikana kehittynyt otollisuus laaja-alaiselle ohjelmalle EU:n ilmasto- ja ympäristöpoliittisten toimien edistymisen seurauksena. (Andersen ym. 2023, 117; Eckert 2021, 81). Vihreän kehityksen ohjelmaa kestävyyssiirtymänä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin luvussa 2.2.

Tämän tutkielman kehyksen muodostaakin ennen kaikkea EU:n ilmasto-, energia- ja teollisuuspolitiikan artikuloima kestävyys siirtymä. Ilmatoon, energiaan ja teollisuuteen liittyvien näkökulmien käsittely yhdessä luo perustellun kehyksen tutkimukselle, sillä fossiilisten polttoaineiden, fossiilikapitalististen teollisuuden tuotantotapojen ja kapitalistisen talousjärjestelmän väillä voidaan nähdä olevan erityinen suhde (Säynäjoki 2023), jolloin vihreän kehityksen ohjelman ehdottamat energiasiirtymää edistävät politiikkatoimet eivät ole vain teknologinen muutos, vaan laajempi vakiintuneiden uskomusten, instituutioiden ja valtapositioiden sosio-kulttuurinen muutos (vrt. Loorbach; Frantzeskaki & Avelino 2017). Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan EU:n ilmasto- ja energiaulkopolitiikkaa siten, kuin se ilmenee tutkimusaineistossa, sillä EU:n voidaan nähdä pyrkivän näyttäytymään tietynlaisena normatiivisena kestävästä kehityksestä edistävänä kansainvälisen politiikan toimijana (ks. esim. Manners 2002). Näin ollen tutkielman tavoitteena on tutkia Euroopan komission diskursiivisia oikeutuksia EU:n kestävyys siirtymälle vihreän kehityksen ohjelman kontekstissa komission dokumenttien ja puheiden kautta vuosina 2019–2025.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma osui ajanjaksoon, jossa EU on kokenut monta sen legitimaatiopohjaa horjuttavaa kriisiä 2000- ja 2010-luvuilla, kuten finanssi- ja eurokriisi, niin kutsuttu ”pakolaiskriisi”, Brexit, radikaalioikeiston ja illiberalismin nousu sekä ohjelman julkaisun jälkeen tulleet koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, energiakriisi(t) ja Donald Trumpin kaudet Yhdysvaltojen presidenttinä. Pansardi ja Battegazzorre (2018) huomauttavat, että EU-instituutiot eivät ole kyenneet vastaamaan kriiseihin tehokkaimmalla mahdollisella tavalla, mikä on osaltaan haastanut Euroopan integraation projektia ja sen oikeutusta. Knill ym. (2020) toteavat, että erityisesti 2000-luvun talouskriisit ovat tehneet komissiosta ”tekopyhän” ympäristö- ja ilmastopoliittisissa aloitteissaan. Se on kyennyt nimellisesti näyttäytymään ympäristön puolustajana, mutta samanaikaisesti miellyttäen jäsenvaltioita, jotka suosivat ensisijaisesti talouden elpymistä ja löyhempää ympäristösääntelyä. Tutkimusten mukaan talouskriisien myötä ilmasto- ja energiapolitiikka on tullut yhä enemmän politisoituneemmaksi ja kiistanalaisemmaksi EU:n ja jäsenvaltioiden välillä (mt.; Dupont ym. 2023). Julkinen kannatus EU:n ilmastopoliitikalle on pysynyt toistaiseksi korkealla, mutta edellä mainittu tausta huomioon ottaen EU:n ilmastohallinta on altis legitimitetihaasteille (von Homeyer, Oberthür & Jordan 2021, 966).

Tämän vuoksi tässä tutkielmassa lähdetään liikkeelle siitä olettamuksesta, että poliittisena tekstinä ”*syvästi transformatiivisia politiikkatoimia*” sisältävä ja ”*huomattavia muutoksia tuova*” (Euroopan komissio 2019, 3–4) vihreän kehityksen ohjelma artikuloima

kestävyys siirtymä on kyettävä oikeuttamaan niin EU:n jäsenmaille, muille instituutioille, kansalaisille ja muille ryhmille kuten yrityksille, jotta muutosohjelman väitteet voidaan hyväksyä ja esitetuille toimille luoda edellytykset toteutua.

EU on usein tulkittu kirjallisuudessa jonkinlaiseksi ”ainutlaatuiseksi” (*sui generis*) kansainvälistä poliittiseksi toimijaksi, mikä juontuu sen erityisluonteesta ylikansallisena organisaationa (ks. esim. Bretherton & Vogler 2006). EU ei ole perinteinen hallitustenvälinen organisaatio eikä valtiollinen toimija itsenäisine keskushallintoineen, joka käyttäisi suvereenia valtaa alueellaan. Toisaalta se on selkeästi alueellinen järjestö kansainvälisessä politiikassa, mutta sen integraation tasoa, toimivaltaa tai käytössä olevia instrumentteja eri sektoreilla ei voida verrata muihin alueellisiin järjestöihin. (mt. 2; Rantanen 2022, 35.) Tämän vuoksi voidaan nähdä, että EU:n pitää ylikansallisena poliittisena entiteettinä ja vallankäyttäjänä aktiivisemmin luoda ja ylläpitää eurooppalaisen projektin ja sen institutionaalisen järjestelmän oikeutusta toisin kuin kansallisvaltioiden (Lenschow & Sprungk 2010). Tämä luo tarpeen EU:n komission artikuloiman kestävyys siirtymän laajojen, juuri näiden tiettyjen politiikkatoimien kokonaisuuden oikeuttamiselle ja sen tarkastelulle.

Tarkastelemalla EU:n kestävyys siirtymän diskursiivisia oikeutuksia ja oikeuttamisen strategioita voidaan ymmärtää paremmin, minkälaista kestävyys siirtymää Euroopan komissio rakentaa poliittisessa diskurssissaan; minkälaisia merkityksiä vihreään siirtymään liitetään; minkälaisia politiikkatoimia se pitää mahdollisina ja millä perusteilla; sekä minkälaisille ideoille (ideologioille) sen edistämä politiikka perustuu. Oikeuttamisprosessien tarkastelu auttaa ymmärtämään politiikkatoimien konstruointia sekä totuutena pidettyjä metanarratiiveja politiikkatoimien ja oikeutuksien taustalla. Tunnistamalla legitimititeetti perusta, jolle tuen oikeutus rakennetaan, voidaan lisätä ymmärrystä siitä, miksi jotkut oikeuttamisen strategiat ovat suositumpia kuin toiset. Tässä tutkielmassa hyödynnettyä diskursiivisen oikeuttamisen teoreettiseen ja metodologiseen kehykseen tutustutaan tarkemmin luvussa 3.3.

On perusteltua tarkastella erityisesti komissiota, koska sillä on merkittävä rooli EU:n integratiivisen vision ja poliittisten aloitteiden muotoilijana. Voidaankin olettaa, että se käyttää politiikan muutoksen edistämiseksi laajasti viittauksia EU:n poliittisen yhteisön rakentamisen kannalta tärkeisiin periaatteisiin, symboleihin ja arvoihin pyrkiessään legitimoimaan uusia EU-tason politiikka-asetelmia. Vihreän kehityksen ohjelmaan liittyvien dokumenttien ja puheiden kautta voidaan tutkia siis laajemmin unioniin liitettyjä merkityksiä, oikeutuksia sekä niiden välittämiä visioita, joissa EU:ta rakennetaan tietynlaiseksi.

Edellä mainittu huomioon ottaen vastataan tässä tutkielmassa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- *Millä muilla ulottuvuuksilla kuin ympäristöllisillä näkökulmilla Euroopan komissio diskursiivisesti oikeuttaa EU:n kestävyys siirtymää?*
- *Minkälaisia diskursiivisen oikeuttamisen strategioita komissio käyttää kestävyys siirtymästä tuotetussa puheessaan?*

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on hahmottaa sitä, minkälaisten muiden ideoiden varaan EU:n vihreää siirtymää rakennetaan tutkimusaineistossa luonnontieteellisen tiedon ollessa kiistatonta siirtymän tarpeellisuudesta. Jälkimmäisen tutkimuskysymyksen avulla analysoidaan sitä, minkälaisia diskursiivisen oikeuttamisen kategorioita liitetään kuhunkin oikeuttavaan diskurssiin ja pohtia eri strategioiden käytön perustaa.

Ennen analyysia luvussa 3 esitellään tutkielman teoreettis-metodologiset lähtökohdat sekä tutkimusaineiston valintaan ja rajaukseen liittyvät perustelut ja arvioinnit. Koska tutkimuskohteena on poliittinen diskurssi oikeuttamisen näkökulmasta, tässä tutkielmassa aineisto analysoidaan sosiaalisen konstruktionismin, diskurssianalyysin ja diskursiivisen oikeuttamisen näkökulman muodostaman teoreettis-metodologisen välineistön avulla aineistolähtöisesti. Tutkielman primääriaineisto koostuu komission tiedonannoista, lainsäädäntöaloitteista sekä komissaarien puheista eri asiayhteyksissä. Aineisto käsittelee laaja-alaisesti EU:n vihreää siirtymää eri politiikkakonteksteissa, kuten osana EU:n ilmastopolitiikkaa, teollisuuspolitiikkaa sekä EU:n kansainvälistä roolia ja ulkosuhteita.

Analyysiluvussa (luku 4) käsitellään kukin aineistosta tunnistettu, nostettu ja nimetty oikeuttava diskurssi omana alalukunaan. Kussakin alaluvussa käsitellään diskurssiin liittyvä aikaisempi tutkimuskirjallisuus, jolloin analyysi sidotaan aikaisempaan relevanttiin EU- sekä ilmasto- ja energiapolitiiseen tutkimukseen, jonka avulla saadaan vahvempaa selitysvoimaa analyysin tulkinnoille ja pystytään pohtimaan EU:n kestävyys siirtymää kokonaisvaltaisemmin. Lisäksi jokaisessa alaluvussa tarkastellaan ja esitellään myös diskurssin sisällä käytetyt diskursiivisen oikeuttamisen strategiset mallit. Lopuksi luvussa 5 esitellään tutkielman analyysin tulokset kokonaisuudessaan ja pohditaan tutkielman johtopäätöksiä. Seuraavaksi luvussa 2 syvennyttään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kontekstiin sekä kestävyys siirtymien määritelmiin ja niiden ominaisuuksiin.

2 Kestävyyssiirtymä käsitteenä ja Euroopan unionissa

2.1 Kestävyyssiirtymä käsitteenä

Tämän tutkielman tutkimuskohteena on eurooppalainen kestäväyssiirtymä, jonka määrittävänä viitekehyksenä toimii EU:n vihreän kehityksen ohjelma (*European Green Deal*; EGD). Kun puhutaan siirtymistä, transformaatiosta ja ylipäätään kestäväyssiirtymistä, on hyvä selvittää mitä eri käsitteillä tarkoitetaan tutkimuskirjallisuudessa ja tässä tutkielmassa. EU:n dokumenteissa ja verkkosivuilla käytetään yleisimpänä nimityksenä vihreän kehityksen ohjelman viitoittavalle tielle ”vihreää siirtymää” (*green transition*), mutta tälle ei ole olemassa universaalia määritelmää. Tutkimuskirjallisuudessa puhutaan yleisesti jonkinlaisesta siirtymästä (*transition*), joka tarkoittaa kirjaimellisesti prosessia tai muutosta.

Kestäväyssiirtymien tutkimuksessa termi viittaa muutosprosessiin, jossa siirrytään sosioteknologisesta järjestelmästä toiseen epälineaarisen mullistavan muutoksen aikana. Tällainen systeeminen muutos on seurausta eri tasoilla ja eri aloilla tapahtuvien muutosten yhteisvaikutuksesta, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja vahvistavat toisiaan tuottaakseen perustavanlaatuisen laadullisen muutoksen yhteiskunnallisessa järjestelmässä. (Loorbach; Frantzeskaki & Avelino 2017, 605.)

Tässä tutkielmassa vihreä siirtymä tai kestäväyssiirtymä (*sustainability transition*) ymmärretään pitkäaikaisena, moniulotteisena ja perustavanlaatuisena muutosprosessina, jonka kautta vakiintuneista sosioteknisistä ja -institutionaalisista järjestelmistä, joissa on pysyviä kestävyysaasteita, siirrytään kestävämpiin tuotanto- ja kulutusmuotoihin ja teknologioihin sekä palautetaan talousjärjestelmä planeetan kantokyvyn rajojen sisälle (Loorbach; Frantzeskaki & Avelino 2017, 600; Markard, Raven & Truffer 2012, 956; Potts, Niewiadosmki & Prager 2019, 359; Schmitz 2015, 171). Keskeinen osa kestäväyssiirtymää on energiajärjestelmien muutos eli prosessit, joissa energiajärjestelmistä vähennetään hiilidioksidipäästöjä. Niihin liittyy vähähiilisen (*low-carbon*) tai hiilidioksidipäästöttömän (*zero carbon*) energian käyttöönotto samalla paljon hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien energiajärjestelmien vaiheittaisesta käytöstä poistamisesta. (Kuzemko ym. 2020, 2.) Kestäväyssiirtymissä ei ole kyse pelkästään vähähiilisydestä tai hiilidioksidipäästöttömyydestä, vaan hyvin oleellisesti myös valtavan rasituksen alla olevien ekosysteemien säilyttämisestä ja palauttamisesta (Potts, Niewiadosmki & Prager 2019, 361).

Sosioteknisellä järjestelmällä tarkoitetaan erilaisia yhteiskunnan sektoreita, kuten energia, vedenjakelu, liikkuminen tai elintarvikejärjestelmät. Tällaiset järjestelmät muodostuvat toimijoiden (esim. yksilöt, yhtiöt, kollektiiviset toimijat) ja instituutioista (esim. yhteiskunnalliset ja teknologiset normit ja toimintatavat, sääntely) verkostoista sekä materiaalisista artefakteista ja tiedosta. Sosioteknologinen siirtymä (*socio-technical transition*) on siten järjestelmämuutosprosessi, jossa muutokset ovat yhteiskuntaa ja teknologioita koskevia. Siirtymä tuo mukanaan paitsi uusia teknologioita myös kauaskantoisia muutoksia muilla ulottuvuuksilla, kuten institutionaalisia, poliittisia, taloudellisia ja kulttuurisia muutoksia. Teknologiset ja institutionaaliset rakenteet muuttuvat merkittävästi, samoin kuin ihmisten toimintatavat ja näkemykset sekä näiden rakenteiden kulttuuriset merkitykset. (Geels 2010, 495; Markard, Raven & Truffer 2012, 956.) Loorbach; Frantzeskaki & Avelino (2017) lisäävät sosioteknologisten siirtymien rinnalle sosiaalis-institutionaalisen lähestymistavan, joka korostaa erityisesti poliittista ja yhteiskunnallista muutosta. Tässä näkökulmassa muutoksen ymmärtämisen pääpaino on pikemminkin siinä, miten vallitsevat rutiinit, voimat, intressit, diskurssit ja säädökset luovat polkuriippuvuuksia ja miten transformaativiset yhteiskunnalliset innovaatiot voivat haastaa niitä.

Kestävyys- ja energiasiirtymät ovat paljon muuta kuin pelkkiä teknologisia muutoksia ja ne vaikuttavat yhteiskuntien jokaiseen osa-alueeseen. (Loorbach; Frantzeskaki & Avelino 2017, 601.) Ne vaativat perustavanlaatuisia muutoksia kulutustottumuksiin, elämäntyyliin, teknologioihin, infrastruktuuriin, talouteen ja politiikkaan (Markard 2017, 2). Lisäksi kestävyysmuutosten poliittinen luonne korostuu, koska transformatiivisen ja nopean muutoksen mahdollistamiseksi tarvitaan visioita vaihtoehtoisista tulevaisuuksista nykytilan tai status quo -politiikan tai ulkopuolelta (Gaede & Meadowcroft 2016, 610; Scoones ym. 2015, 2). Näin ollen siirtymät ovat valtakamppailuja ja sosiokulttuurisia muutoksia, joilla on perusteellisia vaikutuksia vakiintuneisiin instituutioihin, rutiineihin ja uskomuksiin. (Loorbach; Frantzeskaki & Avelino 2017, 601). Edellä mainitut havainnot huomioon ottaen voidaan nähdä tutkimuskohde perusteltuna Euroopan komission yrittäessä luovia erittäin arvolatautuneen ja ristiriitoja aiheuttavan muutoksen edistämisen politiikkatoimien oikeuttamiseksi.

Analyttisesti voidaan myös tehdä ero kestävyysmuutoksen ja kestävyysmurroksen välille. Huttunen ja Rekola (2021, 156) näkevät, että kestävyysmuutos ”tähtää sosioteknistien järjestelmien hallittuun muuttamiseen ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan”. Esimerkki tällaisesta prosessista on siirtyminen uusiutuvan energian käyttöön fossiilienergian

sijaan, mutta itse energian käyttötapoja ei välttämättä pyritä muuttamaan.

Kestävyyismurroksessa puolestaan ajatellaan ”olevan kyse laajemmasta ja hallitsemattomasta transformaatiosta, jossa koko yhteiskunnan toimintaperusteet muuttuvat”. Näin ollen kestävyysmurros kytkeytyy yhteiskunnan joka osa-alueelle ja kaikkeen politiikkaan.

Kestävyyismurros on mahdollista saavuttaa kestävyys siirtymän kautta. (mt.) Tutkielmassa tullaan käyttämään termiä kestävyys siirtymä, koska se on yleisempi nimitys tutkimuskirjallisuudessa ja tällaiseksi myös Euroopan vihreän kehityksen ohjelma kehystetään. Samalla voidaan pohtia, minkälaista muutosta komission artikuloima kestävyys siirtymä edustaa näiden kahden edellä mainitun termin puitteissa.

Kestävyys siirtymillä on useita tyypillisiä ominaisuuksia, jotka tekevät niistä erityisen ja vaativan aiheen yhteiskuntatieteellisessä keskustelussa. Köhler ym. (2019, 2–3) näkevät, että yhdistävinä piirteinä kestävyys siirtymillä voidaan pitää niiden normatiivisuutta, arvolatautuneisuutta, pitkäkestoisuutta, epälineaarisuutta ja moniulottuneisuutta, monitoimijaprosessia sekä lopputuloksien epävarmuutta.

Ensinnäkin voidaan nähdä, että siirtymät ovat pitkän aikavälin prosesseja (40–50 vuotta), sillä muutoksiin tarvittavien innovaatioiden kehittämiseen ja levittämiseen sekä vakiintuneiden toimintatapojen muuttamiseen menee aika. (Köhler ym. 2019, 3.) Tämä tarkoittaa myös sitä, että kestävyys siirtymät ovat tarkoituksellisia tai tavoitteellisia. Koska kestävyys siirtymät ovat ohjattuja, hallinnoilla ja sääntelyllä on usein suuri rooli prosessissa. (Geels 2011, 25; Markard, Raven & Truffer 2012, 956–957.) Tämä näkyy myös EU:ssa, kun esimerkiksi keskustelu valtiontukisäädöksistä ja niiden höllentämisestä on kiihtynyt. Kestävyys siirtymät tarvitsevat valtavasti rahoitusta ja investointeja, jolloin valtioiden ohjauksella on suuri rooli rahoituksen ohjauksella esimerkiksi uusiutuvien energialähteiden tai ”vihreän” teollisuuden sektoreille. Tällä on kuitenkin vaikutusta EU:n sisämarkkinoiden toimivuuteen ja pienemmillä jäsenvaltioilla ei ole mahdollisuuksia lähteä suureen valtiontukikilpailuun. (ks. esim. Politico 2023.) Crowley-Vigenau ym. (2023, 7) huomauttavat, että nykyinen ”vihreän siirtymän” prosessi on yksi suurimmista valtion interventioista, joita on koskaan nähty vapaassa markkinataloudessa.

Koska kestävyys siirtymät ovat ylhäältä ohjattuja, tarkoituksenmukaisia ja tavoitteellisia, eroavat ne aiemmista siirtymistä ja siitä, miten ne ovat toteutuneet. Historian saatossa on nähty lukuisia teknologian, sotien ja kulttuuristen arvojen hajottamia taloudellisia ja sosiaalisia muutoksia (esim. teollinen vallankumous), mutta missään niistä ei ole ollut

tavoitteena muokata talous ja olemassa oleva kehitysmalli kestävämmäksi (Scoones; Newell & Leach 2015, 2). Historiallisesti aikaisemmat esimerkiksi energiasiirtymät ovat olleet spontaaneja ja vähittäisiä. Lisäksi ne ovat johtuneet taloudellisista ja teknologisista edistysaskeleista lisäten väestön hyvinvointia. Nykyinen energiasiirtymä on syntynyt keinotekoisesti ja hallinnoilla on johtava ja ohjaava rooli niissä. Lisäksi nykyinen siirtymä edistää vähemmän tehokasta ja teknologisesti vajavaisempaa energiamuotoa verrattuna hallitseviin, fossiilisiin energiamuotoihin, mikä tekee yhteiskunnista riippuvaisempia ilmastosta ja säästä. Lyhyellä aikavälillä tämä saattaa johtaa väestön taloudellisen hyvinvoinnin heikkenemiseen, kun tavoitteena on poistaa hallitsevat energiamuodot käytöstä lyhyessä ajassa. (Crowley-Vigneau ym. 2023, 1–2.)

Toisekseen, kuten aikaisemmin on tuotu esiin, kestävyys siirtymät ovat epälineaarisia, moniulotteisia ja yhteisevolutionaarisia, millä tarkoitetaan, että keskinäisriippuvaisia muutoksia tapahtuu useissa yhteiskunnan ulottuvuuksissa ja osa-alueissa, kuten teknologioissa, politiikassa, teollisuuden rakenteissa, ihmisten toimintatavoissa jne. Kolmanneksi siirtymiin osallistuu monia eri toimijoita ja ryhmittymiä, joilla on omat resurssinsa, uskomuksensa ja intressinsä. (Köhler ym. 2019, 2.) Neljänneksi kestävyys siirtymien lopputulokset ovat avoimia ja epävarmoja, koska kaikilla ulottuvuuksilla on samanaikaisesti useita lupaavia innovaatioita ja aloitteita, joten on mahdotonta ennustaa, esimerkiksi sitä, mitkä teknologiat tai prosessit vakiintuvat. Lisäksi poliittisissa ja sosiokulttuurisissa prosesseissa voi ilmaantua muutoksia, kuten vaihtelevuutta julkisissa agendoissa tai kiireellisyyden tunteessa. (Köhler ym. 2019, 3.) Crowley-Vigneau ym. (2023, 2) näkevät myös, että siirtymiin liittyvät terminologiset epämääräisyydet ja se, että lopputulos on harvoin selvä, antaa tällä hetkellä poliittisille päättäjille mahdollisuuden väittää, että he toteuttavat kestävyys siirtymiä.

Viidenneksi kestävyys siirtymät ovat yhdistelmä vakautta ja muutosta. Yksityisillä toimijoilla on rajalliset kannustimet puuttua siirtymiin eivätkä kestävimmat ratkaisut eivät välttämättä tarjoa ilmiselviä käyttäjäetuja, koska kuin vakiintuneet teknologiat, joiden tuotanto- ja kulutusmallit ovat ”lukkiutuneet” ja polkuriippuvaisia, sillä kestävyys tavoite on yhteistä hyvää. Tämä aiheuttaa puolestaan vapaamatkustajaongelmia ja vangin dilemmoja. Sen vuoksi on epätodennäköistä, että ympäristön kannalta edullisimmat innovaatiot kykenevät korvaamaan olemassa olevia ja vakiintuneita järjestelmiä ilman muutoksia taloudellisissa reunaehdoissa (mm. verot, tuet, sääntelykehykset, innovaatiopolitiikka). Julkinen politiikka on suuressa roolissa muokkaamassa siirtymien normatiivista suuntautuneisuutta. (Geels 2011,

25; Köhler ym. 2019, 2–3.) Olemassa olevat uusiutuvan energian teknologiat, merkittävistä kehitysasteista huolimatta, eivät kykene yksinään kilpailemaan fossiilisten energiamuotoja vastaan ilman voimakasta tukijärjestelmää. (Crowley-Vigneau ym. 2023, 2). Julkisten resurssien sitominen pitkän aikavälin siirtymiin suurissa sosioteknisissä järjestelmissä edellyttää poliittisia ja normatiivisia tulkintoja siitä, mitä siirtymillä pyritään saavuttamaan, mikä merkitsee politiikka- ja valtakamppailuja, sillä saavutettuihin etuihin puuttuminen aiheuttaa vastarintaa (Geels 2011, 25; Köhler ym. 2019, 3).

Lisäksi Paterson (2020, 924) korostaa, että tulevaisuudenkuvien luominen on ratkaisevan tärkeää kestävyys siirtymien legitimoinniksi. Ilmasto- ja energiapolitiikassa ylipäättään sosiaalinen hyväksyttävyyys valituille toimille on kriittistä (ks. esim. Järvelä ym. 2020). Yksilöille on luvassa vain vähän konkreettisia etuja kestävyys siirtymästä, mutta sen tarkoituksena on lieventää vaarallista kollektiivista ongelmaa (Crowley-Vigneau ym. 2023, 2). Komissio kehystääkin EU:n kestävyys siirtymää voimakkaasti oikeudenmukaisen siirtymän kautta legitimoidakseen kansalaisille paljon vaativaa muutosta.

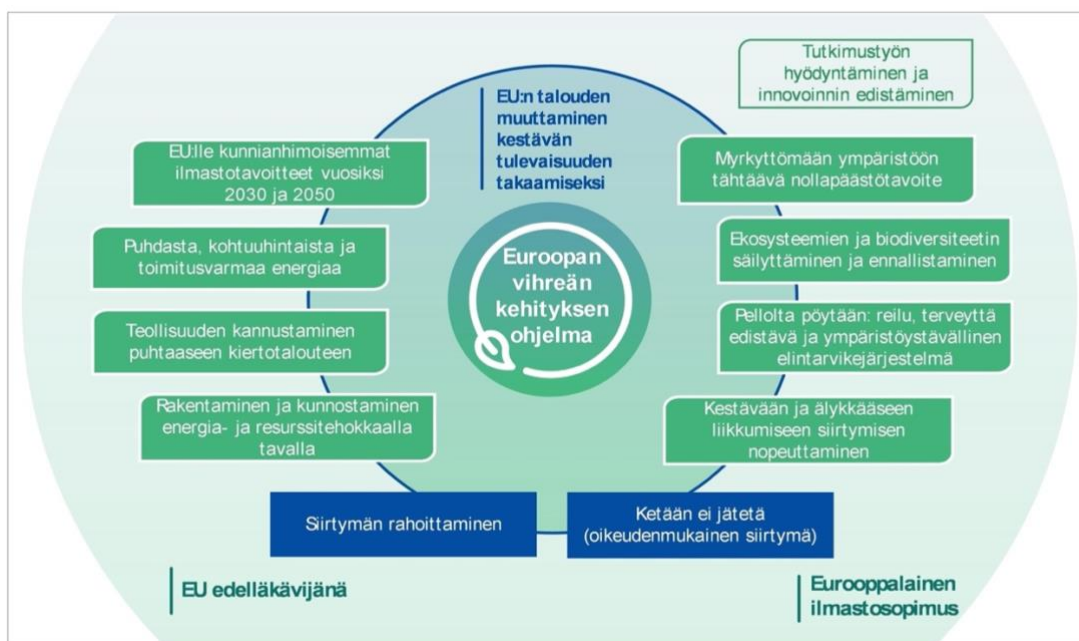
Edellä esitetyt näkökulmat liittyen kestävyys siirtymän monimutkaiseen ja ennen kaikkea normatiiviseen luonteeseen nostavat esille sen kiistanalaisuuden ja haastavuuden poliittisena ilmiönä edistää ja toteuttaa samalla, kun käynnissä olevia siirtymiä tulisi ennestään vauhdittaa. Euroopan unionin kestävyys siirtymän tekee paitsi kestävyys siirtymien moniulotteisuus myös Euroopan unionin monitasoisuus instituutiona. Seuraavaksi tarkastellaankin Euroopan unionia ja erityisesti Euroopan komissiota ja ilmasto- ja ympäristöpoliittisena toimijana sekä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kontekstia.

2.2 Euroopan vihreän kehityksen ohjelma kestävyys siirtymänä

Vuonna 2019 aloittaneen Ursula von der Leyenin komission yksi tärkeimmistä prioriteeteista on muokata Euroopan unionista ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä ja vastata samalla kolminkertaiseen planeetan kriisiin (*triple planetary crisis*) eli ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen ja saastumiseen. (Euroopan komissio 2019). Laaja ja globaalissa mittakaavassa kunnianhimoinen vihreän kehityksen ohjelma toimii siis EU:n pitkän aikavälin ympäristö-, ilmasto- ja energiapolitiittisena suunnannäyttäjänä ja ohjaa EU:n toimia tämän ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi.

Von der Leyenin ensimmäinen komissio 2019–2024 julkaisi ensimmäisen toimikuukautensa aikana joulukuussa 2019 vihreän kehityksen ohjelman ja siihen liittyvän etenemissuunnitelman, jonka on määrä toimia muutosohjelmana EU:n taloudelle ja se esitetäänkin vahvasti EU:n uutena kasvustrategiana. Ohjelman tavoitteena on tehdä ”EU:sta oikeudenmukainen ja vauras yhteiskunta, jonka talous on moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen” ja ”kasvuun pyritään lisäämättä resurssien käyttöä” (Euroopan komissio 2019, 2). Jotta vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta voidaan vahvistaa, komissio esittää ohjelmassa välitavoitteeksi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteen 50–55 % vuoteen 2030 käyttäen vuotta 1990 vertailukohtana (Euroopan komissio 2019, 4).

Vihreän kehityksen ohjelma on laaja-alainen politiikkaohjelma, joka kattaa mittavan kokonaisuuden eri sektoreita, kuten 1) EU:n läpileikkaavan ilmastotavoitteen, 2) alakohtaiset ja järjestelmiin keskittyvät strategiat liittyen muun muassa energiaan, rakentamiseen, liikkumiseen, teollisuuteen ja resursseihin, biodiversiteettiin sekä maatalouteen ja ruokajärjestelmiin, 3) välineet kestävyyssiirtymissä, kuten kansainvälinen yhteistyö (EU:n ulkosuhteet), rahoituskysymykset ja investoinnit, sääntely ja hallinta sekä tutkimus ja innovaatiot, ja 4) toimenpiteet, joilla tuetaan oikeudenmukaista siirtymää ja sidosryhmien ja kansalaisten osallisuutta (Andersen ym. 2023, 116; Euroopan komissio 2019). Vihreän kehityksen ohjelman eri osa-alueet ja tavoitteet on havainnollistettu alla olevaan kuvaan 1.

Kuva 1. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet (Euroopan komissio 2019).

Tässä tutkielmassa keskitytään erityisesti kestävyys siirtymän ilmasto-, energia- ja teollisuuspoliittisiin toiminta-alueisiin sekä vihreän kehityksen ohjelman ulkoiseen ulottuvuuteen ja ilmasto- ja energiapolitiikan oikeudenmukaisuuden kysymyksiin, sillä tutkielma edustaa kansainvälisen politiikan tutkimuksen oppialaa. Näin kyetään analysoimaan kestävyys siirtymää mahdollisimman laaja-alaisesti tutkielman reunaehdot huomioiden.

Termiä ”Euroopan vihreän kehityksen ohjelma” käytetään viittaamaan kokonaisvaltaiseen ja edelleen käynnissä olevaan sääntelyprosessiin, jonka komissio käynnisti vuonna 2019 tiedonannollaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta. Tutkielman tutkimuskohteena on siis vihreän kehityksen ohjelman politiikka ja ilmasto- ja energiapolitiittinen kestävyys siirtymä, jota EU:n vihreän kehityksen ohjelman alla annetut lainsäädäntötoimenpiteet ja -ohjelmat ilmentävät. Vihreän kehityksen ohjelma toimii siten pikemminkin perustavanlaatuisena kehityksenä, jonka sisällä tarkastellaan EU:n ilmasto- ja energiapolitiittisia toimia sekä niiden oikeutuksia ja diskursiivista rakentumista. Ohjelman työkaluiksi on valjastettu niin eurooppalainen ohjausjakso, investoinnit, markkinaperusteiset ratkaisut, asetukset, direktiivit, eri politiikkasektoreita koskevat strategiat ja paketit kuin sitovat ohjeet ja standardit (Andersen ym. 2023, 143). Esimerkkeinä tästä prosessista toimenpiteinä voidaan mainita muun muassa Eurooppalainen ilmastolaki ja Fit for 55 –paketti tai erilaiset toimialapolitiittiset strategiat, kuten Euroopan teollisuusstrategia ja EU:n biodiversiteettistrategia. Tutkielman aineisto ja sen valintaperusteet selostetaan tarkemmin luvussa 3.4.

Vihreän kehityksen ohjelman voidaan nähdä olevan osittain vastaus vuoden 2019 europarlamenttivaalien tuloksen myötä ilmaistuun poliittiseen pääviestiin. Euroopan parlamentin perinteiset valtapuolueet, sosiaalidemokraatit (S&D) ja keskustaoikeisto (EPP), menettivät paikkoja vaaleissa, kun eurooppalaisten kasvanut huoli ilmasto- ja biodiversiteettikriisistä kanavoitui vaaleissa erityisesti vihreiden (Greens/EFA) ja liberaalien (Renew Europe) ryhmien vahvempana kannatuksena. (Nyyssönen & Elo 2019, 24; Andersen ym. 2023, 117; Siddi 2023, 47.)

EU:n sisäinen poliittinen dynamiikka vaikutti siis komission puheenjohtaja von der Leyenin vihreän siirtymän priorisointiin. Vihreillä ja liberaaleilla oli nyt poliittista vaikutusvaltaa vahvistaa von der Leyen komission puheenjohtajaksi Eurooppa-neuvoston kompromissiehdokkaana kärkiehdokasmenettelyn (*Spitzenkandidaten*) kiertämiseksi. Pirstaloituneemman ja kireän poliittisen ympäristön vuoksi von der Leyenin täytyi taiteilla parlamenttivaalien voittajien ja jäsenvaltioista koostuvan Eurooppa-neuvoston intressien

välillä. Voidaan nähdä, että yksi mahdollinen syy vihreän siirtymän priorisoinnissa, oli mahdollisuus laajemman tuen hankkimiseen. (Andersen ym. 2023, 117; Siddi 2023, 47–48.) Siddi (2023, 46) huomauttaakin, että retorisella tasolla von der Leyenin komission ilmastoagendan priorisointi heti toimikauden alussa, erotti sen edellisestä Junckerin komissiosta (2014–2019), joka painotti voimakkaammin, esimerkiksi energiapolitiikan osalta toimitusvarmuuteen liittyviä kysymyksiä vuoden 2014 Ukrainan kriisin seurauksena.

Terminä vihreä kehitys eli *Green Deal* viittaa laajempaan globaaliin *Green New Deal* (GND) (suom. esim. *vihreä uusi sopimus*) -paradigmaan, jossa talousjärjestelmät muutetaan ekologisesti kestäviksi, jotta voidaan vastata moninaisiin ekologisiin kriiseihin yhdistettynä sosiaalipoliittisiin parannuksiin, joilla torjutaan eriarvoisuuksia yhteiskunnissa (Pettifor 2019, 7–8; Tienhaara & Robinson 2023, 3). *Green New Deal* -politiikka saa osittain inspiraationsa Yhdysvaltain presidentti Franklin D. Rooseveltin *New Deal* -uudistuksista, joita toimeenpantiin Yhdysvalloissa 1930-luvun laman torjumiseksi. *New Deal* sisälsi muun muassa talous- ja teollisuuspolitiikkatoimia, julkisia työllistämishojelmia ja laajamittaisia julkisia investointeja esimerkiksi infrastruktuuriin, sosiaaliturvaan ja asuntotuotantoon. (Tienhaara & Robinson 2023, 2.) GND-käsitettä käytti ensimmäisen kerran New York Timesin kolumnisti Thomas L. Friedman vuonna 2007 argumentoidessaan samankaltaisen mittakaavan projektin puolesta kuin Rooseveltin *New Deal* torjumaan ilmastomuutoksen vaaroja ja samalla elvyttämään Yhdysvaltoja erilaisilla ohjelmilla ja teollisuushankkeilla samoin kuten 1930-luvulla (Bloomfield & Steward 2020, 772).

Tämän pohjalta Tienhaara ja Robinson (2023, 3) kuvaavat GND:tä taloudelliseksi narratiiviksi, joka yhdistää ihmisten hyvinvoinnin planeetan ekosysteemin hyvinvointiin. Bloomfield & Steward (2020, 775) näkevät, että sosiaalisen innovoinnin ja digitaalisen vallankumouksen yhdistämisellä voidaan edesauttaa infrastruktuurin muuttamista ”pehmeämmäksi” eikä ”vihreän teollisen vallankumouksen” tulisi olla enää metafora kehitykselle tai utopialle tulevaisuudesta.

Maailmalla on 2000-luvulla julkaistu erilaisia vihreän siirtymän strategioita (esim. Iso-Britannia, Etelä-Korea, Yhdysvallat, YK:n ympäristöohjelma (UNEP)). Jokaista GND-ehdotusta tulee kuitenkin tarkastella siinä kontekstissa, jossa se on syntynyt eli huomioiden olosuhteet ja ajankohta, jossa se kehitettiin. Esimerkiksi Iso-Britannian ja Etelä-Korean versioilla pyrittiin reagoimaan vuoden 2008 globaalin finanssikriisin aiheuttamaan huoleen. (Tienhaara & Robinson 2023, 2–3.) Suomessa esimerkiksi Sitra (2020) ja BIOS-

tutkimusyksikkö (2019) ovat käyttäneet samankaltaisista politiikoista termiä ekologinen jälleenrakennus. Tällä viitataan nykyiseen elämäämme ”fossiilitalouden raunioissa”, joka on rakennettava uudelleen niin asumisen, liikkumisen, energiantuotannon kuin ruoan osalta. Tähän tarvittava yhteiskunnallinen muutos on verrattavissa jälleenrakennustyöhön, jota toteutettiin toisen maailmansodan jälkeen. Jälleenrakennuksessa rakennettiin paitsi uusi fyysinen infrastruktuuri myös hyvinvointivaltion instituutiot. (BIOS 2019.) Tämä määrittely tuo jälleen esiin GND-paradigman näkemykset talousjärjestelmän ekologisesta kestävydestä yhdistettynä eriarvoisuutta torjuviin ja hyvinvointia lisääviin sosiaalipoliittisiin instituutioihin.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman voidaan nähdä olevan osa laajempaa globaalia *Green New Deal* -ilmiötä, jossa strategiaan sisältyy sekä ekologisia että sosio-ekologisia tavoitteita (Andersen ym. 2023, 143). Puheessaan Euroopan parlamentille von der Leyen julisti, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa keskeistä on ”*sovittaa yhteen taloutemme ja planeettamme*”¹ ja, että ”*ketään ei jätetä jälkeen*”² (Euroopan komissio, von der Leyen 2019, käänös J.M.). Lisäksi tiedonannossa vihreän kehityksen ohjelmasta todetaan, että tarkoituksena on ”*muuttaa [EU:n] talous ja yhteiskunnat ja tehdä niistä kestävämpiä*” ja, että ohjelma on paitsi ”*syvästi transformatiivisia politiikkatoimia*” sisältävä, se on myös ”*huomattavia muutoksia tuova siirtymä*” (Euroopan komissio 2019, 2–4).

Bongardt ja Torres (2020) sekä Bloomfield ja Steward (2020) näkevät, että vihreän kehityksen ohjelman pyrkimyksenä on toimia muutosohjelmana, jolla kyettäisiin uudelleensuuntaamaan EU:n makrotaloudellinen koordinoitiprosessi siten, että ympäristönsuojelua tarkasteltaisiin jatkossa taloudellisen kehityksen kontekstissa. Tavoitteena on yhdistää kolme politiikkasektoria, joita on perinteisesti hallittu omina osa-alueina: ympäristö-, finanssi- ja teollisuuspolitiikka (Bloomfield & Steward 2020, 773). Tällä tulee olemaan myös geopolitiittisia ja geotaloudellisia vaikutuksia ilmasto- ja biodiversiteettikriisin ollessa globaali ongelma. Lisäksi kansainvälisen järjestelmän kontekstin muodostaa tällä hetkellä kiristynyt globaali taloudellinen ja teknologinen kilpailu, mikä vaikuttaa esimerkiksi valtioiden teollisuus- ja energiapolitiikkaan. (Hafner & Tagliapietra 2020; Siddi 2023.)

Ohjelman ”*syvästi transformatiivisten politiikkatoimien*” voidaan olettaa aiheuttavan vastustusta jäsenvaltioissa. Kuten aikaisemmin on tuotu esiin kestävyys siirtymät ovat hyvin poliittisia ja normatiivisia prosesseja (Geels 2011, Avelino ym. 2016). Lisäksi

¹ “[–] reconciling our economy with our planet[.]” (Euroopan komissio, von der Leyen 2019.)

² “[–] to leave no one behind.” (mt.)

tutkimuskirjallisuuden mukaan ilmastopolitiikasta on tullut 2000-luvun puolivälistä lähtien enenevässä määrin politisoitunutta EU:ssa (ks. esim. Solorio & Jörgens 2020; Homeyer ym. 2021; Dupont ym. 2023). Ilmasto- ja energiapolitiikan saralla jäsenvaltiot tasapainottelevat kansallisia ja ylikansallisia intressejä (Andersen ym. 2023, 286). Sen vuoksi eurooppalaisen kestävyys siirtymän sisältämät politiikkatoimet tulee kyetä oikeuttamaan paitsi poliittisena tekstinä myös ilmastopolitiikan kiistanalaisuuden vuoksi.

Tämän tutkielman tarkastelujakso on ulotettu vuoden 2025 loppuun asti, sillä vuosien 2019–2025 väliselle ajalla osuu useita keskeisiä muutoksia ja kriisejä, joiden voidaan nähdä muokanneen sekä poliittista kontekstia että politiikan prioriteetteja EU:ssa ja vaikuttaen näin ilmasto- ja energiapolitiikkaa oikeuttavaan puheeseen. Ajanjakson aikana Euroopassa on koettu muun muassa koronaviruspandemia, äärioikeistolaisen politiikan nousu, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vuonna 2022 ja siitä seurannut energiakriisi ja yleisen kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos sekä europarlamenttivaalit toukokuussa 2024 ja von der Leyenin toisen komission aloitus, jonka myötä EU-politiikka siirtyi oikeistolaisemmaksi ja konservatiivisemmaksi (ks. esim. Hobolt, Popa & van der Brug 2025). Talous- ja turvallisuuspoliittisen ympäristön muutoksen seurauksena EU:ssa on enenevässä määrin esitetty kilpailukykyä, energianhintoja ja teollisuuden kehitystä korostavia puheenvuoroja, minkä voidaan nähdä muokanneen myös vihreän kehityksen ohjelman toimeenpanon painopisteitä suhteessa vuoden 2019 tilanteeseen (ks. esim. Ringel & Thompson 2025).

Tienhaara & Robinson (2023, 3) näkevät, että kukin GND-strategia on syntynyt tietyssä kontekstissa. Tämän pohjalta vihreän kehityksen ohjelman yleistä lainsäädäntö- ja hallintoagenda voidaan analysoida vastauksena tietynlaiseen globaaliin ”turbulenssiin” (ks. esim. Dobbs, Gravey & Petetin 2021). Voidaankin tutkia, miten komissio onnistui ylläpitämään ja oikeuttamaan kestävyys siirtymän ajankohtaisena globaalien kriisien myllerryksessä. Lisäksi tutkielman edetessä on mahdollista pohtia, voidaanko kestävyys siirtymää pitää EU:n integraatioprojektia uudelleenmäärittävänä tekijänä, kuten esimerkiksi Chiti (2022) on teoretisoinut esittäessään ilmastoneutraaliustavoitteen tienä ”uudenlaiseen eurooppalaiseen yhteiskuntaan” ja missä määrin EU:n kestävyys siirtymä voi mahdollisesti edustaa sille uutta raison d'être’ä.

3 Tutkielman teoreettis-metodologinen kokonaisuus

Tässä luvussa esitellään tutkielman teoreettis-metodologiset lähtökohdat sekä tutkimusaineiston valintaan ja rajaukseen liittyvät perustelut ja arvioinnit. Tutkielman teoreettis-metodologinen viitekehys muodostuu sosiaalisen konstruktionismin, diskurssianalyysin ja diskursiivisen oikeuttamisen välineistön muodostamasta kehikosta. Tutkielman analyysi toteutetaan laadullisen tutkimuksen menetelmiä hyödyntäen ja analyysivälineistö pohjautuu diskurssianalyyttiseen lähestymistapaan. Kuten luvussa 2.1 tuotiin esille, muutoksen sosio-institutionaalisten ulottuvuuksien painottamiseen liittyy usein normatiivisempi suuntautuminen kestävyys siirtymässä. Sen vuoksi tällaisessa tutkimuksessa hyödynnetään usein enemmän laadullisia metodologioita kuin puhtaasti teknologisiin siirtymiin liittyvässä tutkimuksessa. (ks. Loorbach, Frantzeski & Avelino 2017.) Normatiivisia käsityksiä tulevaisuuksista, joihin kestävyys siirtymillä pyritään, ei voida kvantifioida, joten laadullisten metodologioiden hyödyntäminen esimerkiksi merkityksien ja ilmiöiden ymmärtämiseen on perusteltua tässä tutkielmassa. Tavoitteena on pikemminkin tietyn tapahtuman tai ilmiön kuvaaminen, tietyn toiminnan ymmärtäminen tai teoreettisesti mielekkään tulkinnan antaminen jollekin tietylle ilmiölle. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Tämän tutkielman kontekstissa päämääränä on luoda Euroopan unionin kestävyys siirtymää oikeuttavan diskurssin eräänlainen synteesi.

Tutkielman taustaoletuksena on sosiaalisen konstruktionismin näkemykset tiedon ja todellisuuden rakentumisesta kielenkäytön seurauksena sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (ks. esim. Berger & Luckmann 2002). Lähestymistavassa ideat ja identiteetit ovat tärkeitä tekijöitä toimijoiden intressien ja toiminnan määrittelyssä. Sosiaalinen konstruktionismi toimii myös todellisuuden muotoutumisen ontologisenä oletuksena kielellisten lähestymistapojen laajemmalle viitekehyselle, mukaan lukien diskursiiviset lähestymistavat. (Risse 2019, 129; 131.) Näin ollen diskurssianalyysiä hyödyntäen tässä tutkielmassa tarkastellaan EU:n poliittisia diskursseja kestävyys siirtymästä ja niiden tarjoamia oikeuttavia näkökulmia sekä selittää niitä suhteessa erilaisiin tekijöihin, kuten identiteetit tai ideationaaliset paradigmat. Sosiaaliskonstruktivistisen lähestymistavan mukaisesti Euroopan komissio rakentaa diskursiivisesti eurooppalaista kestävyys siirtymää tietynlaiseksi sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Sosiaalisen konstruktionismin teoreettiset taustaoletukset ja niiden ilmentyminen tässä tutkielmassa käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa 3.1.

Tämä tutkielma edustaa aineistolähtöistä laadullisen analyysin muotoa. Tällaisessa tutkimuksessa analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan eikä se ole teoriaa testaava, vaan analyysiyksiköt valitaan aineistosta. Tutkimuksessa olennaiset aineiston jäsenyydet rakennetaan aineiston analyysin pohjalta ja tarkoituksena on saada aineiston perusteella kokonaisvaltainen teoreettinen ymmärrys tutkittavasta aiheesta. (Jokinen 1999, 39; Tuomi & Sarajärvi 2018, 108.) Myös Juhila & Suoninen (1999, 248–249) näkevät diskurssianalyysin enemmänkin aineistolähtöisenä tutkimustapana, joten tutkielmaan valittua metodologista lähestymistapaa voidaan pitää tässä yhteydessä toimivana.

Tuomi & Sarajärvi (2018, 109) kuitenkin huomauttavat, että puhtaasti aineistolähtöinen eli induktiivinen tutkimus on erittäin vaikeaa toteuttaa. Voidaan todeta, että periaate ”puhtaiden” objektiivisten havaintojen kyseenalaistamisesta on laajalti hyväksytty yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Näin ollen tutkijan käyttämät teoreettiset käsitteet ja menetelmät ovat lähtöisin tietyistä tutkijan taustaolettamista ja vaikuttavat tuloksiin (mt.). Eskola & Suoranta (1998, 83) näkevät laadullisen tutkimuksen pitkälti teorian ja empirian vuoropuheluna. Vaikka tässä tutkimuksessa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuskysymysten ohjaamina, olemassa oleva tieto eli teoria voi ohjata ja toimii apuna analyysissä mahdollistaen uudet ajatusurat ja niiden selittämisen (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 109–110). Tässä tutkielmassa aineisto analysoidaan sosiaalisen konstruktionismin ja diskurssianalyysin muodostaman teoreettis-metodologisen välineistön avulla aineistolähtöisesti ja analyysi sidotaan aikaisempaan relevanttiin EU- sekä ilmasto- ja energiapoliittiseen tutkimukseen hakien näin vahvempaa selitysvoimaa tulkinnoille.

Loorbachin, Frantzeskin & Avelinon (2017) mukaan kestävyys siirtymien tutkimuksen tekee haasteelliseksi niiden kompleksisuus ja laaja-alaisuus, mikä voi johtaa myös käsitteiden pinnalliseen hyödyntämiseen. Tämän vuoksi on tärkeää määritellä tarkkarajaisesti analyysissä käytettävät lähestymistavat ja avata läpinäkyvästi tehtyjä epistemologisia ja metodologisia valintoja. Näitä sekä tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan luvussa 3.2, aineiston esittelyn yhteydessä luvussa 3.4 ja tutkielman johtopäätöksissä luvussa 5.

3.1 Lähtöoletuksena sosiaalinen konstruktionismi

Tämä tutkielman tieteenfilosofiset oletukset ja teoreettiset lähtökohdat nojaavat sosiaalisen konstruktionismin näkemykseen todellisuuden ja tiedon rakentumisesta (rakentaa = *construct*) toimijoiden välisessä sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa. Tässä toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa tapahtuu kollektiivisia määrittelyprosesseja, joissa rakentuvat

jaetut versiot tiedosta ja todellisuudesta. Eri ilmiöille annetut merkitykset tai määrittelyt eivät siis pelkästään kuvaa todellisuutta, vaan myös luovat sitä. Tämän vuoksi todellisuus ja tieto eivät ole absoluuttisia totuuksia objektiivisen maailman havainnoinnin seurauksena, vaan todellisuudesta voidaan rakentaa useita eri versioita sosiaalisten prosessien ja vuorovaikutuksen seurauksena, joissa ihmiset ovat jatkuvasti tekemisissä toistensa kanssa antaen asioilla erilaisia merkityksiä ja selityksiä. (Berger & Luckmann 2002; Burr 1995, 2–5; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 45; Väliaverron 1996, 40.) Näin ollen myös tieto kestävyys siirtymän kaltaisen yhteiskunnallisen ilmiön todellisuudesta ja tulkinnoista rakentuu ja välittyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Toinen sosiaalisen konstruktionismin perustavanlaatuinen lähtökohta sen ohella, että todellisuutta rakennetaan, ylläpidetään ja muokataan vuorovaikutuksessa, on kiinnostus kieleen ja kielellisesti tuotettujen merkitysten tutkimukseen (Burr 1995, 4; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 45–46). Sosiaalisen konstruktionismin näkökulman mukaan kieli ymmärretään ennen kaikkea sosiaalisena toimintana (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 14). Näin todellisuus rakentuu kielellisessä vuorovaikutuksessa ja kieli käsitetään välineenä, jonka avulla maailmaa tehdään todelliseksi. Kielen avulla kuvataan maailmaa ja annetaan sille merkityksiä, kategorioita, luokitteluja samalla muokaten, uusintaen ja järjestäen omaa sosiaalista todellisuuttamme. (ks. Berger & Luckmann 2002, 47–53.) Maailma rakentuu siis ihmisten välisessä kommunikaatiossa (Burr 1995, 7), eli kielen voidaan nähdä luovan todellisuutta.

Sosiaalisen konstruktionismin analyttinen huomio kiinnitetään yhteiskunnallisen tiedon ja todellisuuden rakentumisen kielellisiin ja vuorovaikutuksellisiin prosesseihin ja niiden reunaehtoihin (Niska ym 2024; 49). Toisin sanoen tutkimuskohteena on usein se, miten eri toimijat käyttävät kieltä ja mitä kieli saa aikaan yhteiskunnassa (mt. 33). Tämä tuo sosiaalisen konstruktionismin ohjaamalle tutkimukselle sille ominaisen kriittisyyden vallitsevia asiantiloja sekä itsestään selvinä pidettyjä tiedon ja todellisuuden rakenteita kohtaan. (Burr 2015, 2; Hacking 1999, 6). Tiedon rakenteet eivät ole seurausta maailman objektiivisesta havainnoinnista, vaan ne syntyvät ja muovautuvat sosiaalisten prosessien ja vuorovaikutuksen seurauksena. Tämän vuoksi sosiaaliset konstruktiot saavat aikaan ja ylläpitävät myös erilaisia sosiaalisen toiminnan malleja, mukaan lukien poliittista toimintaa sekä erilaisten intressien palvelemista toisten kustannuksella. (Burr 1995, 5–6, 59; Burr 2015, 3–5.)

Sosiaalisen konstruktionismin lähestymistavassa tietyt tiedon muodot ja ymmärtämistemme tavat ovat aina suhteellisia tiettyihin ajallisiin ja kulttuurisiin olosuhteisiin ja riippuvaisia niissä kunakin hetkenä vallitsevista sosiaalisista, poliittisista ja taloudellisista järjestelyistä, joissa ne ovat tietoisesti tai tiedostamatta rakentuneet ja muovautuneet (Burr 2015, 4). Näin ollen toimijat (ja heidän identiteettinsä ja intressinsä) ja rakenteet eli sosiaalinen toimintaympäristö ja sen kollektiivisesti jaettu merkitysjärjestelmä muodostuvat yhdessä (Risse 2019, 131; Saurugger 2013, 890). Vivien Burr (2015, 11) näkee, että yhteiskuntatutkimuksen tavoite siirtyy tällöin pois ihmisten ja yhteiskunnan luonteeseen liittyvistä kysymyksistä sen tarkasteluun, miten tiettyjen ilmiöiden tai tietomuotojen syntyminen tapahtuu ja muovautuu vuorovaikutuksessa.

Ymmärrys ideationaalisten tekijöiden vaikutuksesta poliittiseen toimintaan ja kansainvälisiin suhteisiin materiaalisten tekijöiden ohella voidaan nähdä olevan sosiaalisen konstruktionismin lähestymistavalle olennaisena (ks. esim. Wendt 1999, Hacking 1999). Ideationaalisilla tekijöillä tai ideoilla tarkoitetaan erilaisesti kollektiivisiä käsityksiä, käsitteitä, normeja, arvoja, uskomuksia, kognitiivisia malleja jne., jotka muokkaavat ja kehystävät materiaalisten tekijöiden ja intressien ymmärtämistä (Hacking 1999, 22; Saurugger 2013, 888–889). Thomas Rissen (2019, 132–134) mukaan Euroopan integraatiotutkimuksen kontekstissa tämä tarkoittaa sitä, että kollektiiviset normit, narratiivit ja ymmärrykset todellisuudesta Euroopan unionin kaltaisessa sosiaalisessa rakenteessa eli instituutiossa vaikuttavat siihen, miten toimijat näkevät itsensä ja intressinsä vuorovaikutuksessa.

Ian Hackingin (1999, 10–11; 34) ajatusta mukaillen voidaan nähdä, että kestävyys siirtymän idea on sosiaalisesti rakentunut ja se saa erilaisia merkityksiä idean ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä niistä moninaisista sosiaalisista käytännöistä ja instituutioista, jotka liittyvät tähän vuorovaikutukseen. Tämän tutkielman kontekstissa kestävyys siirtymää ja sen todellisuutta konstruoidaan tietynlaiseksi Euroopan unionin monitasoisessa institutionaalisessa kontekstissa Euroopan komission tuottamassa puheessa pohjautuen erilaisiin ideationaalsiin paradigmoihin.

Sauruggerin (2013, 889; 899–900) mukaan ideationaalisten tekijöiden huomioiminen päätöksentekoprosesseissa osoittautuu erityisen hyödylliseksi selitettäessä, miksi jotkut politiikkatoimet ovat keskusteluissa legitimiimpiä kuin toiset monimutkaisen politiikkakysymysten kontekstissa. Kun ymmärretään, että toimijat näkevät maailman tietyissä poliittisissa, sosiaalisissa tai taloudellisissa kontekstissa aina jonkinlaisten toisistaan

eroavien kognitiivisten ja normatiivisten kehysten läpi, voidaan politiikkatoimien oikeuttaminen nähdä jatkuvana kehystämismuutoksena, jossa erilaisia todellisuuden ymmärryksiä ja merkityksiä omaksuneet toimijat ”neuvottelevat” vuorovaikutuksessa. (mt. 900.) Tiettyssä kontekstissa ja sen vallitsevien poliittisten diskurssien ehtojen puitteissa käydyissä merkityskamppailuissa jotkut yhteiskunnalliset intressit ja näkökulmat saavat vahvemman oikeutuksen ja toimijat pyrkivät näin määrittelemään kontekstin, jossa monet kiistanalaiset yhteiskunnalliset kysymykset ymmärretään (Hall 1993, 289).

Kritiikkinä sosiaalista konstruktionismia kohtaan siihen on usein liitetty relativismin käsite. Sen mukaan totuusväittämät ovat aina riippuvaisia kielestä, kulttuurista ja tulkinnasta, jolloin kaikki tieto perustuu maailman tarkasteluun jostakin näkökulmasta ja maailmasta voidaan rakentaa rinnakkaisia representaatioita. (Burr 2015, 9; Juhila 1999, 162; Niska ym. 2024, 31.) Tässä tutkielmassa nojataan Esa Väliiverosen (1996, 42–43) teoretisoimaan kontekstuaaliseen suuntaukseen sosiaalisesta konstruktionismista. Tämän näkökulman mukaan ei ole syytä sulkea tiettyjä objektiivisia olosuhteita koskevia taustatietoja (esimerkiksi tieteellisiä tutkimuksia, tilastoja jne.) tutkimuskohteen tarkastelun ulkopuolelle, sillä muuten ilmiön rakentumisen ja sen määrittelyprosessin analyysi jää vajavaiseksi. Vaikka tietyt taustatiedot ovat olemassa, tulee niihin kuitenkin suhtautua tilapäisinä käsityksinä ja sosiaalisina konstruktiona, jotka ovat syntyneet tiettyssä ajassa ja kontekstissa. (mt.)

Tässä tutkielmassa kestävyysmuutos nähdään tiettyssä yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti kontekstissa määriteltyksi ilmiöksi, jolla on tietty materialistinen todellisuus.

Kestävyysmuutoksia koskeva puhetapa ja määrittelyt ovat kuitenkin aina sidoksissa yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin, mikä korostaa myös niiden kiistanalaista poliittista luonnetta. Eurooppalaisesta kestävyysmuutoksesta onkin olemassa erilaisia määrittely ja puhetapoja Euroopan komission tuottamassa puheessa ja tekstissä riippumatta jokaisen puhujan ”todellisuudesta”. Komissio konstruoi kielellisesti erilaisia diskursiivisia todellisuuksia siitä, miksi kestävyysmuutoksesta tulisi edistää, toisin sanoen komission diskursiiviset oikeutukset ovat konstruktionistisia.

3.2 Diskurssianalyysi

Tässä tutkielmassa Euroopan unionin kestävyysmuutoksen oikeutuksia tarkastellaan diskurssianalyysin avulla. Lähtökohtana tutkielmassa on oikeutuksen diskursiivinen rakentuminen. Diskurssianalyysi on perusteltu teoreettinen lähtökohta ja metodologinen väline legitimaation ja oikeutuksen tutkimukseen legitimaation ollessa loppujen lopuksi

diskursiivinen prosessi, joka pohjautuu tietynlaiseen kielenkäyttöön, retoriikkaan, väitteiden esittämiseen ja argumentaatioon (Jiwani & Richardson 2011). Diskursiivisen legitimaation lähestymistapaa tarkastellaan seuraavassa luvussa 3.3.

Tutkielman analyysimenetelmä on kolmivaiheinen, jossa temaattista analyysiä hyödynnetään diskurssianalyysiä edeltävänä vaiheena aineiston ryhmittelyssä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi ja, jossa teemat ymmärretään siten diskurssien osina. Toisena askeleena toteutetaan diskurssianalyysi ja lopuksi tarkastellaan ja eritellään aineistosta muodostettujen diskurssien sisällä esiintyviä legitimaatiostrategioita. Tarkempi kuvaus tutkielman analyysiprosessista on esitelty luvussa 3.5.

Tutkielman analyysimenetelmän toisen osan muodostaa siis diskurssianalyysi, jolla mahdollistetaan aineiston syvällisempi tarkastelu ja laajempien merkitysisältöjen analysoimisen. Lisäksi diskurssit luovat perustan oikeuttamiselle (ks. esim. Fairclough 2003) ja oikeutuksien ideologisille rakenteille (ks. esim. van Dijk 1998), joten diskurssianalyysi on perusteltu metodologinen kehikko tälle tutkielmalle.

Diskurssianalyysi on väljä teoreettis-metodologinen viitekehys (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 17) tai metodologinen teoria (Juhila & Suoninen 1999, 249). Diskurssianalyysin perusta on sosiaalisen konstruktionismin teoreettisissa lähtöoletuksissa, ennen kaikkea kielen ja sen käytön konstituoitavasta luonteesta. Diskurssianalyysin ytimessä on teoreettinen lähtökohta sosiaalisen todellisuuden ja tiedon rakentuminen kielen avulla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (ks. esim. Burr 1995; Jokinen 1999).

Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuvat diskurssit voidaan määritellä verrattain eheäksi, tietystä näkökulmasta rakennetuksi säännönmukaisten merkityssuhteiden kokonaisuudeksi tai merkitysulottuvuudeksi, johon kuuluu joukko merkityksiä, metaforia, luokitteluja, tarinoita, selityksiä ja niin edelleen (Burr 2015, 74; Pietikäinen & Mäntynen 2019, 36; Suoninen 1999, 21). Koska sosiaalisen konstruktionismin näkemyksen mukaisesti kielellä on mahdollista tuottaa rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia versioita todellisuudesta, tämän tietyn ideoiden, konseptien ja luokittelujen joukon eli diskurssin kautta tuotetaan ja muokataan aina tietty versio tapahtumista eli rakennetaan todellisuutta. (Burr 2015, 74–75; Hajer 1995, 44). Näin ollen minkä tahansa kohteen, ilmiön tai tapahtuman ympärillä voi olla useita erilaisia diskursseja, jotka kukin pyrkivät kuvaamaan tai konstruoimaan kyseistä kohdetta eri tavalla. Eri diskurssit, puheiden, tekstien tai muiden esittämistapojen kautta rakentavat kyseisen

objektin tietynlaisena maailmalle tuoden ja nostaan esiin erilaisia näkökohtia ja kysymyksiä ja siten myös sitä, miten meidän tulisi toimia asian suhteen. (Burr 2015, 76.)

Ympäristöongelmat, mukaan lukien ilmastonmuutos, eivät ole itsestään selviä, vaan sosiaalisesti konstruoituja, jotka perustuvat tieteelliseen tietoon, asiantuntijakieleen ja -konsepteihin ja käytettävissä olevaan teknologiaan. Tämä ei tarkoita, etteikö olisi olemassa esimerkiksi ilmaston kuumentumista, sään ääri-ilmiöitä tai luontokatoa, vaan, että näille tapahtumille ei ole olemassa yhtä virallista tulkintaa, vaan useita rinnakkaisia ja kiistanalaisia tulkintoja lähtien jo aiheeseen liittyvien peruskäsitteiden, kuten ”luonto”, ”edistys” tai ”kestävyys” määrittelyjen kiistanalaisuudesta. (Feindt & Oels, 2005, 161–162.) Maarten A. Hajer (2005, 300) havainnollistaa diskurssin käsitettä haposateiden ympäristöongelman kautta, jolloin diskurssi viittaa tiettyyn ympäristöongelmien käsittelytapaan, johon sisältyy erinäisiä näkemyksiä toimijoiden, kuten ympäristöviranomaisten, rooleista sekä käsityksiä siitä, mitä teollisuudenalojen tulisi tehdä saasteiden torjumiseksi.

Hajer (1995, 17; ks. myös Dryzek 2013) näkee ympäristödiskurssit, johon tässä tutkielmassa lasketaan kuuluvaksi myös ilmastokriisiin ja kestävyyyteen liittyvät diskurssit, erityisenä diskurssityyppinä, joka on aika- ja paikkasidonnainen. Sitä ohjaa aina tietynlainen näkemys luonnosta, joka perustuu historiallisiin kokemuksiin ja nykyisiin huolenaiheisiin. Ympäristöongelmat (ml. ilmastonmuutos) eivät ole selkeästi määriteltyjä kokonaisuuksia, vaan ne ovat limittäisiä ja moniulotteisia toistensa ja muiden yhteiskunnallisten ilmiöiden kanssa. Mitä monimutkaisempia ongelmakokonaisuuksia, sitä enemmän niihin linkittyä erilaisia näkökulmia ja mahdollisia ratkaisuja eli merkitysjärjestelmiä ja kuvauksia todellisuudesta. (Dryzek 2013, 9.)

Ympäristöön liittyvät diskurssit voidaan hahmottaa osana laajempaa diskursiivista kokonaisuutta, johon on kietoutunut myös muunlaiset diskurssit, kuten turvallisuuden, kilpailukykyyn tai kehitykseen liittyvät käsitykset ja ongelmanmäärittelyt. Nämä laajemmat diskursiiviset muodostelmat vaikuttavat siihen, minkälaisena yhteiskuntallisena ongelmana ilmiö tuotetaan, miten siitä viestitään ja minkälaisille käsityksille ja konsepteille todellisuudesta se perustuu (Feindt & Oels 2005, 162). Edellä esiteltyyn määrittelyyn nojaten voidaan nähdä, että tämän tutkielman kontekstissa, Euroopan komissio tuottaa erilaisia diskursseja eurooppalaisen kestävyys siirtymän ilmiöstä ja ongelmasta sisältäen eri näkemyksiä ongelman luonteesta, toimintatarpeesta ja mahdollisista ratkaisuista.

Keskeistä diskurssianalyysiä toteuttaessa on se, että diskurssi ei ole synonyymi keskustelulle, vaan sillä viitataan joukkoon käsitteitä, jotka jäsentävät osallistujien panoksia keskusteluun. Näin ollen diskurssianalyysi tuo esiin säännönmukaisuuksia diskursseissa eli niissä ideoissa, käsitteistä ja kategorioissa, joiden kautta tiettyä ilmiötä käsitellään. (Hajer 2005, 300.) Jokisen, Juhilan ja Suonisen (1993, 27–28) määrittelyyn nojaten diskurssianalyysi voidaan nähdä kielen käytön tutkimukseksi, jossa yksityiskohtaisesti analysoidaan sitä, miten diskursseja ja sen seurauksena todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä.

Pietikäisen ja Mäntynen (2019, 245) mukaan diskurssintutkimuksen analyysin fokus on merkityksissä eli analysoidaan sitä, millaisia merkityksiä tarkastelun kohteena oleva ilmiö saa valitussa aineistossa, miten merkitykset muuttuvat (eri tilanteissa, ajassa yms.) ja pohditaan mahdollisia puuttuvia merkityksiä. Merkitykset eivät kuitenkaan vain ”leijaile ilmassa” eikä ei voida tutkia irrallaan ympäröivästä kulttuurista eli laajemmasta historiallisesta ja poliittisesta ja sosiaalisesta kontekstista. (mt.) Diskurssianalyysissä tutkitaan siis yhtä lailla kielenkäyttöä sekä tilannetta, jossa kieltä käytetään, sillä laajemman kontekstin avulla on mahdollista analysoida ja selittää kielenkäyttöä, koska sanojemme merkitys riippuu siitä (diskursiivisesta) kontekstista (aika ja paikka), joissa niitä käytetään. (Burr 1995, 46; Pietikäinen & Mäntynen 2019, 39). Diskurssianalyysi tarjoaa siten metodologisia tapoja yhdistää merkitysten diskursiivisen tuotannon analyysi sosio-poliittisten käytäntöjen analyysiin, joissa sosiaaliset konstruktiot diskursiiviset merkitykset todellisuudesta syntyvät (Hajer 2005, 300).

Kielenkäyttö ei ole siis missään tapauksessa satunnaista, sillä kontekstit luovat diskursseille tuottamiseksi, jotka järjestävät kielen yhteiskunnallisen tilanteen, sosiaalisten normien ja vallan rakenteiden mukaisesti (Hajer 2005, 301; Pietikäinen & Mäntynen 2019, 37–38). Tietty institutionaalinen konteksti mahdollistaa ongelman tai ilmiön konstruoimisen helpommin tietyllä tavalla, sillä ollakseen merkityksellistä politiikan puheen on ammennettava diskursiivisista troopeista historiallisista ja yhteiskunnallisista konteksteista (ks. Diez 2014, 325; Hajer 2005, 301). Tämän vuoksi Euroopan komission legitiimi puhetapa kestävyys siirtymästä voidaan nähdä muovautuneen tietyssä EU:n institutionaalisessa kontekstissa.

Diskursseja on tärkeä tutkia, koska puheet ja teot eivät ole toistensa vastakohtia, vaan niiden molempien katsotaan olevan toimintaa, joka uusintaa ja muokkaa sosiaalista todellisuuttamme (ks. Suoninen 1999, 19). Erityisen oleellista tämä analyysi on politiikan tutkimuksen kontekstissa, sillä diskurssit eivät ole vain abstrakteja ideoita tai tapoja puhua asioista, vaan

ne ovat erottamattomasti yhteydessä siihen, miten yhteiskuntamme on järjestetty ja, miten se toimii (Burr 1995, 54). Sääntöjä, käytänteitä ja legitiimeiksi koettuja ilmaisutapoja, jotka muodostavat yhteiskuntajärjestelmämme eli sosiaaliset rakenteet toisinnetaan ja vahvistetaan diskursiivisesti kielenkäytön kautta poliittisessa teksteissä ja debateissa (Hajer 1995, 55).

Diskurssien ollessa merkityksellistämisen käytänteitä niiden pyrkiessä järjestelmällisesti muokkaamaan nimeämiään kohteita, edellä mainitun perusteella voidaan nähdä, että jokainen diskurssi väittää kertovansa, mikä kohde todella on, eli mikä on totuus kyseisestä asiasta. Diskurssit ja niiden tuottajat pyrkivät systematisoimaan ja vakiinnuttamaan, eli institutionalisoimaan, omat määrittelynsä ja totuutensa tietystä asiasta, ilmiöstä tai ihmisestä. Tämän vuoksi diskurssit ja diskurssien tutkimus ovat myös erottamattomasti sidoksissa yhteiskunnan valtasuhteisiin ja niitä ylläpitäviin ideologioihin, institutionaalisiin rakenteisiin, identiteettiin ja muutokseen. (Burr 2015, 76; Pietikäinen & Mäntynen 2019.)

Kielenkäyttö, mukaan lukien tekstit ja puheet, vaikuttavat puolestaan konkreettisesti materiaaliseen maailmaan sekä muokkaavat toimijoiden arvoja, uskomuksia ja identiteettejä, (Fairclough 2003, 8). Faircloughin & Faircloughin (2012, 4) mukaan se, että ihminen näkee ilmiön tietyllä tavalla eli hyväksyy tietyt ilmiölle annetut diskursiiviset merkitykset, on poliittinen kysymys, sillä se antaa ihmisille syitä tietynlaisiin politiikkatoimiin muiden toimien sijasta. Kausaalinen vaikutus ei ole automaattista eikä sama asia kuin säännönmukaisuus, sillä monet muut kontekstuaaliset tekijät johtavat siihen, että eri diskursseilla on erilaisia vaikutuksia yhteiskunnassa (Fairclough 2003, 8).

Maarten A. Hajerin (1995) diskurssianalyttisessä lähestymistavassa diskurssit ovat tiivistettyjä lausuntoja, joiden avulla poliittiset toimijat kykenevät kiteyttämään monimutkaisia asioita ja ongelmia ja politiikka nähdään ennen kaikkea kamppailuna diskursiivisesta hegemoniasta, jossa toimijat kilpailevat ongelmien ja asioiden määrittelemisestä ja siitä, että heidän diskursiiviset todellisuuskäsityksensä saisivat tukea ja nousisivat hallitsevaan asemaan yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kamppailuja käydään institutionaalisten käytäntöjen kontekstissa, joten diskurssianalyysin avulla voidaan tutkia, minkälaisiin institutionaalisiin käytänteisiin diskurssin hegemoninen asema perustuu ja millä tavoin toimijat pyrkivät edistämään omia intressejään diskursiivisen positionsa uusintamisen (tai muuntamisen) kautta. (mt. 51; 59–60.) Esimerkiksi Crespy (2015, 105) toteaa, että Euroopan komissio käyttää diskursseja hyvinkin strategisesti muokatessaan doktriineja ja pyrkiessään yhteensovittamaan eri politiikkatoimijoiden intressejä.

Diskursiivisissa kamppailuissa toimijat pyrkivät siis vakiinnuttamaan omat totuutensa ja määritelmänsä tietystä ilmiöstä tai ongelmasta. Diskurssit mahdollistavat ja rajoittavat näin tiedon tuottamista ja vaihtoehtoisia tapoja ymmärtää asiaa, jolloin hegemoniseen asemaan noussut diskurssi asettuu ilmiöstä käydyn keskustelun lähtökohdaksi tai ”normiksi”.

(Pietikäinen & Mäntynen 2019, 71–72.) Esimerkiksi voidaan nähdä, että ilmastokriisistä käytyä keskustelua on jo pitkään hallinnut taloudellisiin ja teknologisen hallinnan näkökulmiin liittyvät diskurssit (ks. esim. Wodak & Forchtner 2018, 493–494).

Diskurssien valta piilee ennen kaikkea siinä, että ne määrittelevät sen, mitä, miten ja minkälaisilla perusteluilla voidaan legitimiasti artikuloida jostain asiasta niin, että diskurssi saa legitimoidun ”totuuden” statuksen yhteiskunnassa. Tällöin diskursseilla on myös valta asettaa merkityksellisen ja legitimiin politiikan rajat ja näin rajoittaa politiikkavaihtoehtojen valikoimaa mahdollistaen tiettyjen politiikkatoimien toteuttamisen toisten kustannuksella.

(Diez 2014, 320; Pietikäinen & Mäntynen 2019, 77.)

Tämän tutkielman kontekstissa, diskurssien avulla Euroopan komissio korostaa tai sivuuttaa tiettyjä näkökulmia tai määrittelyjä normalisoidakseen tietyt kestävyys siirtymän toteuttamiseen liittyvän politiikkatoimet ainoaksi mahdolliseksi politiikaksi, mikä auttaa oikeuttamaan valittuja politiikkatoimia ja -instrumentteja. Legitimaatiota hakiessaan komissio myös hyödyntää tuottamissaan kilpailevissa diskursseissa tiettyjä käsitteitä tai ideologioita eri tavoin riippuen kohdeyleisöstä (vrt. Erjavec & Erjavec 2020).

Paitsi, että diskursseilla on erottamaton yhteys maailmasta tuotettujen merkitysten ja yhteiskunnassa vallitsevien suhteiden legitimointiin, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa 3.3., myös ideologioilla on vaikutusta siihen, minkälaisia näkökulmia tai toimintatapoja pidetään legitimeinä yhteiskunnassa (Pynnönen 2013, 20). Ideologialla tarkoitetaan jaettu uskomusten ja näkemysten viitekehys tai ajatusjärjestelmä, joka järjestää ja ohjaa ihmisten ja ryhmien sosiaalisia tulkintoja ja toimintatapoja (van Dijk 1998, 8).

Vastaavasti diskurssit rakentavat ja organisoivat tietynlaista käsitystä maailmasta ja sen tapahtumista eli ideologioita ja siten osaltaan luovat rajallisen ja valikoivan näkökulman ja ymmärryksen yhteiskunnasta. Vallankäytön ja hallinnan näkökulmasta diskursseilla on siis perustavanlaatuinen rooli sekä ideologioiden uusintamisessa että haastamisessa kielellisesti (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 84; van Dijk 1998, 9.) Tämän tutkielman kontekstissa voidaan pohtia sitä, minkälaisia ideologisia perusteita komission tuottamissa diskursseissa on mahdollisesti nähtävissä eli minkälaisia merkityksiä ja uskomuksia komission tuottamassa

tekstissä ja puheessa pyritään yleistämään tietyn politiikan hallitsevan aseman saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi (ks. Fairclough 2003, 58).

Faircloughin ja Faircloughin (2012, 103) mukaan diskurssit eivät ainoastaan kuvaa ja rakenna sosiaalista todellisuutta, vaan myös sitä, minkälaisen maailman haluttaisiin olevan. Koska tämän tutkielman analyysikohteena on kestävyys siirtymä, joka ymmärretään laaja-alaisena yhteiskunnallisena muutosprosessina, voidaan nähdä, että kestävyys siirtymään liittyvien diskursseja tutkimalla voidaan ymmärtää muutoksen mahdollisuutta sekä sille annettuja merkityksiä. Tämän valossa diskurssi voidaan ymmärtää muutoksen yhtenä tärkeimpänä välineenä, sillä ideat, kollektiiviset ymmärrykset ja maailmankatsomukset tarvitsevat kantajan (Saurugger 2013, 895–896).

Diskursseilla onkin ratkaiseva rooli kestävyys siirtymissä uusien ja vaihtoehtoisten tulevaisuudenkuvien luomisessa sekä aikaisemmin mahdottomina pidettyjen vaihtoehtojen tekemisessä uskottaviksi (Feola & Jaworska 2019, 1644). Ottaen huomioon diskurssin käsitteen yhden keskeisimmistä teoreettisista periaatteista eli diskurssi konstruoi aina tietyn version tai näkökulman kyseessä olevaan ilmiöön tai tapahtumaan, myös kestävyys siirtymästä on mahdollista luoda kilpailevia näkemyksiä kestävyys siirtymän tarpeellisuudesta, ongelmanmäärittelyistä, politiikkatoimista, kiireellisyyden tasosta ja toivotuista tulevaisuuden visioista. Näin ollen, on olemassa monia mahdollisia (poliittisia) todellisuuksia, joissa diskurssien avulla tuotetaan tietynlainen yhteiskunnallinen ongelma.

Diskurssianalyysin pohjautuessa sosiaalisen konstruktionismin teoriaan ja sen relativistiseen perspektiiviin totuuden objektiivisuudesta eli siihen, että tapahtumista on olemassa monia vaihtoehtoisia ja rinnakkaisia tulkintoja, myös diskurssien tutkimuksen luonteeseen sisältyy subjektiivisuus ja vahva tulkinnallisuus (Burr 1995, 162–163). Fairclough (2003, 14) huomauttaakin, että ei ole olemassa sellaista asiaa kuin täydellinen ja ehdoton tekstien ja puheiden analyysi, sillä todellisuutta, oli se sitten potentiaalinen tai tosiasiallinen, ei voida pelkistää todellisuudesta samaamme tietoon, joka on muuttuvaa, vajavaista ja ehdollista. Näin ollen tekstuaalinen analyysi on aina selektiivistä eikä diskurssianalyysi voi paljastaa aineiston sisällä olevaa ”totuutta”, vaan analyysimetodia hyödyntävän tutkijan tulee hyväksyä vaihtoehtoiset ja mahdollisesti yhtä pätevät tulkinnat samasta aineistosta (Burr 1995, 180; mt. 14). Jokinen ja Juhila (1999, 85) toteavat, että diskurssianalyttinen tutkimus onkin aina yksi puheenvuoro tietystä ilmiöstä monien puheenvuorojen ketjussa, eikä tutkimuksen tehtävä ole edes pyrkiä tarjoamaan tyhjentäviä tai lopullisia selityksiä todellisuudesta.

Edellä mainitut lähtökohdat analyysiin eivät kuitenkaan ole laadulliselle tutkimukselle ennenkuulumattomia, sillä laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tulee jatkuvasti pohtia ja tuoda esiin tekemiään valintoja ja perustella muun muassa aineistolle esittämiään kysymyksiä, valitsemaansa tutkimusasetelmaa sekä ottamaan kantaa analyysin kattavuuteen, tuottamansa tiedon luotettavuuteen ja omaan positioonsa tutkijana (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998, 209). Tutkijan ja tutkimuskohteen vuorovaikutus on aina luonteeltaan konstruktionistinen, mikä tarkoittaa, että tutkija paitsi tulkitsee ja kuvailee sosiaalista todellisuutta tutkimuksensa kautta, myös luo itse todellisuutta omien tulkintojensa välityksellä (Jokinen 1999, 41–42). Diskurssit, joilla luodaan todellisuutta, nousevat aineistosta tutkijan perustellun tulkitsemistyön tuloksina, eivätkä ne ole tekstien perimmäisiä ominaisuuksia (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 28). Tämän tutkielman teoreettisia ja metodologisia valintoja perustellaan läpi koko tutkimustekstin. Analyysiin vaikuttavia valintoja, tulkintojen luotettavuutta ja tutkijan subjektiivisuuden kysymyksiä tullaan erityisesti pohtimaan lisää luvussa 3.5.

3.3 Diskursiivinen oikeuttaminen lähestymistapana

Tässä tutkielmassa analysoidaan poliittista diskurssia oikeutuksien näkökulmasta. Tutkielman toisena tutkimuskysymyksenä selvitetään Euroopan komission käyttämiä diskursiivisen oikeuttamisen strategioita, joilla se pyrkii vahvistamaan kestävyys siirtymään liittyvää politiikan argumentaationsa. Aineistosta tunnistetuista diskursseista nimetään analyysissa kielellisiä oikeutuksen tapoja eli minkälaisia legitimaatiostrategioita komissio mahdollisesti hyödyntää. Tämän tarkastelu on erityisen keskeistä Euroopan unionin kohdalla, sillä EU:n voidaan katsoa edustavan epätavallista valtioiden poliittista yhteenliittymää, *sui generis* - luonteisena hallintojärjestelmänä, johon liittyy erityisiä legitimizeettihaasteita. EU:n täytyy jatkuvasti oikeuttaa itseään ja politiikkatoimiansa johtuen sen institutionaalisesta rakenteesta ja vaillinaisesta ylikansallisesta yhteisöstä. (Kutter 2020, 7–8.)

Tämän tutkielman teoreettisten lähtökohtien pohjautuessa sosiaaliseen konstruktionismiin ja diskurssin käsitteeseen oikeuttaminen nähdään erityisesti sosiaalisesti rakentuneena kielellisenä prosessina (vrt. esim. Beetham 1991, 100). Diskurssin ja legitimaation käsitteiden voidaan nähdä olevan erottamattomasti sidoksissa toisiinsa, sillä diskurssit toimivat legitimoinnin pohjana eli sen resursseina, joita toimijat voivat hyödyntää ongelmien ja ilmiöiden kuvaamiseen ja politiikkaratkaisujen tai toimettomuuden politiikan oikeuttamiseen (Fouilleux 2004, 236). Diskurssien luodessa tietoa ympäröivästä maailmasta esittäessään tietyn version tarjoavat ne yleisölle toimijoiden vision kyseessä olevasta julkisesta ongelmasta

ja käytettävissä olevista politiikkatoimista sen ratkaisemiseksi. Diskurssien tuomat resurssit auttavat toimijaa perustelemaan ja oikeuttamaan poliittisiin tavoitteisiin ja päätöksiin, kuten uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseen, liittyvät ideansa ja intressinsä. (mt.; Rojo & van Dijk 1997; 561.) Tämän tutkielman kontekstissa pohditaankin diskursiivisia resursseja, joita Euroopan komissio pyrkii valjastamaan antamaan oikeutusta EU:lle toimia tietyllä tavalla kestävyys siirtymän ongelman suhteen ja samalla tuottaen vaihtoehdottomuutta kielellisesti. Aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen perustuen erilaisia diskursiivisia resursseja, joille legitimaatio voi perustua voi olla esimerkiksi talouskasvu, EU:n kansainvälinen rooli tai perinteisinä EU:n arvoina ja normeina pidetyt perustelut.

Cerutti (2008) legitimizeetin substantiaalisen perustan muodostaa merkityksien, argumenttien ja symbolien varanto, johon poliittinen valta voi turvautua perustellakseen olemassaolonsa ja toimintansa. Poliittiset päättäjät valitsevat haluamansa symbolit ja merkitykset, jotka aktivoidaan poliittisten ja yhteiskunnallisten konfliktien tietyssä vaiheessa vahvistaakseen legitimizeettiä eli muuntaakseen sen konsensukseksi instituutioiden ympärille. Tällä legitimizeetin aktualisoinnilla tarkoitetaan tavanomaisesti legitimoitua tai oikeuttamista. (mt. 13.) Diskurssien ollessa poliittisia resursseja toimijoiden mahdollisuudet vaikuttaa politiikkaan riippuu osittain heidän kyvystään tuottaa ”hyviä” diskursseja. ”Hyvä” diskurssi pyrkii vakuuttamaan ja keräämään tukea yleisöltä, mutta sen ei välttämättä tarvitse olla totta. (Fouilleux 2004, 236.) Diskurssit tarjoavat siis merkitysten verkostoja, jotka mahdollistavat legitimizeettiä koskevat, kommunikaation poliittisesta järjestyksestä sekä sen oikeuttamiseen ja oikeutuksen kyseenalaistamiseen tähtäävät teot (Biegon 2016, 8).

Näin ollen tässä tutkielmassa ymmärretään *oikeutuksen rakentuminen diskursiivisena prosessina* (ks. Kutter 2020, 19), jossa tiettyjen diskurssien kautta tuotetaan oikeutuksia korostamalla tiettyjä näkökulmia poliittisessa puheessa (ja teksteissä). Saurugger (2013, 900) näkeekin, että legitimizeetti tulee ymmärtää jatkuvana kehystysprosessina, jossa politiikkatoimien legitimizeetistä tulee politiikkatoimien oikeuttamisen prosessi. Edellä esitetyt näkökulmat auttavat myös tarkentamaan tämän tutkielman kiinnostuksen kohteen oikeuttamisen kielelliseen ja vuorovaikutukselliseen prosessin tutkimiseen eikä esimerkiksi legitimaation onnistumisen tai EU:n tosiasiallisen legitimizeetin kansalaisten näkökulmasta tarkasteluun. Oikeuttamisen prosessin tutkimisen valintaa voidaan perustella myös käsityksellä, jonka mukaan legitimaatiota tai sen onnistumista sinänsä ei voida mitata suoraan empiiristen mittareiden avulla, vaan ainoastaan oikeuttamisen strategioita, joita käytetään

legitimoimaan tai delegitimoimaan toimia ja auktoriteettia (ks. Freeden 2005, 78; Godet & Redert 2022, 22).

Koska tässä tutkielmassa on tarkoituksena analysoida oikeuttamisen prosessia ja strategioita, tärkeämpänä määritelmänä voidaan pitää *legitimaation eli oikeuttamisen määrittelyä*. Berger & Luckmann (2002, 108) määrittelevät legitimaatioksi selittämisen ja oikeuttamisen prosessin. Legitimaatio eli oikeuttaminen voidaan siis yksinkertaisimmillaan ymmärtää van Leeuwenin (2007, 93) tavoin vastauksena ”miksi”-kysymykseen. Oikeuttamisen myötä yksilölle kerrotaan, miksi tämän pitäisi toimia tai olla toimimatta määrätyllä tavalla sekä sen miksi asiat ovat tietyssä institutionaalisessa järjestelmässä niin kuin ne ovat (Berger & Luckmann 2002, 109). Tässä tutkielmassa nojaututaan erityisesti Reyesin (2011, 782) määritelmään legitimaatiosta prosessina, jossa toimijat hyväksyvät tai valtuuttavat tietynlaista sosiaalista käyttäytymistä. Tämä oikeuttamisen prosessi toteutetaan argumentaation kautta, jossa puhujat tuottavat ja esittävät argumentteja, jotka selittävät sosiaalisia tekojamme, ideoitamme, ajatuksiamme, julkilausumiamme jne. Lisäksi oikeuttamisen prosessin taustalla on aina jonkinlainen tavoite, joka useimmissa tapauksissa liittyy yleisön tuen ja hyväksynnän saamiseen omalle näkemykselleen tai tavoitteelleen. (mt.)

Berger ja Luckmann (2002, 108) näkevät, että legitimaation prosessi sisältää sekä kognitiivisen että normatiivisen ulottuvuuden. Tämä tarkoittaa sitä, että oikeuttamisessa ilmennetään sekä ”tietoa” eli selitetään tiettyä järjestystä ja sen merkityksiä että ”arvoja” eli arvioidaan samaisen järjestyksen vakiintuneita käytänteitä positiivisesti. Beetham (1991, 7–11) kritisoi Max Weberin perinteistä näkemystä siitä legitimitetistä (ks. Weber 1978) siitä, että se ei ota huomioon ihmisten perusteluita ja uskomuksia legitimiuden taustalla. Näin ollen, esimerkiksi tietty valtasuhde ei ole oikeutettu siksi, että ihmiset uskovat sen legitimiuteen, vaan koska se on oikeutettu heidän uskomustensa, arvojensa ja odotustensa kautta (mt. 11). Voidaankin nähdä van Dijkia (1998, 256) mukaillen, että *oikeuttava diskurssi, jota tässä tutkielmassa analysoidaan, edellyttää normeja ja arvoja*. Oikeuttavassa diskurssissa pyritään usein toteamaan suoraan tai epäsuorasti, että jokin toimintatapa, päätös tai politiikka on oikeutettu tietyn poliittisen, oikeudellisen tai laajemman yhteiskunnassa vallitsevan moraalisen järjestelmän puitteissa.

Se, että oikeuttaminen ymmärretään diskursiivisena prosessina auttaa tuomaan esille myös tärkeät oikeuttamiseen liittyvät kysymykset *vallasta, hegemoniasta ja ideologiasta*.

Diskursiivinen legitimaatio jatkuvan poliittisen kamppailun prosessina normalisoi tiettyjä

näkökulmia ongelmaan tai ilmiöön toisten kustannuksella rajoittaen politiikkatoimien valikoimaa ja artikuloimaa. (Diez 2014, 320; Sareen 2020, 17) Tällä tavoin tietyt diskurssit nähdään oikeutettumpana tapana puhua tietyistä ilmiöistä, jolloin ne nousevat hegemoniseen valta-asemaan, ”normaaleina” näkökulmina ja toimenpiteinä ja täten ne myös ylläpitävät ja vahvistavat ideologioita ja sosiaalisia arvoja (Reyes 2011, 783; Rojo & van Dijk 1997, 561).

Tämän seurauksena analyysi, joka ei ota huomioon kontekstuaalisia elementtejä, erityisesti oikeuttamisen institutionaalista luonnetta, ei ole mahdollista (van Leeuwen 2007, 92). Tämä tekee *oikeuttavasta diskurssista tyypillisesti poliittista*. Legitimaatio ei ole välttämättä pelkästään virallisten politiikkatoimien perustelua vaan myös institutionaalisten toimijoiden, kuten Euroopan unionin tai Euroopan komission, itsensä sekä sen toimien oikeuttamista. Tässä tutkielmassa oikeuttamisen prosessilla on siten ylhäältä alas kulkeva suunta. (ks. van Dijk 1998, 256–257.) Konteksti ja institutionaalinen asetelma vahvistaa poliittisen toimijan auktoriteettia, mikä antaa hänelle mahdollisuuden esittää puheensa (joka on poliittisen toimijan tulkinta tapahtumista) totuutena. Tämä puolestaan tuo diskurssille institutionaalista auktoriteettia ja poliittiselle viestille uskottavuutta. (Reyes 2011, 784.)

Sareenin (2020, 18–19) mukaan diskursiivisen legitimaation käytänteillä on keskeinen rooli energiasiirtymässä: ne mahdollistavat eri toimijoiden intressien ja niiden kontekstuaalisen arvioinnin. Tämän tutkielman kontekstissa, jossa analysoidaan, miten Euroopan komissio diskursiivisesti oikeuttaa EU:n kestävyys siirtymää muilla kuin ympäristöllisillä diskursseilla, voidaan eri kestävyys siirtymää oikeuttavia diskursseja tunnistamalla arvioida komission erilaisia, toisistaan mahdollisesti poikkeavia, intressejä ja strategioita, sillä yksittäinen organisaatio edustaa harvoin johdonmukaisesti vain yhtä näkökulmaa kestävyys siirtymän ja energiamurroksen kaltaisiin monimutkaisiin kysymyksiin.

Oikeuttaminen ymmärretään tässä tutkielmassa edellä mainittuja näkökulmia mukaillen monikerroksisena ja jatkuvana, institutionaalisisissa konteksteissa ja poliittisissa puheakteissa ylhäältä alaspäin tapahtuvana diskursiivisena käytäntönä, joka edellyttää yhteiskunnassa vallitsevia normeja ja arvoja, jolla toimija pyrkii luomaan tietylle idealle tai toiminnalle hyväksyttävyyttä. Kuten todettua oikeuttaminen on luontaisesti poliittista, joten voidaan nähdä, että yhteiskunnallinen ja ideologinen kamppailu ilmenee paitsi kamppailuna ideoista, niukoista yhteiskunnallisista resursseista myös legitimitetistä (van Dijk 1998, 258). Koska kestävyys siirtymä (ml. ilmasto- ja energiapolitiikka) yhteiskunnallisena muutosprosessina on luontaisesti kiistanalainen ja arvolutautunut merkityksiltään (ks. esim. Loorbach; Frantzeskaki

& Avelino 2017), voidaan nähdä, että sitä täytyy oikeuttaa. Sen vuoksi on tärkeää tutkia kestävyys siirtymän diskursiivista oikeuttamista sekä sitä, minkälaisen diskursiivisten teemojen ja merkitysten kautta vihreä siirtymä ymmärretään.

Diskursiivisen oikeuttamisen strategiat

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Euroopan komission tuottamia oikeutuksen diskursseja kestävyys siirtymälle diskursiivisen legitimaation metodologian avulla. Diskursiivinen legitimaatio on diskurssintutkimuksellinen menetelmä oikeutuksen kielelliseen tarkasteluun, jossa tarkastellaan diskursiivisesti luotua hyväksyttävyyden tunnetta tietyssä diskurssissa tai diskurssijärjestyksessä sekä oikeuttamisen prosessissa käytettyjä konkreettisia eri diskursiivisia käytänteitä ja strategioita. (Vaara, Tienari & Laurila, 2006, 793). Tässä tutkielmassa sovelletaan yhtenä analyysirunkona Theo van Leeuwenin (2007; ks. myös van Leeuwen & Wodak 1999) kehittämiä sekä Vaaran, Tienarin ja Laurilan (2006) ja Reyesin (2011) hyödyntämiä ja jatkojalostamia diskursiivisia legitimaatiostrategioita Euroopan komission hyödyntämien diskursiivisen oikeutuksen strategioiden tunnistamisessa ja tarkastelussa.

Vaaran, Tienarin ja Laurilan (2006, 789–790) mukaan diskursiiviset lähestymistavat oikeuttamisen analyysiin mahdollistavat paremman ymmärryksen niistä monimutkaisista ja hienovaraisista merkityksien muodostamisen prosesseista, joiden kautta toimijoita ja toimijoiden päätöksiä legitimoidaan, sekä niistä konteksteista, joissa oikeuttavia argumentteja ja normeja käytetään. Tätä varten van Leeuwen (2007; ks. myös van Leeuwen & Wodak 1999) on luonut viitekehyksen oikeuttamisen kielen analysointiin. Kehyksen eli diskursiivisen oikeutuksen kategorioiden eli legitimaatiostrategioiden avulla kyetään analysoimaan prosessia, jossa diskurssien avulla rakennetaan oikeutusta yhteiskunnallisille käytänteille julkisessa viestinnässä (mt. 91). Strategiat sisältävät erilaisia argumentaatiotekniikoita, joissa hyödynnetään tiettyjä kielellisiä resursseja tai resurssien kokoonpanoja tietyissä konteksteissa, ja niiden avulla voidaan sekä legitimoida että delegitimoida eli kritisoida vaihtoehtoisia päätöksiä tai politiikkatoimia (van Leeuwen 2007, 92).

Van Leeuwenin (2007) analyysikehyksessä on eritelty neljä diskursiivisen oikeuttamisen strategiaa, Vaaran, Tienarin ja Laurilan (2006) lähestymistavassa puolestaan on tunnistettu viisi kategorialaajaa ja Reyesin (2011) jatkojalostamassa luokittelussa niin ikään viisi kategorialaajaa. Nämä oikeuttamisen strategiat ja kategoriat ovat jossain määrin samankaltaisia ja päällekkäisiä, joten tässä tutkielmassa on yhdistetty mainittujen tutkijoiden laatimia

tutkielmani kannalta käyttökelpoiset strategiat neljäksi strategiaksi, jotka toimivat analyysin välineinä, joiden avulla voidaan tunnistaa ja eritellä tämän tutkielman aineistosta diskursiivisia oikeutuksen keinoja ja käytänteitä. Van Leeuwenin (2007), Vaaran, Tienarin & Laurilan (2006) ja Reyesin (2011) pohjalta määritellyt, joita hyödynnetään tämän tutkielman analyysissä, on tiivistetty alle taulukkoon 1. Diskursiivisen oikeuttamisen strategiat, joiden avulla tarkastellaan tämän tutkielman aineistoa ja vastataan toiseen tutkimuskysymykseen ovat: *auktorisointi*, *moraalinen arviointi*, *rationalisointi / normalisointi* ja *narrativisointi / tarinallistaminen*.

Diskursiivisen oikeuttamisen strategia	Määritelmä	Ilmenemistavat
Auktorisointi (<i>authorization</i>)	Oikeuttaminen perustuu lakiin, perinteisiin tai auktoriteetteihin (institutionaalinen tai henkilö).	Viitataan esimerkiksi lakiin tai sääntelyyn, perinteisiin ("aina on toimittu näin"); poliittikoihin ja asiantuntijoihin sekä heidän julkilausumiinsa; yhdenmukaisuuteen muiden toimijoiden kanssa ("kaikki muutkin tekevät näin").
Moraalinen arviointi (<i>moral evaluation</i>) / altruismi	Oikeuttaminen perustuu viittauksiin (moraalisiin) arvojärjestelmiin tai tunteisiin.	Viittaukset uskomuksiin, normeihin tai erityisiin moraaliarvo-diskursseihin, joiden avulla hyväksytään tai paheksutaan tiettyjä tilanteita tai toimintatapoja; kielteinen ja myönteinen vertailu (ml. me vs. he); tietynlaiset sanavalinnat, kuten hyvä, paha, luonnollinen, hyödyllinen, kestävä, vihreä; "yhteiseen hyvään" tai "muiden hyvinvointiin" vetoaminen.
Rationalisointi (<i>rationalization</i>) / normalisointi (<i>normalization</i>)	Oikeuttaminen perustuu rationaalisiin hyötyä, vaikutuksia ja perusteluita korostaviin argumentteihin.	Viittaukset tarkoitukseen, tavoitteisiin, vaikutuksiin; viittaukset päätöksiin, jotka tehty harkitusti; objektivointi ja kvantifiointi: tieteellisen tiedon ja talouslukujen esittäminen; asian, toiminnan tai toimijan roolin esittäminen luonnollisena, normaalina, esimerkillisenä tai väistämättömänä; samankaltaisuuden, rinnastusten ja jatkuvuuden vetäminen x:n ja y:n välillä.
Narrativisointi (<i>narrativization</i>) / tarinallistaminen	Oikeuttamista luodaan narratiivisten rakenteiden, tarinankerronnan tai myyttien käyttämisen tai luomisen avulla.	Pyrkimys rakentaa vakuuttavia, kiehtovia ja dramaattisiakin juonia tai tulevaisuuden visioita, joissa moraalisten tai varoittavien tarinoiden avulla annetaan todisteita tai esimerkkejä toivotusta ja sopivasta toiminnasta; voidaan nimetä esim. voittajia, häviäjiä, sankareita, syyllisiä; pyrkimys osoittaa narratiivisten rekonstruktioiden avulla, miten kysymys liittyy menneisyyteen tai tulevaisuuteen; viittaukset hypoteettiseen tulevaisuuteen, joissa nimetään tulevaisuudessa näkyvä uhka, joka vaatii välittömiä toimia nykyhetkessä; symboliikan hyödyntäminen.

Taulukko 1. Diskursiivisen oikeuttamisen strategioiden analyttinen kehikko.

Van Leeuwenin (2007) alkuperäiset kategoriat muodostuivat neljästä oikeuttamisen strategiasta: auktorisointi, moraalinen arviointi, rationalisointi ja mytopoesi (*mythopoesis*). Van Leeuwenin alkuperäisessä legitimaatiostrategioiden kategorisoinnissa *auktorisointi* (*authorization*) määritellään oikeuttamisen tavaksi, jossa viitataan perinteen, lain, sääntelyn tai toimintatapojen antamaan auktoriteettiin sekä henkilöihin, joilla on asemansa puolesta jonkinlaista institutionaalista tai asiantuntijuudellista auktoriteettia. Strategian avulla toimija pyrkii luomaan vaatimukselleen tai väitteelleen vahvistusta auktoriteetin kautta. Strategia operationalisoituu esimerkiksi tekstin tai puhujan eksplisiittisten asiantuntijoihin, viranomaisiin, säädöksiin, tieteelliseen tutkimukseen, historiaan, perinteisiin tai yhdenmukaisuuteen viittaamisen kautta. (mt., 94–97.) Vaara, Tienari & Laurila (2006) ovat tunnistanee hyvin samankaltaisen auktorisoinnin legitimaatiostrategian omassa työssään ja Reyesin (2011) kategorisoinnissa auktorisointi nimetään asiantuntemuksen äänet -strategiaksi ollen sisällöltään yhdenmukainen van Leeuwenin määrittelyn kanssa.

Oikeuttaminen *moraalisen arvioinnin* (*moral evaluation*) strategian avulla perustuu arvoihin. Strategiassa hyödynnetään viittauksia tiettyihin arvojärjestelmiin, moraalisiin tulkintoihin tai arvoperusteluihin, jotka tarjoavat moraalisen perustan legitimaatiolle. Useimmissa tapauksissa moraalisen arvioinnin legitimaatiostrategia ilmenee laajemmin kuin esimerkiksi sanojen ”hyvä” tai ”paha” kautta. Yleensä oikeuttaminen arvoväittämien avulla on yhteydessä tiettyihin moraaliarvodiskursseihin, jotka eivät ole irrallaan tulkintajärjestelmästä, josta ne ovat peräisin. Tällaisissa tapauksissa diskurssianalyttikolla ei ole käytettävissä kielellisiä menetelmiä näiden ”tunnistamiseen” vaan hänen tulee käyttää kulttuurillista ymmärrystään apunaan. (van Leeuwen 2007, 97–100.)

Mirón (2022, 308) mukaan erilaiset legitimointistrategiat hyödyntävät ja mobilisoivat erilaisia korkeamman tason normatiivisia periaatteita. Fairclough ja Fairclough (2012, 109–110) ovat kritisoineet omassa argumentatiivisessa lähestymistavassaan van Leeuwenin typologiaa siitä, että sen oikeuttamisen arviointi liittyy aina normien, arvojen ja uskomusten muodostamaan perustaan, jotka ovat itsekin jossain mielessä ”legitiimejä”, eli ne voidaan perustella julkisesti ja ne saavat kollektiivisen tunnustuksen. Fairclough ja Fairclough (mt.) näkevät, että oikeuttaminen viittaamalla johonkin rationaaliseen syyhyn siitä, miksi asia x pitäisi tehdä tavalla y, koska se on hyödyllistä, perustuu itsessään kyseessä olevan hyödyllisyyden tunnustamiseen jonkinlaisena tavoiteltavana asiana (mt.). Voidaan siis nähdä, että van Leeuwenin moraalisen arvioinnin oikeuttamisen strategia pyrkii ottamaan huomioon eksplisiittisesti viittaukset yhteiskunnassa vallitseviin laajempiin moraaliarvodiskursseihin,

mutta kuten tässä luvussa on aikaisemmin tuotu esiin, oikeuttaminen edellyttää yhteiskunnassa vallitsevia ja tunnustettuja normeja ja arvoja toiminnan hyväksyttävyyden edistämiseksi, joten kaikkien diskursiivisen oikeuttamisen strategioiden kohdalla tulee analyysissa pohtia myös oikeuttamisen taustalla vallitsevia uskomuksia, arvoja ja normeja.

Tässä tutkielmassa moraalisen arvioinnin -strategian kategoriaan on myös yhdistetty *altruismi* strategiana. Omassa kategorisoinnissaan Reyes (2011, 787) nimeää altruistiset viittaukset ehdotuksien yhteiseen hyvään ja tietyn ryhmän tai koko yhteiskunnan hyvinvointiin omaksi oikeuttamisen strategiaksi. Voidaan nähdä, että tämä strategia liittyy moraaliseen arviointiin, sillä, viittaukset ”yhteiseen hyvään” ovat yhteydessä arvottamiseen ja tiettyyn arvojärjestelmään, jotta toimija voi näyttäytyä ”yhteisen hyvän” edistäjänä. Tämän vuoksi, Faircloughin ja Faircloughin (2012) kritiikki huomioon ottaen nämä kaksi mainittua oikeuttamisen strategiaa on yhdistetty.

Rationalisointi (rationalization) eli järkeistäminen voidaan nähdä oikeuttamisen strategiana, jossa viitataan institutionalisoidun sosiaalisen toiminnan tai asian päämääriin, tavoitteisiin, hyödyllisyyteen sekä tietoon, joka on rakennettu ja hyväksytty merkitykselliseksi tiedoksi tietyssä yhteiskunnassa tai kontekstissa antaen tiettyjen toimien hyödyllisyydelle kognitiivista validiteettia (van Leeuwen 2007, 92). Reyes (2011, 786) näkee lisäksi, että poliittiset toimijat hyödyntävät rationalisoinnin strategiaa esittäessään perustelunsa ja selityksensä prosessina, jossa päätökset on tehty harkitun menettelyn perusteella.

Aikaisemmin käsitelty Faircloughin ja Faircloughin (2012) kritiikki oikeuttamisen edellyttävistä arvoista, normeista ja uskomuksista, on nähtävissä myös rationalisoinnin strategiassa. Rationalisointi ja moraalinen arviointi ovat erillisiä strategioita, mutta mikään rationalisointi ei voi toimia ilman moraalisia tai ideologisia perusteita, vaikkakin moraaliset argumentit pysyvät rationalisointien taustalla, epäsuorina ilmauksina (Vaara, Tienari & Laurila 2006, 801; van Leeuwen 2007, 100).

Vaara, Tienari & Laurila (2006) näkevät *normalisoinnin (normalization)* erillisenä oikeuttamisen strategiana, kun taas van Leeuwen (2007, 103–104) pitää tätä normalisointia (*naturalization*) rationalisoinnin kategorian osana. Tässä tutkielmassa rationalisoinnin ja normalisoinnin strategiat ovat van Leeuwenin näkökulman mukaisesti yhdistetty. Normalisoinnin strategialla legitimointi tapahtuu viittaamalla luonnollisena tai normaalina pidettyyn toimintaan tai käyttäytymiseen, millä pyritään kuvaamaan ”asioiden (luonnollista) nykytilaa tai järjestystä” selkeästi ja yksinkertaistetusti. Oikeuttamisessa voidaan hyödyntää

perusteluina menneisyyden samankaltaisia tapauksia ja ennakoida tulevaa, jolloin vahvistetaan jatkuvuutta valituille toimintatavoille. (Vaara, Tienari & Laurila 2006, 797–798; van Leeuwen 2007, 103.)

Viimeisenä diskursiivisen oikeuttamisen kategoriana tässä tutkielmassa on *narrativisointi* (*narrativization*) tai toiselta nimeltä *tarinallistaminen*. Van Leeuwenin (2007, 105–106) alkuperäisessä analyysikehikossa tämä strategia on nimetty mytopoesiksi (*mythopoesis*), jolla tarkoitetaan oikeuttamista narratiivien tai myyttien luomisen avulla. Toimintaa tai päätöstä voi oikeuttaa esimerkiksi moraalisen tai varoittavan tarinan kautta, jotka antavat todisteita sopivasta käytöksestä tai toivotusta lopputuloksesta ja vahvistavat näin haluttua viestiä. Apuna käytetään tyypillisesti myös symboliikkaa. Usein tällaiset narratiivien avulla luodut rekonstruktiot pyrkivät osoittamaan, miten kysymys liittyy menneisyyteen tai tulevaisuuteen. (mt.; Vaara, Tienari & Laurila 2006, 802). Reyes (2011, 786) näkee myös oikeuttamisen hypoteettisen tulevaisuuden avulla yhtenä strategiana. Tämän strategian hyödyntäminen voidaan tunnistaa yleensä tulevaisuudessa näkyvän uhan kautta, joka vaatii poliittisessa puheessa välittömiä toimia nykyhetkessä.

Edellä esitetyt (ks. taulukko 1) oikeuttamisen diskursiiviset strategiat voivat esiintyä erikseen selkeinä oikeuttamisen muotoina tai analyysissä voidaan havaita yhdistelmiä eri kategorioista tai päällekkäisyyksiä (van Leeuwen 2007, 92). Vaaran, Tienarin ja Laurilan (2006, 804–805) tutkimuksen havaintojen mukaan tiettyjen oikeuttamisen strategiat ovat usein sidoksissa toisiinsa eikä niiden käyttäminen ei ole toimijoiden puolelta täysin tietoisista, mikä on myös hyvä huomioida analyysiä tehdessä. Keskeistä on se, että legitimizeetti jakautuu eri tavoin poliittisten rakentein ja diskurssien kesken (Freeden 2005, 79), jolloin toimijoiden käyttämien diskurssien sisällä on hyödynnetty erilaisia oikeuttamisen strategioita.

Miksi on tärkeää tutkia diskursiivisia oikeuttamisnäkökulmia Euroopan unionin kontekstissa?

EU:n legitimizeettiä, tai oikeastaan sen legitimizeettivajetta, ja legitimaatiota on tutkittu verrattain paljon (esim. Obradovic 1999, Sjursen 2002; Della Salla 2010; De Ville & Orbie 2014; Biegon 2013; 2016; Bouza Garcia 2017; Kutter 2020; Lord ym. 2022). Voidaan nähdä, että EU:n pitää ylikansallisena, kansallisvaltiot ylittävänä poliittisena järjestelmänä aktiivisesti luoda ja ylläpitää eurooppalaisen projektin oikeutusta eri tavoilla kuin kansallisvaltion. EU:lla ei ole samanlaista yhteisöllistä perustaa, joka löytyy usein kansallisvaltioista (kuten etnisyys tai yhteiseen historiaan perustuvat kansalliset arvot), mikä edellyttää EU:n kertovan enemmän funktionaalisia ”tarinoita” oikeutuksensa luomiseen. (Lenschow & Sprungk 2010, 136.)

Tutkimuskirjallisuudessa rauhaa ja vaurautta taloudellisen integraation kautta -narratiivia onkin pidetty vanhimpana Euroopan yhdentymistä legitimoivana tarinana (ks. esim. Beaudonnet ym. 2023; de Wilde 2022; Manners & Murray 2016).

Amelie Kutter (2020, 105) näkee, että EU:n kontekstissa diskursiivinen legitimaatio voidaan ymmärtää parhaiten hallintojärjestelmän (*polity*) rakentamisena. Vaikka EU on kehittänyt oman ylikansallisen oikeudellisen ja poliittisen hallintojärjestelmänsä, se on silti riippuvainen jäsenvaltioidensa suorittamasta täytäntöönpanosta ja oikeudellisesta valvonnasta eli niiden myöntämästä oikeutuksesta (mt. 7). Näin ollen EU:n täytyy jatkuvasti perustella, miksi ylikansallista poliittista hallintoa ja yhteistyötä ylipäätään tarvitaan (mt. 105).

EU:ta ei voida pitää perinteisenä kansainvälisenä järjestönä, mutta sillä on kuitenkin muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa yhteinen perusongelma: kansainvälisten instituutioiden legitimizeettia haastetaan globaalisti yhä enemmän. Instituutioita ei pidetä enää itsestäänselvyyksinä, vaan niiden keskeiseksi tehtäväksi on tullut aktiivinen legitimizeetin vaaliminen. (Hensell 2022, 152.) Euroopan unionin legitimizeettia onkin kyseenalaistettu jatkuvasti koko sen historian ajan (Biegon 2013). EU:n legitimizeetin kiistämistä on syventänyt moninaiset EU:n kohtaamat kriisit 2000-luvun alusta 2020-luvulle, kuten finanssi- ja eurokriisi, niin kutsuttu ”pakolaiskriisi”, Brexit, radikaalioikeiston, illiberalismin ja euroskeptisyyden nousu sekä tuoreimpina tapahtumina Covid-19-pandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja energiakriisi. Pansardi ja Battegazzorre (2018, 853–854) näkevät, että EU instituutiot eivät ole kyenneet vastaamaan näihin jopa eksistentiaalisiksi kriiseiksi luonnehdittuihin haasteisiin tehokkaimmalla mahdollisella tavalla, mikä on osaltaan haastanut Euroopan integraation projektia ja legitimizeettia. Kriisien ja autoritaarisen populismin nousun myötä on syntynyt myös vastareaktioita ilmasto- ja energiapolitiikan edistämistä kohtaan ympäri Eurooppaa 2010- ja 2020-lukujen aikana (esim. Vihma, Reischl & Andersen 2021).

EU:n tapauksessa on tunnistettu erityinen tarve ylhäältä alaspäin suuntautuviin legitimoitimiin, joita on toisinaan tulkittu tutkimuksessa ”poliittisen yhteisön rakentamisen ja/tai myyttisen identiteettiperustan” näkökulmasta (Pansardi & Battegazzorre 2018, 857). Erityisesti Euroopan komissio on ollut huolissaan Euroopan integraatioprosessin legitimizeettiperustasta ja se osallistuu aktiivisesti toimenpiteiden suunnitteluun, jotta voidaan reagoida poliittista tukea mahdollisesti uhkaaviin kriiseihin (Biegon 2013, 194). Miró (2022, 308) näkee, että kansalaisten mielipiteet EU:n integraatiosta ja sen oikeutuksesta riippuvat huomattavissa määrin eliitin viesteistä eli tämän tutkielman kontekstissa komission jatkuvasta

perustelutyöstä. Lisäksi EU:n eliitin käyttämiä konkreettisia oikeuttamisen strategioita, joilla priorisoidaan tiettyjä uudistuksia muiden kustannuksella, on tärkeä tutkia, ei pelkästään politiikkatoimien ja uudistusten toteuttamisen (tai tekemättä jättämisen) kannalta, vaan myös reformien ideologisten seurausten vuoksi (mt.). Tulee toki huomioida, että komission edustama eliittijohtoinen legitimaatio voi olla tehotonta ja yksipuolista, mutta lopulta Euroopan integraatio on aina ollut eliittien projekti (Obradovic 1999, 192), joten valittua näkökulmaa voidaan kuitenkin pitää perusteltuna.

Nugent ja Rhinard (2019, 205) ymmärtävät komission poliittisen tehtävän koostuvan poliittisesta johtajuudesta ja normatiivisesta tehtävästä. Edellinen liittyy enenevän Euroopan integraation suuntaviivojen asetteluun ja jälkimmäinen näiden uusien toimenpiteiden oikeuttamiseen ja politiikkatoimien kehystämiseen EU:n yhteisen hyvän edistäjänä (mt.). Näin ollen Silanderia (2022, 79) mukailen komission rooli EU:n ilmasto- ja energiapoliittisena ajurina voi olla erittäin vaikutusvaltainen, mikäli jäsenvaltiot saadaan vakuuttuneiksi toimimaan yhdessä. Komissio saa valtuutuksensa Euroopan unionin parlamentaaraiselta ja hallitustenväliseltä toimijalta, joten komissio pyrkii tasapainottelemaan molempien instituutioiden intressien välillä, joille se on vastuuvollinen (Rosamond & Dupont 2025, 238–239). Fouilleux (2004, 238–239) näkee, että tämän vuoksi komission on jatkuvasti oikeutettava politiikkansa ja perusteltava asemansa ja valtansa EU:n poliittisessa järjestelmässä suhteessa muihin instituutioihin, erityisesti niiden ollessa alttiita pitämään sitä syntipukkinaan.

Pieter de Wilden (2022, 1206–1207) mukaan Euroopan julkista sfääriä voidaan kuvata "oikeuttamisviidakoksi" (*justification jungle*), jossa on vaikea ajaa mitään yksittäistä tarinaa Euroopan integraatiosta, vaan toimijat vetoavat eri arvoihin riippuen käsiteltävästä politiikkakysymyksestä. Mikään yksittäinen eurooppalaista yhteistyötä koskeva kertomus ei todennäköisesti onnistu luomaan pitkäkestoista yhteistä päämäärätietoisuutta kaikissa jäsenvaltioissa ja eri politiikkakeskusteluissa. Sen vuoksi Euroopan komission tai muiden Eurooppa-myönteisten toimijoiden tulee pysyä diskursiivisesti joustavina navigoidessaan tässä "oikeuttamisviidakossa" ja olla valmiita käyttämään politiikkaongelman sisällä erilaisia kehyksiä ja oikeutuksia. (mt.) Diez (2001, 10) toteaa, että EU:n hallinnon ja politiikan oikeutusta ei voida laskea EU:n perussopimuksien tai kansalaisten julkisen mielipiteen varaan ainoastaan. Sen sijaan oikeuttaminen tapahtuu diskursiivisesti kilpailevien diskurssien kautta, jossa käsitystä EU:n järjestelmästä ja sen oikeutusta rakennetaan muun muassa osallistumisen, politiikkatuotosten ja identiteetin kriteerien yhdistelmien pohjalta.

Ottaen huomioon kestävyys siirtymien kiistanlaisuuden, ilmastopolitiikan kasvaneen vastustuksen Euroopassa sekä sen, että Euroopan unionin täytyy jatkuvasti perustella hallintojärjestelmänsä ja politiikkatoimensa tarpeellisuutta, tuleekin tarkastella, miten Euroopan komissio pyrkii oikeuttamaan valitsemansa politiikan ja rakentamaan legitimeettiä, myös sen vuoksi, että voidaan ymmärtää paremmin yhteiskunnallisen muutoksen kehitystä ja etenemistä. Niin sanottujen ”liikkeelle panevien argumenttien” tunnistaminen auttaa ymmärtämään paremmin myös tehtyjä priorisointeja politiikkavaihtoehtojen suhteen (Sjursen 2002, 493). Tätä voidaan tutkia tarkastelemalla, minkälaisia diskursiivisia merkityksiä ja teemoja komissio liittää puheessaan kestävyys siirtymään.

3.4 Tutkimusaineiston esittely

Tämän tutkielman primääriaineisto muodostuu laajasta joukosta Euroopan komission virallisia asiakirjoja sekä komission puheenjohtajan ja keskeisten komissaarien puheista, jotka määrittävät Euroopan unionin kestävyys siirtymän eri ulottuvuuksia. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman alla annetut lukuisat aloitteet ja ohjelmat tuovat ilmi paketin kokonaisvaltaisuuden ja laajuuden, mikä luo samanaikaisesti omat haasteensa aineiston suhteen. Tämän tutkielman rajallisuuden puitteissa ei ole mahdollista käsitellä koko vihreän kehityksen ohjelman aloitteita tai politiikkasektoreita. Tämän vuoksi tutkielman primääriaineistoksi on valittu sellaisia politiikkadokumentteja ja puheita, jotka ilmentävät tietynlaista komission ajamaa kestävyys siirtymää ja tuovat esiin myös politiikkatoimien laaja-alaisuuden. Tutkimusaineisto koostuu yhteensä 22:sta komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon (EEAS) asiakirjasta, kuten tiedonannoista ja lainsäädäntöaloitteista sekä 22:sta erilaisissa yhteyksissä pidetyistä komissaarien puheesta. Primääriaineisto on koottu lähdeluetteloon.

Kaikki analyysiin valikoidut aineistomateriaalit ovat julkisia ja saatavilla EU:n ja Euroopan komission verkkoarkistosta. Aineiston kielenä käytetään englantia, sillä kaikkia dokumentteja ei ole saatavilla suomeksi. Näin varmistetaan se, että tekstiaineiston ilmaisut ja käsitteistö säilyvät yhtenäisinä koko analyysiprosessin ajan. Aineisto on kerätty Euroopan komission verkkosivuilta ja EU:n EUR-Lex-palvelusta. Tutkimusaineistoon valittiin dokumentteja ja puheita, jotka liittyvät paitsi ilmasto- ja energiapolitiikkaan myös teollisuuspolitiikkaan. Lisäksi tutkielmassa käsitetään ilmasto- ja energiapolitiikalla olevan myös vahva ulkoinen

ulottuvuus osana EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joten aineistossa on myös EU:n ulkosuhteita ja kansainvälistä roolia käsitteleviä materiaaleja.

Tämän tutkielman kysymyksenasettelun puitteissa nämä dokumentit ilmentävät riittävästi erilaisia ulottuvuuksia, joita kestävyys siirtymiin liittyy sekä EU:n erityispiirteitä tietynlaisena toimijana ilmasto- ja energiapolitiikan saralla. Tutkielman aineistonkeruuvaiheessa on systemaattisesti tutustuttu laajasti erilaisiin Euroopan komission dokumentteihin, joista on mahdollista löytää monipuolisesti eri näkökulmia ja ulottuvuuksia analyysiin, mutta tämä materiaalikokonaisuus edustavaa tärkeimpiä ja tämän tutkielman kannalta keskeisimpiä näkökulmia, ja luo sen vuoksi hyvän pohjan analyysille.

Tutkielman aineiston ajalliseksi tarkasteluväliksi on valikoitunut 2019–2025, joka on optimaalinen komission oikeuttamiskurssien tarkasteluun, sillä vihreän kehityksen ohjelman julkaisusta joulukuusta 2019 vuoden 2025 lokakuun loppuun mennessä osuu paitsi monia komission lainsäädäntöaloitteita ja ohjelmia myös monia kansainvälisiä kriisejä, joilla on vaikutusta sekä ilmasto- ja energiapolitiikan muotoutumiseen että komission hyödyntämiin puhetapoihin suhteessa kestävyys siirtymän diskursiiviseen rakentumiseen. Lisäksi kesäkuussa 2024 käytiin uudet europarlamenttivaalit, jonka seurauksena syntyneet uudet Euroopan parlamentin ja komission kokoonpanoista muodostui poliittisesti erilaisempia kuin parlamenttikaudella 2019–2024. Paitsi vaalituloksen myös ympäröivän maailman tapahtumien seurauksena politiikan painopisteet ja puhettavat ovat muuttuneet nykyisellä parlamenttikaudella. Teemat kuten Euroopan turvallisuus ja kilpailukyky ovat nousseet EU:n prioriteettilistan kärkeen verrattuna vuoden 2019 europarlamenttivaalien kontekstiin. (ks. esim. Nyysönen & Elo 2019; Ronkainen 2025.)

Vaikka keskustalaiset, Eurooppa-myönteiset poliittiset ryhmät, EPP, S&D ja Renew Europe, saivat pidettyä enemmistön Euroopan parlamentissa vuoden 2024 vaalien tuloksena, populististen, uuskonservatiivisten ja euroskeptisten laitoikeistolaisten ryhmittymien saama parlamenttipaikkojen lisäys on merkinnyt eurooppalaisen politiikan kasvavaa pirstoutumista ja oikeistolaistumista. Samanlainen politiikan laita- ja jopa äärioikeistolaistumisen kehityskulku on ollut nähtävissä myös EU:n jäsenvaltioissa viimeisten vuosien aikana, mikä on lisännyt jäsenvaltioiden nationalistisempia tavoitteita ja laajemman integraation vastustusta. (Hobolt, Popa & van der Brug 2025, 399–401; 403.)

Tarkasteluvälin ulottaminen myös seuraavan komission alkutaipaleeseen mahdollistaa sen tutkimisen, miten komissio pyrki muokkaamaan diskurssia poliittisen ja taloudellisen

kontekstin muutoksen mukaisesti ja siten myös kestävyys siirtymän oikeuttamisen tarpeen mukaisesti. Lisäksi voidaan tarkastella joidenkin keskeisten asioiden nimitysten mahdollista muutosta ajan myötä. (vrt. Erjavec & Erjavec 2020, 663.) Esimerkiksi De Ville ja Orbie (2014) ovat hyödyntäneet EU:n komission uusliberalistista kansainvälisen kaupan diskurssia ja sen oikeuttamista käsittelevässä artikkelissaan diskurssianalyttistä lähestymistapaa sen tutkimiseen, miten diskurssin hienovaraisen uudelleenmuotoilun ja mukauttamisen kautta on mahdollista legitimoida ja säilyttää olemassa olevia näkemyksiä ja strategioita. Tämän tutkielman analyysissä voidaankin pohtia, että onko komission tuottamassa kestävyys siirtymää oikeuttavassa diskurssissa tapahtunut suurempaa muutosta vai edustaako se enemmänkin jatkuvuutta perustuen aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen, joka on tapahtunut diskurssin hienovaraisen uudelleenmäärittelyjen kautta.

Valittu ajallinen tarkasteluväli mahdollistaa siis ilmasto- ja energiapolitiikan muovautumisen ja muutoksen tarkastelun kokonaisvaltaisemmin niin retoriikassa kuin politiikkaprioriteeteissa sekä myös sen, kuinka oikeuttamista mahdollisesti sidotaan Euroopan unionin 2020-luvulla kohtaamiin kriiseihin. Solorion ja Jörgensin (2020) mukaan EU:n kohtaamat moninaiset kriisit ovat myötävaikuttaneet ilmasto- ja energiapolitiikan jännitteisyyden ja kiistanalaisuuden kasvamiseen.

Ottaen huomioon tämän tutkielman teoreettis-metodologista näkökulman aineiston rajaamista arvioitaessa voitaisiin kritisoida, että lähdemateriaali kattaa ainoastaan yhden näkökulman eli Euroopan komission tuottaman oikeuttavan diskurssin ilman EU:n muiden instituutioiden tai kolmansien osapuolten näkemyksiä ja käsityksiä. Valittua perspektiiviä voidaan kuitenkin pitää toimivana, sillä tässä tutkielmassa tarkastellaan oikeuttamisen prosessia ja sitä, miten komissio sitä ilmasto-, energia- ja teollisuuspolitiikalleen rakentaa eikä sitä, miten eri diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ovat mahdollisesti onnistuneet tai epäonnistuneet.

Edellä mainitun ei voida nähdä muodostuvan ongelmaksi, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei edes pyritä kaiken tyhjentäviin ja lopullisiin selityksiin. Aineisto on aina rajallinen representaatio ”monimutkaisemmasta” yhteiskunnallisesta todellisuudesta, jonka tutkija on oman harkintansa ja tietojensa seurauksena koonnut. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 233; 279.) Laadullisen tutkimuksen perinteen mukaisesti tämän tutkielman tavoitteena on kuvata ja ymmärtää Euroopan unionin kestävyys siirtymän diskursiivista rakentumista ja tarjota teoreettisesti kestäviä tulkintoja Euroopan komission hyödyntämistä diskursiivisen oikeuttamisen strategioista (vrt. Eskola & Suoranta 1998, 61–62).

Komissio ei toimi tyhjiössä, vaan sen tuottamaan puheeseen ja valitsemiin politiikkatoimiin vaikuttavat ympäröivä maailman tapahtumat. Näin ollen komission tuottamaa tekstiä tuleekin lukea myös osittain sen hetkisen poliittisen todellisuuden ja tapahtumien kontekstissa.

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa konteksti mahdollistaa erilaiset tulkinnat ja selitykset kielenkäytöstä. Näin ollen tämänkin tutkielman tutkimuskohteena kielenkäytön ohella on myös tilanne, jossa sitä käytetään. Tämän myötä tutkielman ympärillä esiintyvät limittaiset kontekstit on teoretisoitava, määriteltävä ja rajattava. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 39–41.)

Tämän tutkielman spatiaalinen konteksti asettuu Euroopan unionin ja erityisesti Euroopan komission kielenkäytön tutkimukseen. Erityisesti poliittista diskurssia analysoitaessa tulee ottaa huomioon myös institutionaalinen konteksti eli kontekstit, jotka mahdollistavat toimijoiden vaikutusvallan hyödyntämisen tavalla, jolla on vaikutusta ”yhteistä etua” koskeviin asioihin (Fairclough & Fairclough 2012, 18). EU:n instituutioiden käyttämä kieli on aina kietoutunut EU:n virallisen institutionaalisen diskurssin rakenteisiin, jolloin sen analysointi edellyttää aina myös EU:n institutionaalisen ja poliittisen kontekstin ja sen muodostamien rajoitteiden ymmärrystä, sillä ne heijastuvat sen ydinarvoihin ja julkilausumiin (Tupala 2019, 7; 9). Jokinen, Juhila ja Suoninen (1993, 34) näkevät tällaiset reunaehdot myös eräänlaisena kontekstina. Tutkija ottaa tämänkaltaiset reunaehdot usein huomioon jo aineiston valinnassa, mutta hänen on varottava liian herkkää toiminnan syiden kausaalista selittämistä reunahtokoktekstilla. Institutionaalisten reunaehtojen huomioonottaminen analyysissä on kuitenkin tärkeää erityisesti toimijoiden perustellessa valittuja politiikkatoimia viittaamalla esimerkiksi ”realiteetteihin”. (mt., 35.)

Tämän tutkielman temporaalisen kontekstin puolestaan muodostaa ensisijaisesti aineiston tarkastelun aikaväli 2019–2025, mutta analyysissä ei voida olla ottamatta huomioon koko 2010-luvun EU:n toimintaympäristön ja ympäröivän maailman tapahtumien kontekstia. Valittua tarkasteluväliä voidaan pitää eräänlaisena aikajana, jonka tapahtumat ja kriisit paitsi tarjoavat kontekstia komission politiikkatoimille myös tekijöitä, joita komissio hyödyntää politiikkansa diskursiivisessa oikeuttamisessa.

Voisi olla mahdollista kritisoida tekstien ja puheiden tutkimusta pelkäksi ”sanahelinäksi”, koska teot ratkaisevat lopulta. Mutta kuten Juhila ja Suoninen (1999, 238–239) toteavat, diskurssianalyysissä kielenkäyttö ymmärretään toiminnaksi, jolloin toimijoiden tuottamassa puheessa ja tekstissä tehdään selkoa maailmasta ja määritellään asioita tapahtuvaksi erinäisin mahdollisin seurauksin. Poliittika-asiakirjoissa esitetään suuria kertomuksia, käydään

kamppailuja ja tehdään kauaskantoisia ja kansalaisiin vaikuttavia päätöksiä (Horn & Felt 2025, 5). Komission asiakirjat, kuten tiedonannot, valmisteluasiakirjat, päätöslauselmat ja lakiehdotukset edustavat EU:n virallista kantaa, joten voidaan nähdä, että asiakirjat ovat itsessään toimijoita ja komission tuottamat diskurssit ovat siten keskeisessä roolissa sosiaalisen todellisuuden luomisessa (mt., 6; Molnár & Harnos 2022, 61–62).

EU:n instituutioiden tuottamat asiakirjat ovat kuitenkin melko muodollisia luonteeltaan, eikä niissä esitetyt kannat välttämättä tule avoimesti esiin. Huolimatta näennäisesti neutraaliudesta, viralliset tekstit ovat tiivistä kytköksissä tiettyihin kulttuurisiin ja sosiaalisiin tekijöihin siinä yhteiskunnassa ja instituutiossa, joissa ne tuotetaan. (Tupala 2019, 13–14.) Tästä huolimatta aineistoa on täydennetty puheilla, jotka mahdollistavat erilaisen kommunikaation ollessaan kohdennettu tietyille yleisölle. Paitsi, että komissio kommunikoi eurooppalaisille ja muulle maailmalle, se pyrkii puhumaan erityisesti EU:n demokraattisen legitiimiyden kahdelle institutionaaliselle ”yleisölle” eli Euroopan parlamentille ja EU:n neuvostolle (Rosamond & Dupont 2025, 242). Kuten edellisessä luvussa 3.3 tuotiin esiin, erityisesti komissiossa on tunnistettu tarve ylhäältä alaspäin tapahtuvaan legitimaatioon. Voidaan siis nähdä, että juuri komission tuottaman oikeuttavan diskurssin tutkiminen ja hyödyntäminen aineistona on perusteltua.

3.5 Analyysin toteutus

Tämä tutkielma edustaa aineistolähtöistä laadullista analyysiä, jossa analyysivälineistö pohjautuu diskurssianalyyttiseen lähestymistapaan. Sen avulla tutkitaan poliittista diskurssia oikeuttamisen näkökulmasta. Aineiston analyysin toteuttamisessa otetaan kuitenkin huomioon Tuomen & Sarajärven (2018, 109) havainto täysin puhtaan ja suoraviivaisen aineistolähtöisen tutkimuksen toteuttamisen vaikeudesta tai jopa mahdottomuudesta. Laadullinen analyysi ei ole koskaan lineaarinen prosessi, vaan edestakaista liikettä tutkimusaineiston ja tutkimuskirjallisuuden välillä (Braun & Clarke 2006, 86).

Vaikka tämä tutkimus noudattaa induktiivista logiikkaa, tullaan analyysissä huomioimaan näkemys siitä, että aikaisempi tieto, teoreettiset näkökulmat ja metodologiset valinnat ohjaavat aina tietyllä tapaa analyysiä, vaikka analyysiyksiköt valitaan aineistosta (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Eskola ja Suoranta (1998, 83) toteavat, laadullisessa analyysissä analyysi ja sen raportointi on empirian ja teorian vuoropuhelua. Tätä periaatetta tullaan hyödyntämään metodologisesti myös tässä tutkielmassa: kussakin aineistosta nostetun diskurssia käsittelevässä alaluvussa empiria ja aikaisempi aiheeseen liittyvä

tutkimuskirjallisuus keskustelevat keskenään. Voidaan nähdä, että tämä lähestymistapa on myös linjassa aikaisemman metodologisen kirjallisuuden kanssa, jonka mukaan diskurssianalyttisessä tutkimuksessa teoreettinen käsitteistö rakennetaan ja nostetaan tutkimusaineistosta. Kun tutkija on nostanut aineistosta esiin alustavia käsitteitä ja kategorioita suhteessa tutkimuksen kysymyksenasetteluun, voidaan aiemman tutkimuksen ja teoreettisten näkökulmien avulla selittää aineistosta nousevia tuloksia ja rakentaa yhteyksiä laajempiin konteksteihin ja merkityksiin. (Eskola & Suoranta 1998, 198; Pietikäinen & Mäntynen 2019, 244–245.)

Edellä mainitut metodologiset lähestymistavat nostavat esille myös kysymyksen analyysiprosessin toteuttamisen luotettavuudesta, etenkin, kun tiedetään, että ei ole olemassa puhtaasti objektiivista tietoa, vaan tutkija sekä kuvaa sosiaalista todellisuutta että luo samalla sitä tutkimuksensa kautta. Ei siis voida puhua niinkään teemojen tai diskurssien ”etsimisestä” tai ”nousemisesta” aineistosta, vaan tutkija subjektiivisesti rakentaa ja nostaa diskursseja itse aineistosta sekä tulkitsee niitä (Jokinen & Juhila 1993, 76; Tuomi & Sarajärvi 2018, 142). Tämän vuoksi (laadullisen) tutkimuksen luotettavuuden arviointi läpi koko tutkimusprosessin muodostuu erityisen tärkeäksi. Tutkielmassa on pyritty analyysin johdonmukaisuuteen ja järjestelmällisyyteen sekä analyysiprosessin avoimuuteen, millä edesautetaan tutkijan oman subjektiviteetin tiedostamista sekä lukijan mahdollisuutta seurata tutkijan tulkinta- ja päättelyketjuja. (Eskola & Suoranta 1998, 217; Tuomi & Sarajärvi 2018, 163.)

Tässä tutkielmassa hyödynnetään kolmivaiheista analyysimenetelmää tutkimuskysymysten vastaamisessa. Analyysiprosessin ensimmäinen osa hyödyntää temaattista analyysia, jossa nimetään ja ryhmitellään materiaalissa ilmeneviä toistuvia teemoja ja kategorioita. Teemat toimivat diskurssien osina, jolloin analyysin toisen vaiheen muodostaa diskurssianalyysi. Analyysiprosessin kolmas ja viimeinen taso on komission käyttämien diskursiivisten oikeuttamisen strategioiden erittelemisen muodostettujen diskurssien sisältä.

Edellä mainitut metodologiset lähtökohdat mielessä pitäen aloitettiin aineiston lukeminen. Ensimmäisessä analyysivaiheessa eriteltiin ja jäsennettiin tutkimusongelman kannalta olennaisempia toistuvia teemoja ja kategorioita temaattisen analyysin avulla. Temaattinen analyysi on suhteellisen vapaa analyysimenetelmä, jossa ryhmitellään ja pilkotaan aineisto, tämän tutkielman kontekstissa komission tuottama tekstimateriaali, erilaisten aihepiirien mukaan eli aineistosta etsitään toistuvia merkityskuvioita ja kategorioita (Braun & Clarke 2006, 76; 86; Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Temaattisen analyysin avulla aineistoa kyettiin

jäsentelemään mielekkäämpiin kokonaisuuksiin ja saatiin esiin kestävyys siirtymän sosioteknisiin ulottuvuuksiin liittyviä toistuvia asioita, perusajatuksia ja keskusteluja aineistosta. Teemat ja niiden suhde EU:n komission käyttämiin oikeuttaviin diskursseihin on koottu taulukkoon 2. Tässä vaiheessa suoritettiin myös tarkempi aineistomateriaalin rajausta ja valittiin tekstimateriaali, joka on tämän tutkielman analyysin kannalta kaikista merkityksellisin. Primääriaineisto on koottu lähdeluetteloon.

Analyysin seuraava vaihe oli diskurssianalyysi, jossa EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavat diskurssit tunnistettiin ja nimettiin aineistosta. Tämän tutkielman diskurssianalyttinen metodi liikkuu Anu Pynnösen (2013) esittelemän diskurssianalyysin kolmivaiheisessa jaottelussa tulkitsevan ja kriittisen diskurssianalyysin välimaastossa. Kuten Pynnönen (2013, 31) sekä Jokinen ja Juhila (1999, 87) toteavat, eri diskurssianalyttiset lähestymistavat eivät ole keskenään poissulkevia, vaan on mahdollista yhdistellä niiden tutkimuksellisia näkökulmia.

Tulkitsevassa diskurssianalyysissä keskeistä on tunnistaa diskursseja sekä diskursiivisia prosesseja, joissa jaettuja merkityksiä ja tulkintoja eli sosiaalista todellisuutta tuotetaan ja ylläpidetään. Erityisesti tavoitteena on pyrkiä kuvaamaan sitä, millaiseksi kuva jostakin ilmiöstä tuotetaan diskursiivisesti. Diskurssit ilmentävät toimijoiden käsityksiä, arvoja ja uskomuksia, jotka artikuloidaan kielellisesti ja ovat siten sosiaalista toimintaa. Lisäksi tulkinnoissa keskeistä on niiden sosiaalisten kontekstien hahmottaminen, johon tekstit ja puheet linkittyvät ja peilautuvat sekä interdiskursiivisuus. (Pynnönen 2013, 27–28.) Tämän tutkielman kontekstissa tulkitsevan diskurssianalyysin avulla voitiin rakentaa ymmärrystä ”kokonaiskuvasta” eli siitä, minkälaiseksi ilmiöksi Euroopan komissio käsittää eurooppalaisen kestävyys siirtymän ja, sitä minkälaisia merkityksiä ilmiöön tätä kautta liitetään, mutta myös sitä prosessia, jolla se pyrkii oikeuttamaan valittuja politiikkatoimia, käsityksiään ja ratkaisujaan.

Kriittisessä diskurssianalyysissä kysytään erityisesti sitä, miksi ilmiö kuvataan tietynlaisena ja, mitä merkityksiä siihen liitettyillä merkityksillä on. Tämän seurauksena voidaan kyseenalaistaa representaatioita ja merkityksiä, kun niitä pohditaan myös vallan ja vaikuttamisen kehysten kautta. (Pynnönen 2013, 32–33.) Näin ollen tässä tutkielmassa hyödynnettiin myös kriittistä tutkimusta tulkitsevää diskurssianalyysiä täydentävänä analyysityyppinä. Tällöin analyysissä tarkasteltiin myös komission tuottamia hegemonisia ja legitimoivia diskursseja, joiden avulla tuotetaan vaihtoehdottomuutta politiikkaan, sekä tämän kielenkäytön ideologioita seurauksia. Valittu lähestymistapa luo omanlaisensa haasteen

tutkimusprosessin luotettavuudelle, joka voidaan kuitenkin ratkaista havaintojen avoimella kuvailulla ja perustelemisella sekä systemaattisella aineiston jäsentämisellä.

Riittävän aineistoon tutustumisen myötä voitiin alkaa hahmottamaan eri diskursseja, joilla perustellaan komission valitsemaa kestävyys siirtymään liittyviä politiikkatoimia. Teemat toimivat tässä apuna yhdistävinä esiin nostettujen diskurssien ideoina ja osina, joiden avulla kyettiin muodostamaan aineistosta laajemmat kielelliset kokonaisuudet merkityssisältöineen ja rakenteineen eli diskurssit. Aineistoa käytiin läpi systemaattisesti, jotta kyettiin määrittelemään säännönmukaisuuksia tuotetuissa representaatioissa ja merkityksissä. Kun aineistosta ei ollut enää mahdollista eritellä uusia diskursseja ja saturaatiopiste saavutettiin, aineiston läpikäyminen lopetettiin.

Diskurssien tunnistamisen, esiin nostamisen ja nimeämisen jälkeen tarkasteltiin kutakin hahmoteltua diskurssia yksittäin ja diskurssissa ilmeneviä oikeuttamisen strategioita, jotta kyettiin vastaamaan tutkielman toiseen tutkimuskysymykseen. Diskursiivisten oikeuttamisen strategioiden tunnistamisessa käytettiin apuna luvussa 3.3 määriteltyjä diskursiivisen oikeuttamisen indikaattoreita, jotka perustuvat Vaaran, Tienarin ja Laurilan (2006), van Leeuwenin (2007) ja Reyesin (2011) jaotteluihin (taulukko 1). Seuraavaksi siirrytään tutkielman analyysitulosten raportointiin.

4 Analyysi

Tässä luvussa esitellään tutkielman analyysin tulokset. Ensin tehdään yhteenveto Euroopan unionin kestävyys siirtymää oikeuttavista diskursseista kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Tämän jälkeen siirrytään varsinaisiin analyysilukuihin, joissa on eritelty kukin aineistosta tunnistettu, nostettu ja nimetty diskurssi omaksi alaluvukseen. Kussakin alaluvussa käsitellään diskurssiin liittyvää aikaisempaa tutkimuskirjallisuutta, jolloin kullekin oikeuttavalle diskurssille on oma teoreettinen viitekehysensä. Lisäksi jokaisessa alaluvussa tarkastellaan ja esitellään myös diskurssin sisällä käytetyt diskursiivisen oikeuttamisen strategiset mallit.

4.1 Euroopan unionin kestävyys siirtymää oikeuttavat diskurssit

Edellisessä luvussa esitellyn kolmivaiheisen analyysimenetelmän mukaisesti tutkimusaineistosta kartoitettiin ensin temaattisen analyysin avulla usein toistuvia teemoja ja kategorioita. Teemat toimivat diskurssien elementteinä, joten alla olevassa taulukossa 2 esitellään aineistosta eriteltyt teemat suhteessa tutkimusaineistosta tunnistettuihin diskursseihin. Analyysin perusteella aineistosta tunnistettiin ja nimettiin yhteensä neljä EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavaa diskurssia, jotka ovat ”vihreän kilpailukyyn diskurssi”, ”uhan ja geopolitiikan diskurssi”, ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi” sekä ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi” (ks. taulukko 2).

Teemat	Diskurssit
Taloukasvu, vauraus, (taloudellinen) mahdollisuus, kilpailukyky, markkinat, teknologia, pragmaattinen hallinta ja tehokkuus, kaksoissiirtymä, teollisuus- ja kauppapolitiikka, covid-19-elpyminen	1. Vihreän kilpailukyyn diskurssi
Euroopan suvereniteetti, globaalihallinta, strateginen autonomia, (intressipohjaiset) kumppanuudet, globaali (suurvalta)kilpailu (ml. geotaloudellinen kilpailu), resilienssi, (energia)turvallisuus, uhkien moninkertaistaja, ”Toiset”, huoltovarmuus, haavoittuvuudet	2. Uhan ja geopolitiikan diskurssi
EU:n globaali rooli ilmastojohtajana, EU:n oma kuva, transformatiivinen muutos, vastuu ja moraalinen velvollisuus, sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys, EU:n arvot, multilateralismi, ”Toiset”, energia- ja ilmastodiplomatia, kumppanuudet	3. EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi

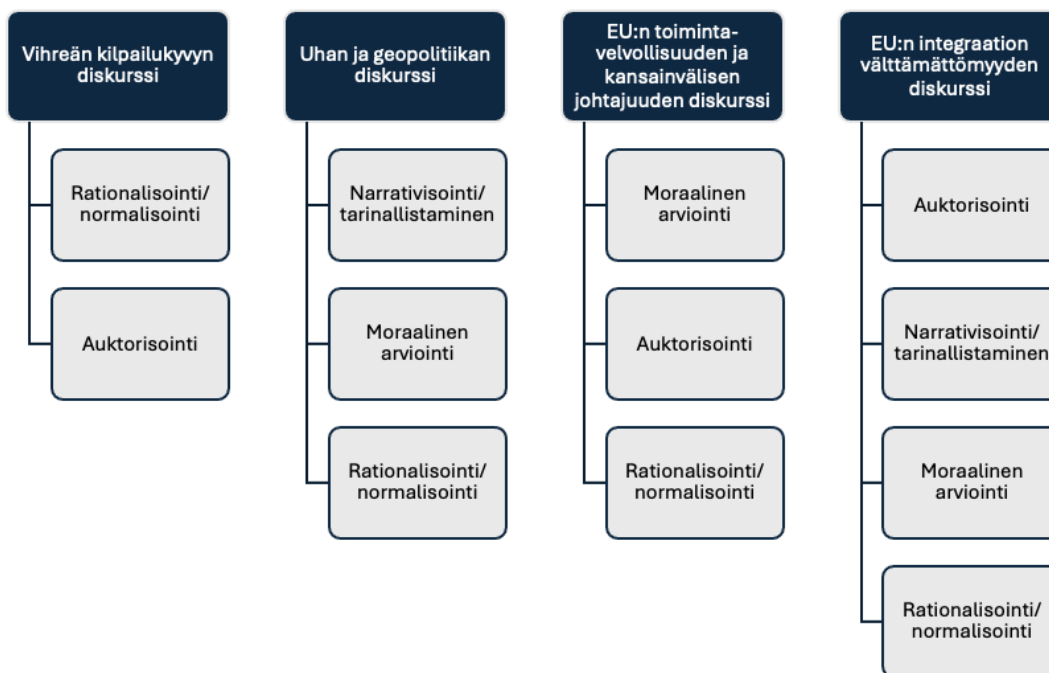
<p>Osallisuus, hyväksyttävyyys, yhteiset haasteet, oikeudenmukaisuus ja reiluus (ml. alueet ja sukupolvet), EU (erit. komissio) muutoksen ja transition mahdollistajana ja regulaattorina, EU:n institutionaalinen järjestelmä ja yhtenäisyys, koheesio, EU:n elämäntapa</p>	<p>4. EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi</p>
--	---

Taulukko 2. Teemat suhteessa EU:n komission käyttämiin oikeuttaviin diskursseihin.

Temaattisen analyysin perusteella voidaan nähdä, että eurooppalaisessa kestävyys siirtymässä kietoutuvat yhteen kysymykset muun muassa talouskasvusta, energiaturvallisuudesta, yhteiskuntien resilienssistä, eriarvoisuuksista, geopoliittisesta kilpailusta ja kansainvälisestä järjestelmästä. Vastaukset, joita esitetään komission taholta tämän kaltaisiin haasteisiin näyttäytyvät lähtökohtina EU:n kestävyys siirtymää koskevalle strategiselle visiolle.

Edellä mainittu huomioon ottaen tämän tutkielman analyysin tuloksista on syytä tässä vaiheessa tehdä kaksi metodologisiin valintoihin liittyvää huomiota. Ensinnäkin tämän tutkielman analyysissä ei ole tarkasteltu sitä, miten edellä esitetyt diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ovat tosiasiallisesti toimineet eli onko legitimaatio mahdollisesti tapahtunut vaan oikeuttamisen kielellistä ja sosiaalista prosessia, jolla tuotetaan oikeutuksia tietyille päätöksille ja toiminnalle. Toisekseen, koska tutkielman ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä on, että ”*Millä muilla ulottuvuuksilla kuin ympäristöllisillä näkökulmilla Euroopan komissio diskursiivisesti oikeuttaa EU:n kestävyys siirtymää?*”, on analyysistä jätetty pois komission argumentointi, joka nojautuu tarkkoihin luonnontieteellisiin perusteluihin. Kolminkertaisen planetaarisen kriisin seuraukset olivat vahvasti läsnä komission puheessa ja tarkastelujakson aikana Euroopassa tapahtuneita sään ääri-ilmiöistä, kuten helleaalloista ja tulvista, aiheutuneita tuhoja käytettiin usein varoittavina esimerkkeinä toimimatta jättämisen seurauksista.

Analyysin viimeisessä vaiheessa tarkasteltiin kutakin diskurssia yksittäin ja analysoitiin, miten luvussa 3.3 esiteltyjä diskursiivisen oikeuttamisen strategioita (rationalisointi/normalisointi, auktorisointi, moraalinen arviointi, ja narrativisointi/tarinallistaminen) hyödynnettiin EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavissa diskursseissa. EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavat diskurssit ja niissä hyödynnetyt diskursiivisen oikeuttamisen strategiat on havainnollistettu alla olevaan kuvioon 1.

Kuvio 1. Diskursseissa käytetyt diskursiivisen oikeuttamisen strategiat.

Kuvion 1 avulla voidaan havaita, että diskursiivisen oikeuttamisen strategioita on hyödynnetty monipuolisesti kussakin tutkimusaineistosta tunnistetussa diskurssissa. Usein yksittäisen diskurssin sisällä ilmeni useita eri oikeuttamisen strategioita, joita oli käytetty. Tämä on linjassa Vaaran, Tienarin ja Laurilan (2006, 805) sekä van Leeuwenin (2007, 92) tutkimusten havaintoihin siitä, että diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ovat voivat esiintyä sekä yksittäin että muiden strategioiden tukemina ja toisiinsa kietoutuneina hyödyntäen kuitenkin tietynlaisia strategiaan kuuluvia kielellisiä resursseja.

Koska kestävyys siirtymien hallinnossa yhdistyvät moniulotteiset paradigmat (ks. esim. Loorbach; Frantzeskaki & Avelino 2017; Köhler ym. 2019) ja diskurssit eli laajemmat merkityssysteemit eivät esiinny aineistoissa suoraviivaisina kokonaisuuksina, vaan pienempinä paloina (Suoninen 1993, 50), tutkimusaineistosta esiin nostetut oikeuttavien diskurssien puhutavat olivat usein päällekkäisiä, toisiinsa kietoutuneita ja keskenään ristiriitaisiakin. Tämä kertoo diskurssien joustavuudesta ja muokkautumisesta eli interdiskursiivisuudesta ja hybridimäisyydestä (ks. esim. Pietikäinen & Mäntynen 2019, 193–195). Hybridisyydellä voidaan kuvata sellaista diskurssien muokkautumista, jossa aineksia yhdistyy useasta resurssista eli diskurssin sisällä kamppailee samanaikaisesti eri toiminnot ja päämäärät (mt. 203–204). Tämän tutkielman tutkimusaineistosta tunnistettujen diskurssien hybridisyyttä ilmentää se, että kustakin oikeuttavasta diskurssista on mahdollista tunnistaa sisäisiä jännitteitä tavoitteiden ja argumenttien välillä. Pietikäinen & Mäntynen (2019, 194)

toteavat, että tämä on usein seurausta muutoksesta, sillä yhteiskunnallinen muutos näkyy usein myös kielenkäytön muutoksena.

Edellä esitetyt huomiot yhdistettynä näkemykseen legitimaatiosta ajallisena, kontekstisidonnaisena ja ristiriitaisenakin ilmiönä (ks. esim. Vaara, Tienari & Laurila 2006, 791) ovat linjassa tämän tutkielman analyysin tulosten kanssa. Analyysin perusteella voidaan todeta, että maailmanpoliittiset ja yhteiskunnalliset muutokset eli kontekstien muutokset, jossa Euroopan komissio pyrkii toteuttamaan kestävyys siirtymää, vaikuttivat selkeästi puhetapojen muutokseen ja oikeuttavien diskurssien käytön vaihteluun. EU:n kohtaamat kriisit, kuten Covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan vuonna 2022, saivat aikaan muutoksia oikeuttavissa kehystyksissä ja politiikkaprioriteeteissa. Aineistolähtöistä metodologiaa mukaillen tutkielman kysymyksenasettelun puitteissa keskeisimmät analyysitulokset liitetään selittäviin teoreettisiin viitekehyksiin tai käsitteistöön aiempaan tutkimuskirjallisuuteen pohjautuen.

4.2 Vihreän kilpailukyvyyn diskurssi

Ensimmäinen aineistosta tunnistettu oikeuttamisen diskurssi on nimetty ”*vihreän kilpailukyvyyn diskurssiksi*”. Tässä diskurssissa Euroopan unionin kestävyys siirtymää käsitellään ennen kaikkea talouden puhetavan kautta; kestävyys siirtymä nähdään taloudellisten hyötyjen, kuten talouskasvun ja kilpailukyvyyn, tuottajana, mistä kumpuaa sen oikeutus. Jo heti komission tiedonannossa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta toisessa kappaleessa todetaan seuraavasti:

*”Euroopan vihreän kehityksen ohjelma on vastaus näihin haasteisiin. Se on uusi kasvustrategia, jonka tavoitteena on tehdä EU:sta oikeudenmukainen ja vauras yhteiskunta, jonka talous on moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen.”*³
(Euroopan komissio 2019, 2)

Lisäksi talousnäkökulmaa havainnollistaa komission puheenjohtajan Ursula von der Leyen linjaus puheessaan unionin tilasta vuonna 2023: ”*Teimme ilmasto-ohjelmasta myös talouden ohjelman.*”⁴ (Euroopan komissio, von der Leyen, 2023a.)

Tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan todeta, että (uusliberaalin) talouden paradigma on saavuttanut hegemonisen aseman kansainvälistä (erityisesti korkean tulotason valtioiden) ja

³ The European Green Deal is a response to these challenges. It is a new growth strategy that aims to transform the EU into a fair and prosperous society, with a modern, resource-efficient and competitive economy--.
(Euroopan komissio 2019, 2)

⁴ We shifted the climate agenda to being an economic one. (Euroopan komissio, von der Leyen 2023a.)

EU:n ilmasto-, ympäristö- ja energiahallintaa kehystävänä diskurssina ja politiikkatoimia oikeuttavana puhetapana (vrt. esim. Gouldson & Murphy 1996; Baker 2007; Hulme 2009; Methmann 2010; Jänicke & Jörgens 2023). Taulukosta 2 voidaan nähdä, että teemat, joista ”vihreän kilpailukyvyn diskurssi” muodostuu heijastelevat tutkimuskirjallisuuden näkökulmaa. ”Vihreän kilpailukyvyn diskurssissa” käydään keskustelua ennen kaikkea talouskasvun mahdollisuuksien, markkinoiden, teknologian sekä kauppaa- ja teollisuuspolitiikan teemojen kautta.

Frank W. Geels (2010, 499) toteaa, että kaksi laajempaa diskurssia kehystävät sosio-tekniisiä kestävyys siirtymiä. Ensimmäinen näistä on uusliberalismi ja globalisaatio (ja niihin liittyvät käsitteet, kuten kansainvälinen kilpailukyky, talouskasvu, rajoitettu sääntely, markkinapohjaiset prosessit). Toinen Geelsin määrittelemä diskurssi on kestävä kehitys ja yhteiskunnallinen transformaatio (ekologinen modernisaatio, valtion vahvempi rooli, yritysvastuu, kansalaisten osallistuminen). (mt.) Geelsin esittämät näkökulmat huomioon ottaen voidaan analyysin perusteella todeta, että EU:n kestävyys siirtymää oikeuttava ”vihreän kilpailukyvyn diskurssi” perustuu ekologisen modernisaation sekä ilmasto- ja energiapolitiikan uusliberalistisen hallinnan teoreettisiin näkökulmiin.

Ekologinen modernisaatio on sosiaalisen muutoksen teoria, jonka keskeinen näkemys on mahdollisuus yhdistää talouskasvu ja ympäristönsuojelu resurssitehokkaiden teknologiaainnovaatioiden avulla (Jänicke & Jörgens 2023, 66). Juhani Tirkkonen (2000) näkee, että ekologisen modernisaation ytimen muodostaa talouden ja ekologian välinen vuorovaikutus, johon sisältyy oletuksia niin markkinoiden toiminnasta kuin talouskasvusta (mt., 37–39). Näiden osatekijöiden avulla teoriassa pyritään muokkaamaan tuotanto- ja kulutusprosesseja ekologisen kriisin ratkaisemiseksi (mt. 29). Näin ollen ekologinen modernisaatio ei ole vain teoreettinen käsite vaan myös poliittinen ohjelma ja diskurssi, jolla navigoidaan ulos ympäristökriisistä (Mol & Spaargaren 1992, 338).

Voidaankin todeta, että komissio hyödyntää ekologisen modernisaation näkökulmia, kuten markkinaperusteisia ja teknologisia ratkaisuja, talouskasvun ylläpitoa ja kustannustehokkuutta, EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavassa diskurssissa:

”EU on vihreän kehityksen ohjelmansa tavoitteiden puitteissa ja harkitun politiikkayhdistelmän avulla rakentanut kasvua edistävän sääntelykehityksen ja liiketoimintaympäristön, joka on suotuista puhtaasti teknologian kehittämiseksi, tuotannolle ja käyttöönotolle. EU on osoittanut, että talouskasvu on mahdollista

*vaikka kasvihuonekaasuja ja luonnonvarojen käyttöä vähennetään – ja näin toimien EU aikoo myös jatkaa”⁵ (Euroopan komissio 2023d, 1).
 ”Tämä [EU:n päästökauppajärjestelmä] luo markkinadynamiikan, joka asettaa puhtaan tuotannon etusijalle ja kannustaa yrityksiä luopumaan fossiilisista polttoaineista. Tämä tekee järjestelmästäme taloudellisimman tavan kohti vihreää siirtymää.”⁶ (Euroopan komissio, Hoekstra 2023, käänös J.M.)*

Oheisissa otteissa komission tiedonannosta ja EU:n ilmastotoimista vastaavan komissaari Wopke Hoekstran puheesta kestävyys siirtymä oikeutetaan taloudellisia hyötyjä tuottavana kasvun ja uusien markkinoiden tuottajana, mutta kustannustehokkaasti markkinaehtoisin keinoin, kun ympäristösääntelyn kautta muokataan yhteiskunnan tuotantoprosesseja kestävimiksi. Tämänkaltaiset näkemykset eivät ole kuitenkaan yllättäviä, sillä kestävä kehityksen, tasapainotetun talouskasvun ja kilpailukykyisen markkinatalouden tavoittelu kumpuaa EU:n perussopimuksista (ks. SEU 3 artikla). Susan Bakerin (2007, 310–311) mukaan EU on tehnyt poliittisen päätöksen edistää kestävyden käsitettä, johon on sisällytetty ekologisen modernisaation näkökulmia. Aikaisempi tutkimuskirjallisuus osoittaa, että ekologisen modernisaation strategia on hallinnut (länsimaista) ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa ja ekologisten ongelmien kehystämistä 1980-luvulta lähtien (Hajer 1995, 25; Baker 2007, 297; Jänicke 2008, 557; Jänicke & Jörgens 2023, 66) ja teoria on myös saanut vahvan aseman osana EU:n ilmasto-, ympäristö- ja energiahallintaan liittyvässä diskurssissa (ks. esim. Baker 2007; Machin 2019).

EU:n ilmasto- ja energiapoliittisen diskurssin selvä yhteys ekologisen modernisaation strategiaan selittää myös, miksi tutkielman aineistosta onkin huomattavissa useita viittauksia komission toimesta paitsi ”kilpailukykyyn” myös ”vihreään kasvuun”, ”vihreään talouteen” ja ”kestävään kasvuun”. Vihreän kasvun ja kilpailukykyyn tuomat hyödyt voidaankin nähdä olevan komission hyödyntämiä yleisiä periaatteita kestävyys siirtymän oikeutukselle, missä siirtymää edesauttavia politiikkatoimia kehystetään kaikkia osapuolia, niin teollisuutta kuin yhteiskuntaa ja sen jäseniä hyödyttävinä ratkaisuin, investointein, kauppapoliittisina mahdollisuuksina ja modernisaationa. Tämänkaltaisen oikeuttamisen puhettapa on nähtävissä

⁵ Under the overall umbrella of its Green Deal ambition, and through a smart policy mix, the EU has been building a growth-enhancing regulatory framework and business environment that is favourable to the development, production and deployment of clean technology. The EU has shown that economic growth can be achieved while reducing greenhouse gases and resource use – and will continue to do so. (Euroopan komissio 2023d, 1)

⁶ This creates a market dynamic that puts a premium on clean production and incentives businesses to move out of fossil fuels. This makes our system the most economical way into the green transition. (Euroopan komissio, Hoekstra 2023.)

esimerkiksi komission tiedonannossa Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmasta (*A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age*):

*”Nettonollatalouden muoto määritetään muutaman tulevan vuoden aikana. Uusia markkinoita luodaan, läpimurtoteknologioita innovoidaan, kehitetään ja tuodaan markkinoille ja energiajärjestelmiämme muokataan uuteen uskoon. Siksi ne, jotka tänään investoivat ensimmäisinä ja nopeammin, turvaavat asemansa tässä uudessa taloudessa ja luovat työpaikkoja uutta osaamista edustavalle työvoimalle, uudistavat teollista tuotantopohjaa, alentavat ihmisille ja yrityksille koituvia kustannuksia ja ovat parhaassa asemassa auttamaan muita maailman alueita irrottamaan omat taloutensa hiilestä.”*⁷ (Euroopan komissio 2023a, 1)

Analyysin perusteella komission EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavasta ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssin” puhetavasta on tulkittavissa kokonaisuudessaan optimistinen pohjavire. Tämän voidaan nähdä heijastelevan ekologisen modernisaation poliittisen diskurssin perusideaa, jossa ilmaston- ja ympäristönsuojelu nähdään positiivisena summapelinä (Hajer 1995, 26). Oikeuttaminen perustuu näin ollen taloudelliseen rationaliteettiin. Tutkimusaineiston kielenkäytössä on nähtävissä kestävyys siirtymän oikeuttamista perustuen siihen, koska se on ”järkevää”, ”rationaalista”, ”väistämätöntä” tai ”loogista”, kuten seuraavissa lainauksista huomataan:

*”Nämä ovat selviä totuuksia ja taustalla vaikuttavia taloudellisia tekijöitä. Tämä ei perustu ideologiaan. Se on vain analyysi siitä, mihin maailma on menossa.”*⁸ (Euroopan komissio, Timmermans 2020a, käänös J.M.)

*”Uskomme, että kohtuuhintaisuus ja kilpailukyky kulkevat käsi kädessä hiilestä irtautumisen kanssa. Tämä ei johdu ideologisista, vaan loogisista syistä.”*⁹ (Euroopan komissio, Jørgensen 2025, käänös J.M.)

*”Kysymys ei ole enää siitä, tapahtuuko siirtymä, vaan siitä, kuinka nopeasti se tapahtuu, missä se tapahtuu ja kuka siitä hyötyy.”*¹⁰ (Euroopan komissio 2025c, 2)

Komission oikeuttavan ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssin” voidaan nähdä olevan ekologisen modernisaation teorian ytimessä, sillä sen keskeinen ajatus on talouskasvun ja ympäristönsuojelun yhteensovittaminen taloudellisen uudelleenjärjestelyn keinoin. Hajerin (1995) mukaan ekologisen modernisaation diskurssi on juuri siksi vetoimainen, koska se on

⁷ “In the next few years, the economic shape of the net-zero age will be firmly set. New markets will have been created, breakthrough clean technologies will have been innovated, developed, and brought to market, and our energy systems transformed. Therefore, those who invest first and faster today will secure their place in this new economy and create jobs for a newly skilled workforce, rejuvenate industrial manufacturing bases, lower costs for people and businesses and be in a prime position to support other parts of the world to decarbonise their own economies.” (Euroopan komissio 2023a, 1.)

⁸ “These are the hard facts and the underlying economics. This is not based on ideology. It's just an analysis of where the world is going.” (Euroopan komissio, Timmermans 2020a.)

⁹ “We believe that affordability and competitiveness go hand-in-hand with decarbonization. This not for ideological reasons, this is for logical reasons.” (Euroopan komissio, Jørgensen 2025.)

¹⁰ “The question is no longer whether the transition will occur, but how fast, where, and who will benefit.” (Euroopan komissio 2025c, 2)

kapitalistista talousjärjestelmää korjaileva vaihtoehto, mutta ei tavalla, joka edellyttäisi täysin erilaista poliittis-taloudellista järjestelmää (mt., 25–26). Tämän näkemyksen ja analyysin perusteella voidaan todeta, että kestävyys siirtymän tukeutuessa vallitseviin rakenteisiin typistyy se pelkäksi hallintaongelmaksi, jolloin järjestelmää korjailevat politiikkatoimetkin on helpompi oikeuttaa kansalaisille, kun nykyisen luonnonvarojen ylikulutukselle perustuvan kasvuparadigman jatkumisen voidaan nähdä olevan mahdollinen eikä poliitikkojen ja muiden toimijoiden tarvitse puuttua ekologisen kriisin todellisiin systeemiin tekijöihin.

Ilmastokonsensus, ja siten myös vihreään kasvuun luottava kansallinen ja kansainvälinen ilmasto- ja ympäristöpolitiikka, on luonteeltaan reaktiivinen kapitalistisen markkinatalouden, industrialismin ja uusliberalismin ideologinen tukirakenne, jonka tarkoituksena on säilyttää yhteiskunnallinen status quo (Swyngedouw 2011, 270; Carvalho 2020; 106). Toisaalta se, että komissio rakentaa kestävyys siirtymää diskursiivisesti tuottojen ja kilpailukyvyllisten etujen kautta on ymmärrettävää, sillä onhan EU:lla pitkä historia talousliittona. Lauber ja Schenner (2011, 514) toteavatkin, että Euroopan integraatioprojektin keskeinen ideationaalinen paradigma, jopa *raison d'être*, on rakentunut uusliberaalin ideologian ja markkinalähtöisen logiikan varaan.

Näin ollen, tässä taloudellisen uudelleenjärjestelyn tekno-manageriaalisessa projektissa komissiolla on välineinä markkinaratkaisut, kuten hiilimarkkinat, uusiutuvaan energiaan investointi, teknologiset innovaatiot ja resurssitehokkuuden parantaminen:

*”Se on kolmoisvoitto: päästöjä vähennetään markkinapohjaisen mekanismin kautta, innovaatioista palkitaan ja niitä edistetään, ja päästöoikeuksien huutokauppa tuottaa rahaa siirtymän investointeihin.”*¹¹ (Euroopan komissio, Timmermans 2023b, käänös J.M.)

*”[P]äästökauppadirektiivin uudelleentarkastelun yhteydessä vuonna 2026 kehitetään kannustimia, joilla pysyvästä hiilen poistamisesta tehdään liiketaloudellisesti kannattavaa, jotta voidaan kompensoida päästöjen vähentämisen kannalta vaikeiden sektoreiden jäljellä olevia päästöjä.”*¹² (Euroopan komissio 2025a, 13.)

Jänicke (2008, 557) toteaa, että ympäristöongelma on helpompi ratkaista poliittisesti, sille on olemassa markkinakelpoinen ratkaisu. Näin ollen ”vihreän kilpailukyvyin diskurssin” keskeisenä keinoja on energia- ja teollisuusjärjestelmien viherryttäminen:

¹¹ “That is a triple win: you reduce emissions through a market-based mechanism, you stimulate and reward innovation, and the auctions of emissions permits raises money to reinvest in the transition.” (Euroopan komissio, Timmermans 2023b.)

¹² “Incentives will be developed, e.g. in the context of the review of the ETS Directive in 2026, to build a business case for permanent carbon removals to compensate for residual emissions from hard to abate sectors.” (Euroopan komissio 2025a, 11.)

*”Päästöjen vähentäminen koko teollisuudessa riippuu ”energiatehokkuus etusijalle” -periaatteesta ja vähähiilisen energian varmasta ja riittävästä tarjonnasta kilpailukykyisin hinnoin. Tämä edellyttää suunnittelua ja investointeja vähähiiliseen tuotantoon, kapasiteettiin ja infrastruktuuriin.”*¹³ (Euroopan komissio 2020b, 8.)

Ekologisen modernisaation logiikan mukaisesti “likaisiin” energian tuotannon ja teollisuuden rakenteisiin lisätään ”puhtaampaa” teknologiaa. Tämän voidaan katsoa olevan usein poliittisesti toteuttamiskelpoisempaa, kuin puuttuminen vakiintuneisiin tuotanto-, kulutus- tai kuljetusmalleihin. (Jänicke 2008, 557; Jänicke & Jörgens 2023, 67.)

Analyysin perusteella keskeinen komission argumentti politiikkatoimiensa riittävyyden puolesta on vetoaminen EU:n kyvykkyyteen irtikytkä talouskasvu hiilidioksidipäästöjen kasvusta, kuten Fit for 55 -lainsäädäntöpakettin (Euroopan komissio 2021b, 2) tiedonannossa todetaan: *”[–]talous on kasvanut yli 62 prosenttia vuodesta 1990 ja että päästöt ovat samaan aikaan vähentyneet 24 prosenttia, eli kasvu on selvästi voitu erottaa hiilidioksidipäästöistä.”*¹⁴ Irtikytkennällä tarkoitetaan tilannetta, jossa taloudellinen tuotanto kasvaa, mutta ilman materiaalien resurssien liiallista kulutusta tai negatiivisia ympäristövaikutuksia, mikä mahdollistaa vihreän kasvun puolesta argumentoinnin samalla, kun kuitenkin tiedostetaan talouskasvun aiheuttama kestävä kehitys (Vadén ym. 2020, 236). Kuitenkin sekä irtikytkennän todellista mahdollisuutta (ks. esim. Hickel & Kallis 2019; Vadén ym. 2020) että ekologisen modernisaation riittävyyttä kestävä kehityksen saavuttamiseksi (ks. esim. Baker 2007; Jänicke & Jörgens 2023) on haastettu tutkimuskirjallisuudessa.

Tästä huolimatta aineistossa on havaittavissa melko harvakseltaan kannanottoja kestävästä luonnonvarojen hyödyntämisestä tai ”liian lineaarisesta” talousmallista (esim. Euroopan komissio 2019, 7). Covid-19-pandemian aiheuttamien toimitusketjujen häiriöiden sekä Venäjän hyökkäyssodan ja yhä horjuvamman kansainvälisen järjestyksen myötä kilpailu kriittisistä raaka-aineista on kiihtynyt. EU on riippuvainen monista metalleista ja mineraaleista, joita hankitaan pääasiassa EU:n ulkopuolelta. Näitä raaka-aineita käytetään monissa teollisuuden arvoketjuissa, avaruus- ja puolustusteknologioissa sekä energiasiirtymää mahdollistavissa teknologioissa, kuten esimerkiksi akuissa ja aurinkopaneeleissa. Analyysin perusteella voidaankin todeta, että kiertotalouden merkityksen korostaminen EU:n

¹³ “Reducing emissions across industry will depend on an ‘energy efficiency first’ principle and a secure and sufficient supply of low-carbon energy at competitive prices. This will require planning and investment in low-carbon generation technologies, capacity and infrastructure.” (Euroopan komissio 2020b, 8.)

¹⁴ “[–]the economy, as reflected by the economy growing by over 62% since 1990 with emissions falling by 24% over the same period, thus clearly decoupling growth from CO2 emissions.” (Euroopan komissio 2021b, 2.)

omavaraisuuden ja huoltovarmuuden välineenä kasvoi komission puheessa erityisesti vuodesta 2023 eteenpäin, kuten seuraavissa lainauksista tiedonannoista EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta ja Puhtaan teollisen kehityksen ohjelmasta voidaan huomata:

*”[K]iertotaloudesta tulee vuoteen 2040 mennessä yhä tärkeämpi sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisen että Euroopan uutta vaurautta koskevan mallin toteuttamisen kannalta. On keskeistä yhdistää ilmastonmuutoksen ja resurssien liiallisen käytön torjunta uusiin taloudellisiin mahdollisuuksiin ja suurempaan EU:n riippumattomuuteen.”*¹⁵ (Euroopan komissio 2024, 19.)

*“Kiertotalous asetetaan ohjelmassa etusijalle. Sitä tarvitaan, jotta voidaan hyödyntää EU:n rajallisia resursseja maksimaalisesti, vähentää riippuvuuksia ja parantaa resilienssiä.”*¹⁶ (Euroopan komissio 2025b, 2.)

Analyysin perusteella voidaan todeta, että yleisesti turvallisuusnäkökulmat ja teollisuuden- ja energiariippuvuuksien vähentäminen kestävyys siirtymää oikeuttavina argumentteina yleistyivät Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Tämän seurauksena energiakriisi Euroopassa kiihtyi ja EU:n prioriteetiksi muodostui irtautuminen venäläisestä fossiilienergiasta. Muutos ”vihreän kilpailukyvyn diskurssissa” on huomattavissa vuodesta 2022 lähtien voimistuen vuonna 2023 ja asettuen nykyisiin (tutkielman tarkastelujakso päättyy lokakuuhun 2025) uomiinsa puheenjohtaja Ursula von der Leyenin toisen komission aloitettua työnsä loppuvuodesta 2024.

Voidaan nähdä, että diskurssi limittäinen seuraavassa luvussa esiteltävän ”uhan ja geopolitiikan diskurssin” (ks. taulukko 1) kanssa, kun kestävyys siirtymää oikeutetaan vuoden 2022 jälkeen yhä enemmän globaalin kilpailun ja geopolitiittisten näkökulmien, kuten riippuvuuksien vähentämisen ja kilpailukyvyn vahvistamisen, kautta. Tämä kertoo diskurssien interdiskursiivisesta hybridimäisyydestä (vrt. Fairclough 2003, 34–35). Komission puheessa energiasiirtymä muodostuikin keinoksi EU:n (taloudellisen) turvallisuuden ja autonomian edistämiseksi, kuten seuraavista lainauksista voidaan huomata:

”Vihreä siirtymä tarjoaa tilaisuuden saattaa Eurooppa uudelle kestävän ja osallistavan kasvun tielle. Tarvitaan kiireellisiä toimia, ja kuluva vuosikymmen on tältä osin ratkaiseva. Vihreä siirtymä auttaa myös alentamaan energiakustannuksia ja vähentämään riippuvuutta fossiilisten polttoaineiden tuonnista ja parantaa siten unionin energia- ja resurssivarmuutta. Geopoliittinen

¹⁵ ”[T]he circular economy will become increasingly important to achieve both climate ambition and a new prosperity model for Europe. It is key to wed action against climate change and excessive resources use with new economic opportunities and greater EU autonomy.” (Euroopan komissio 2024, 17.)

¹⁶ “Circularity will be a priority. It is the key to maximising the EU’s limited resources, reducing dependencies and enhancing resilience.” (Euroopan komissio 2025b, 2.)

*tilanne ja energian hintojen viimeaikainen kehitys korostavat, että tätä muutosta on tarpeen nopeuttaa.*¹⁷ (Euroopan komissio 2022a, 4.)

*”Yksinkertaisesti sanottuna: toteutamme hiilestä irtautumisen, koska hiilestä irtautuminen tuottaa tulosta! Ja muistakaamme, että hiilestä irtautuminen ei tuota vain puhdasta energiaa, hyviä työpaikkoja ja kasvua – se myös edistää strategista itsenäisyyttämme ja turvallisuuttamme.*¹⁸ (Euroopan komissio, Jørgensen 2025, käänös J.M.)

Zito, Burns ja Lenschow (2019, 202) toteavat, että ulkoiset tekijät, kuten unionin laajentuminen tai talouskriisit, ohjaavat prosesseja ja toimijoiden välisiä suhteita, mikä luo uusia liittoutumia ja uusia haasteita tai mahdollisuuksia valtavirtaistaa kestävyys siirtymää edistäviä politiikkatoimia osaksi muiden EU:n politiikkasektoreiden ajattelua. Esimerkiksi komissio onnistui sitomaan Covid-19-pandemian jälkeisen talouden elvyttämispolitiikan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman edistämiseen. Komission puheenjohtaja von der Leyen määrittelee vuoden 2020 puheessaan unionin tilasta, että *”Ensinnäkin 37 % välineen [NextGenerationEU] varoista käytetään suoraan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteisiin.*¹⁹ (Euroopan komissio, von der Leyen 2020, käänös J.M.) sekä Next Generation EU - elpymissuunnitelmassa lausutaan: *”Jotta siitä [EGD] saataisiin irti kaikki hyöty, on olennaisen tärkeää edistää Next Generation EU -välineellä unionin kilpailukykyistä kestävyttä.*²⁰ (Euroopan komissio 2020d, 7) Aineistosta on nähtävissä, että komission toimesta elpyminen määriteltiin lopulta *”vihreäksi elpymiseksi” (green recovery)*, jolloin EU:n kestävyys siirtymää onnistuttiin diskursiivisesti oikeuttamaan myös elpymispolitiikalla.

Globaalin pandemian ohella muutkin kriisit ja muutokset kansainvälisessä järjestelmässä tutkielman tarkastelujakson 2019–2025 välisenä aikana muokkasivat Euroopan komission kestävyys siirtymää oikeuttavia diskursseja. Diskursiivisen oikeuttamisen ollessa kontekstisidonnaista (ks. esim. Vaara, Tienari & Laurila 2006, 791) voidaan nähdä, että komissio toteutti diskursiivista uudelleenartikulointia *”vihreän kilpailukykyyn diskurssissa”* koventuneessa geotaloudellisessa suurvaltakilpailussa ja sääntöpohjaisen kansainvälisen

¹⁷ “The green transition is an opportunity to put Europe on a new path of a sustainable and inclusive growth. It is urgent to act and the current decade is a make or break moment. The green transition will also help reduce energy bills and dependence on fossil fuel imports, thus improving energy and resource security of the Union. The geopolitical situation and recent developments in energy prices have highlighted the need to accelerate this change.” (Euroopan komissio 2022a, 3-4).

¹⁸ “To put it simply: we will deliver decarbonization, because decarbonization delivers! And let's remember, decarbonization does not only deliver clean energy, good jobs, and growth – it also delivers for our strategic autonomy and security.” (Euroopan komissio, Jørgensen 2025.)

¹⁹ “Firstly, 37% of NextGenerationEU will be spent directly on our European Green Deal objectives.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2020.)

²⁰ “To ensure we use it to its full potential, it is essential that Next Generation EU drives our competitive sustainability.” (Euroopan komissio 2020d, 6.)

järjestyksen haastamisen muuttuneessa kontekstissa. Rationaalisia kestävyys siirtymän taloudellisia hyötyjä korostavassa diskurssissa komissio alkaa tarkastelujakson edetessä uudelleenkehystämään ja oikeuttamaan siirtymää vahvemmin Euroopan kilpailukyvyyn edistämisen sekä teollisuuden ja teknologisen strategisen autonomian kautta:

”Mutta energian hinta, jota maksamme, on edelleen rakenteellisesti korkeampi kuin muilla mantereilla. Ja tämä on ongelma globaalien kilpailukyvyyn kannalta” [–] Jos uusiutuvien energialähteiden osuus käyttämässämme energiassa jatkaa kasvuaan nykyisellä vauhdilla, olemme pian suojassa EU:n ulkopuolelta tuotujen fossiilisten polttoaineiden korkeilta hinnoilta, sillä uusiutuvat energialähteet ovat paljon halvempia.”²¹ (Euroopan komissio, von der Leyen 2023b.)

”EU on tärkeässä käännekohdassa, mikä edellyttää päättäjiltä ja yrityksiltä yhteisiä ponnisteluja johtavan roolin varmistamiseksi maailmanlaajuisessa kilpailussa kohti nettonollateollisuutta. Kestävyys on merkittävä EU:n pitkän aikavälin kilpailuedun lähde[.]”²² (Euroopan komissio 2023c, 4.)

Analyysin tarkastelujakson loppupuolella komission politiikkatoimia kehystikin ennen kaikkea kilpailukyky ja Euroopan ”uudelleenteollistaminen”. Lisäksi mielenkiintoinen huomio retoriikan muutoksessa on, että uuden komission diskurssissa sana ”vihreä” muuttuu ”puhtaaksi” (*clean*). Esimerkiksi komission helmikuussa 2025 julkaisema keskeinen taloussuunnitelma oli nimeltään ”Puhtaan teollisen kehityksen ohjelma” (Euroopan komissio 2025b). Taloudellisen painatuksen uudelleensuuntautumisen, joka heijastelee myös kestävyys siirtymää oikeuttavaan diskurssiin, voidaan katsoa ilmentävän paitsi kansainvälispoliittisen tilanteen muutosta myös laajempaa asenteiden muutosta Euroopassa. Kritiikki ilmasto- ja ympäristötoimia kohtaan on kasvanut 2020-luvulla. Tämä, yhdistettynä oikeistolaisien (EPP) sekä laita- ja äärioikeistolaisien (ECR, PfiE, ESN) ryhmien nostaessa edustajamääriään europarlamenttivaaleissa kesällä 2024, ei ole edesauttanut tarpeeksi kunnianhimoisen ilmasto- ja energiapolitiikan kehittämistä EU:ssa (esim. Bocquillon 2024; Bosetti ym. 2025). Ilmapiirin muutos ja huoli Euroopan asemasta suhteessa kilpailijoihinsa, kuten Yhdysvaltoihin ja Kiinaan, on heijastunut muun muassa nykyisen komission käynnistämän EU:n sääntelykehikon keventämis- ja yksinkertaistamisagendaan. Erityisesti ympäristösääntelyn on nähty kuormittavan liiaksi yrityksiä ja teollisuutta, joten komissio on julkaissut useita esityksiä ympäristösääntelyn purkamiseksi (Politico 2025; YLE 2025).

²¹ “But the price we pay for energy is structurally still higher than in other continents. And this is an issue for our global competitiveness. The solution is within reach.” [–] “If the share of renewables in our energy mix continues to rise at the current pace, we will soon be protected against the high prices of imported fossil fuels because renewables are so much cheaper.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2023b.)

²² “The EU is at a key juncture which requires a joint push from policymakers and businesses to ensure a leading position in the global race to net-zero industry. Sustainability will represent a major source of the EU’s long-term competitive advantage.” (Euroopan komissio 2023c, 4.)

EU:n kestävyys siirtymää oikeuttava ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssi” on siis kokenut uudelleenkohdentumisen, mikä tiivistyy helmikuussa 2025 julkaistussa Puhtaan teollisen kehityksen ohjelmassa, joka voidaan nähdä yrityksenä voimakkaasti sitoa kestävyys ja kilpailukyky:

”[–]ohjelmassa yhdistetään ilmastotoimet ja kilpailukyky saman kattavan kasvustrategian alle. Siinä sitoudutaan vauhdittamaan samanaikaisesti vähähiilistämistä, uudelleenteollistamista ja innovointia koko mantereella, mikä vahvistaa myös Euroopan resilienssiä. Sen tarkoituksena on tehdä energiaintensiiviseen teollisuuteen ja puhtaaseen teknologiaan tehtävät suuret ilmastoneutraalit investoinnit kannattavammiksi eurooppalaiselle teollisuudelle.”²³ (Euroopan komissio 2025b, 1.)

Diskursiivinen uudelleenkohdentuminen ja hybridisyys näkyy analyysin perusteella myös oikeuttavan diskurssin sisällä olevista jännitteistä sen tavoitteiden ja argumenttien välillä. ”Vihreän kilpailukyvyyn diskurssin” sisällä voidaan nähdä olevan jännitteitä esimerkiksi ekologisen modernisaation strategian korostaman markkinaehtoisuuden sekä strategisemmän teollisuuspolitiikan ja ohjauksen välillä. Kathleen R. McNamara (2023) katsoo, että EU on alkanut rikkomaan uusliberaaleja kilpailun ja avoimen kaupan periaatteita harjoittamalla näkyvästi interventionistista eurooppalaista teollisuuspolitiikkaa ja geopolitiikkaa markkinastrategiaa. Tämänkaltaisilla politiikkatoimenpiteillä komissio on pyrkinyt myös vastaamaan Yhdysvaltojen edellisen presidentin Joe Bidenin Inflation Reduction Act (IRA) -lainsäädäntöpakettiin, jolla tuettiin puhtaan energiantuotantokapasiteettia ja teknologioita julkisella rahoituksella.

Diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssissa”

”Vihreän kilpailukyvyyn diskurssin” sisällä komission oikeuttaminen perustuu ennen kaikkea rationalisoinnin / normalisoinnin sekä auktorisoinnin diskursiivisiin oikeuttamisen strategioihin (ks. taulukko 1 ja kuvio 1). Kestävyys siirtymän kehystäminen rationaalisenä ja väistämättömänä kehityskulkuna ja kasvustrategiana, joka uudistaa teollisuutta sekä luo investointeja, työpaikkoja, markkinoita ja tehokkuutta myöntää sille oikeutuksen juuri näiden tarkoituserien ja toivottujen vaikutusten perusteella. Rationalisoinnin / normalisoinnin strategiaan kuuluu myös tietyn toiminnan tai toimijan roolin esittäminen luonnollisena tai

²³ “[–] Deal brings together climate action and competitiveness under one overarching growth strategy. It is a commitment to accelerate decarbonisation, reindustrialisation and innovation, all at the same time and across the entire continent, also reinforcing Europe’s resilience. It must present European industry with a stronger business case for large climate neutral investments in energy intensive industries and clean tech.” (Euroopan komissio 2025b, 1.)

esimerkillisenä. Oikeuttavassa diskurssissaan komissio pyrkiikin luomaan kuvaa EU:n toimista vihreän siirtymän edistämiseksi tavallisena politiikkana ja EU:n roolista globaalisti esimerkillisenä, jotta voidaan edistää jatkuvuutta nykytoimille, kun on ensin todettu niiden hyödyllisyys ja järkevyyt:

“EU:n sähköstä yli 70 prosenttia saadaan jo nyt vähähiilisistä lähteistä. Meillä on globaali johtoasema puhtaan teknologian patenttien alalla – olemme tässä edellä Yhdysvalloista ja kilpailemme Kiinan kanssa. Olemme myös saavuttamassa Yhdysvallat puhtaaseen teknologiaan tehtyjen riskipääomasijoitusten määrässä – ja selvästi edellä Kiinasta. Etenemme vakaasti kohti tavoitetta päästöjen vähentämisestä ainakin 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Se on Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ansiota. Meidän on pidettävä kiinni ilmasto- ja ympäristötavoitteistamme.”²⁴ (Euroopan komissio, von der Leyen 2025.)

Komissio pyrkii ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssin” kautta oikeuttamaan tietynlaista EU:n kestävyys siirtymää normalisoimalla tiettyjä näkökulmia ilmiöön liittyen luoden vaihtoehdottomuuden politiikkaa rajoittamalla vaihtoehtoisten politiikkatoimien tai ideologioiden mahdollisuutta, jolloin komission tuottamien diskurssien sisällä olevat tietyt merkitykset ja uskomukset pyritään säilyttämään. Tämä näkyy erityisesti siinä, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan perustuvassa kestävyys siirtymässä ei ehdoteta vaihtoehtoisia talousmalleja kuin talouden kasvu- ja kulutusparadigma. Tiedonannossa EGD:n kuvaillaan olevan transformatiivinen ohjelma (Euroopan komissio 2019, 4), mutta tosiasiallisesti EU:n kestävyys siirtymän ei voida katsoa sisältävän rakenteellisia muutoksia, jotka ohjaisivat talousjärjestelmää yhdenmukaiseksi planetaaristen rajojen kanssa Näin muut talousmallit delegitimoidaan vaihtoehdottomuuden kautta.

Voidaan katsoa, että näin komissio käyttää diskursiivisen oikeuttamisen rationalisoinnin strategiaan kuuluvaa luonnollistamista, jolla pystytään sulkemaan ja epäpolitisomaan keskustelu eli rajaamaan vaihtoehtoiset, transformatiivisemmat yhteiskunnalliset tulevaisuudet poliittisen kamppailun ulkopuolelle. ”Vihreän kilpailukyvyyn diskurssissa” komission oikeuttama kestävyys siirtymä näyttäytyy tällöin epäpolitisoituna ja luonteeltaan tekno-manageriaalisena hallintaongelmana. Erik Swyngedouw (2011, 267) kuvailee tämänkaltaista tilaa ilmastohallinnan post-poliittiseksi konsensukseksi, jossa keskustelua käydään vain hallintateknologioista, niiden käyttöönnoton ajoituksesta, toimeenpanosta ja

²⁴ “Already today, low-carbon sources account for over 70% of our electricity. We are global leaders in clean tech patents – better than the US, and racing with China. We are catching up with US venture capital for clean tech – and way ahead of China. We are firmly on track to achieve our 2030 target to cut emissions by at least 55%. This is the power of the European Green Deal. And we must stay the course on our climate and environmental goals.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2025.)

niiden intresseistä, joiden ääni on tunnustettu legitiimiksi, kuten eurooppalaisen teollisuuden, johon komissio viittasi aineistossa usein oikeuttavana auktoriteettina.

Keskeistä diskursiivisen oikeuttamisen rationalisoinnin strategiassa on myös tieteellisen tiedon sekä talouslukujen käyttö ja niiden kvantifioinnin käyttö perusteluina.

Tutkimusaineistossa komissio viittasi usein esimerkiksi kestävyys siirtymän luomiin miljooniin työpaikkoihin tai kuten komissaari Frans Timmermans toteaa markkina-arvoista: ”Vuoteen 2050 mennessä uusiutuvan energian maailmanmarkkinoiden arvo on arviolta 24 biljoonaa euroa ja energiatehokkuuden 33 biljoonaa euroa. Tämä on merkittävä mahdollisuus maailman taloudelle.”²⁵ (Euroopan komissio, Timmermans 2022b.) ”Vihreän kilpailukyvyyn diskurssin” talousnäkökulmaa korostaa, että kestävyys siirtymän puolesta-argumentoinnissa korostettiin usein toimimattomuuden kustannuksia tai menetyksiä taloudelle samalla määrällistäen rationalisoinnin strategian mukaisesti menetyksiä, kuten EU:n biodiversiteettistrategiassa varoitetaan:

*”Ne [biodiversiteetin köyhtyminen ja ekosysteemien romahtaminen] uhkaavat taloutemme perustaa, ja toimimatta jättämisen kustannukset ovat korkeat ja niiden odotetaan edelleen nousevan. Maapallon ekosysteemipalvelujen väheneminen aiheutti vuosina 1997–2011 arviolta 3,5–18,5 biljoonan euron vuotuiset tappiot, jotka johtuivat maapeliteen muuttumisesta, ja maaperän huonontuminen arviolta 5,5–10,5 biljoonan euron vuotuiset tappiot.”*²⁶ (Euroopan komissio 2020c, 2–3.)

Auktorisoinnin diskursiivisen oikeuttamisen strategia puolestaan havainnollistui tutkimusaineistossa pääasiassa viittauksina olemassa olevaan, velvoittavaan sääntelyyn, kuten ”EU:n päästökauppajärjestelmään” tai ”Pariisin ilmastopimukseen” sekä abstrakteihin auktoriteetteihin, kuten toimien avulla kasvavat ”markkinat” eurooppalaisille teknologioille. Lisäksi auktorisointi ilmenee myös viittauksina yhdenmukaisuuteen muiden toimijoiden kanssa, kuten eurooppalaisten teollisuudenjohtajien ymmärrykseen siirtymän välttämättömyydestä tai komissio korostaessa, että muutkin valtiot ovat ottaneet käyttöön

²⁵ “Global markets will be worth an estimated EUR 24 trillion for renewable energy and EUR 33 trillion for energy efficiency up to 2050. This represents a major opportunity for the world’s economy.” (Euroopan komissio, Timmermans, 2022b.)

²⁶ “They also threaten the foundations of our economy and the costs of inaction are high and are anticipated to increase 15. The world lost an estimated €3.5-18.5 trillion per year in ecosystem services from 1997 to 2011 owing to land-cover change, and an estimated €5.5-10.5 trillion per year from land degradation.” (Euroopan komissio 2020c, 2.)

hiilidioksidipäästöjen hinnoittelujärjestelmiä: ”*Kiinan, Japanin ja Brasilian kaltaiset suuret taloudet ovat äskettäin.*”²⁷ (Euroopan komissio 2025c, 12.)

Talouden ja talouskasvun kaltaisina politiikkatoimien vaihtoehdottomuutta luovana argumenttina voidaan myös pitää turvallisuuden korostamista puheissa. Seuraavassa luvussa tarkastellaan tarkemmin geopolitiikan ja turvallisuuden näkökulmia kestävyys siirtymän ja sen oikeutuksen kontekstissa.

4.3 Uhan ja geopolitiikan diskurssi

Toinen aineistosta tunnistettu oikeuttamisen diskurssi on nimetty ”*uhan ja geopolitiikan diskurssiksi*”. Tässä diskurssissa Euroopan unionin kestävyys siirtymää käsitellään ennen kaikkea turvallisuuspuheen kautta; kestävyys siirtymä nähdään keinona torjua uhkaa, jonka ilmasto- ja ekologinen kriisi muodostaa planeetan ja ihmisten hyvinvoinnille sekä keinona vastata uhkaan, jonka EU:n riippuvuus (fossiili)energian sekä muiden raaka-aineiden ja vihreiden teknologioiden tuonnista muodostaa EU:lle. Näin ollen kestävyys siirtymän oikeutus syntyy diskurssissa siirtymän roolista EU:n suvereniteetin, omavaraisuuden ja vakauden mahdollistajana ajassa, jossa geopolitiittinen epävarmuus ja kasvanut suurvaltakilpailu muuttaa kansainvälistä järjestystä. Vuoden 2025 Unionin tila -puheissaan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen toteaa:

“*[T]aloudelliset ja turvallisuusnäkökohdat ovat yhtä lailla vakuuttavia. Itse asiassa tällä siirtymällä on riippumattomuutemme edistämässä keskeinen merkitys. Koska se vähentää energiariippuvuuttamme. Koska kiertotalouteen perustuva tuotanto vähentää strategisia riippuvuuksiamme.*”²⁸ (Euroopan komissio, von der Leyen 2025.)

Sekä ”uhan ja geopolitiikan diskurssi” että seuraavassa luvussa käsiteltävä ”*EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi*” tuovat esiin ilmasto-, ympäristö- ja energiapolitiikan vahvat ulko- ja kansainvälispoliittiset linkit. Meneillään oleva kolminkertaisen planetaarinen kriisi on rajat ylittävä globaaliongelma, joka vaatii globaaleja toimia. Analyysin perusteella voidaan nähdä, että EU:n kestävyys siirtymää oikeuttava puhetapa on muuttunut geopolitiittisemmäksi ja turvallisuusintressejä korostavammaksi erityisesti Covid-19-pandemian, vuonna 2022 alkaneen Venäjän hyökkäyssodan ja kiihtyneen

²⁷ “The recent adoption and expansion of carbon pricing policies by major economies such as China, Japan and Brazil confirm that this policy is central to achieve global climate goals.” (Euroopan komissio 2025c, 10.)

²⁸ “[T]he economic and security case is equally compelling. In fact, this transformation is central to our push for independence. Because it reduces our energy dependency. Because circular production limits our strategic dependencies.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2025.)

suurvaltakamppailun seurauksena. EU:n keskeiseksi intressiksi diskurssissa muodostui analyysin perusteella haitallisten riippuvuuksien vähentäminen ja energiaturvallisuuden edistäminen uusiutuviin energialähteisiin siirtymistä ja eurooppalaista nettonollateollisuutta korostavan strategiansa kautta, kuten komission tiedonannossa RePowerEU-suunnitelmassa, jolla pyrittiin lopettamaan EU:n riippuvuus Venäjältä peräisin olevista fossiilisista polttoaineista, todetaan:

*”REPowerEU-tavoitteiden saavuttaminen edellyttää uusiutuvan energian laitteiden ja kriittisten raaka-aineiden tarjonnan monipuolistamista, alakohtaisten riippuvuuksien vähentämistä, toimitusketjun pullonkaulojen poistamista ja EU:n puhtaan energiateknologian tuotantokapasiteetin laajentamista.”*²⁹ (Euroopan komissio 2022b, 11.)

Taulukosta 2 nähdään, että teemat, joista ”uhan ja geopolitiikan diskurssi” muodostuu, heijastelevat edellä esitettyä näkökulmaa (energia)turvallisuuden, geopolitiikan ja suvereniteetin käsitteen kasvaneesta merkityksestä kestävyys siirtymän diskurssissa. Keskustelua käydään geopoliittisten jännitteiden ja kilpailun sekä intressipohjaisten kumppanuuksien teemojen kautta, kun monenkeskistä ilmastohallintaa ja sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä haastetaan yhä enemmän. Toisaalta turvallisuuden kautta käytävä keskustelu EU:ssa on ymmärrettävää, sillä onhan eurooppalainen projekti alkujaan perustettu turvaamaan rauhaa ja vakautta toisen maailmansodan runtelemassa Euroopassa.

Ilmasto- ja energiapolitiikan sekä turvallisuuspolitiikan yhteydet eivät ole uusi näkökulma niin EU-politiikassa kuin tutkimuskirjallisuudessa. John Voglerin (2023) mukaan energian toimitusvarmuus ja tavoite parantaa EU:n energiasisämarkkinoiden toimintakykyä on ollut pitkään EU:n agendalla ja ilmastoturvallisuudenkin käsite on tuotu vahvemmin esiin EU:ssa viimeistään vuodesta 2008 alkaen, kun EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toiminut Javier Solana alkoi puhua ilmastoturvallisuudesta.

Ilmastokriisi ja luontokato heikentävät ekosysteemien resilienssiä ja uhkaavat monin tavoin yhteiskuntien turvallisuutta ja vakautta jo nyt ja vaikutukset tulevat kiihtymään edelleen. Tutkimuskirjallisuudessa varoitetaan muun muassa ilmastokriisin aiheuttamien sään ääri-ilmiöiden ja ekosysteemien tilan rappeutumisen vaikutuksista niin ruokaturvaan, makean veden riittävyyteen, ihmisten terveyteen kuin elinolosuhteisiin, jotka puolestaan saavat aikaan muuttoliikkeitä ja mahdollisesti jopa konflikteja. (ks. esim. McDonald 2021.) Analyysin

²⁹ “Achieving the REPowerEU goals will require diversifying the supply of renewable energy equipment and of critical raw materials, reducing sectoral dependencies, overcoming supply chain bottlenecks and expanding the EU’s clean energy technology manufacturing capacity.” (Euroopan komissio 2022b, 9-10.)

perusteella komissio kehystääkin ilmastokriisiä ”uhkien moninkertaistajana” eli hallintahaasteena ja kriisien ajurina: ”*Ilmastokriisi pahentaa myös kansallisia turvallisuusongelmia, mikä johtaa poliittiseen epävakauteen ja pakkomuuttoihin.*”³⁰ (Euroopan komissio, Timmermans, 2022a, käänös J.M.)

Paitsi, että komissio oikeuttaa kestävyys siirtymää ilmastokriisin eksistentiaalisen uhan torjumiseksi ja keinona irtautua venäläisestä fossiilienergiasta, se korostaa kansainvälisen järjestelmän muutosta kestävyys siirtymien seurauksena: ”*Uusi globaali energiajärjestelmä ei tarkoita pelkästään fossiilisten polttoaineiden korvaamista uusiutuvilla energialähteillä, vaan se eroaa olennaisesti ja rakenteeltaan nykyisestä.*”³¹ (Euroopan komissio, 2022d, 19.)

Tutkimuskirjallisuus osoittaaakin, että geopoliittiset prosessit vaikuttavat kestävyys- ja energiasiirtymiin ja näillä siirtymillä on geopoliittisia seurauksia. Yksinkertaisimmillaan geopolitiikka viittaa maantieteellisten tekijöiden ja ulkopolitiikan väliseen vuorovaikutukseen, jonka analyysissä korostetaan luonnonvarojen ja taloudellisten resurssien merkitystä toiminnassa. Energiapolitiikan kontekstissa geopoliittinen lähestymistapa keskittyy primääriraaka-aineiden ja resurssien sekä teknologioiden saatavuuden turvaamiseen ja niiden toimitusketjujen hallintaan. (Helwig, Siddi & Sinkkonen 2025, 61.) Vaikka kestävyys- ja energiasiirtymiä teoretisoivassa kirjallisuudessa nähdään, että energiateknologioiden valinta on ennen kaikkea yhteiskunnallinen päätös, voidaan nähdä, että ulkoiset shokit, kuten esimerkiksi öljyn hinnan nousu tai muuttuvat geopoliittiset olosuhteet, kuten konfliktit luovat paitsi tilaisuuden uusiutuvien energialähteiden edistämiseksi että tarpeen geopoliittiselle toimijuudelle (Aklin & Urpelainen 2018, 45; Helwig, Siddi & Sinkkonen 2025, 62).

Ulkoisena shokkina eli Aklinin ja Urpelaisen (2018, 48) teoretisoimana ”kriittisenä käännekohtana” voidaan analyysin perusteella EU:n kestävyys siirtymän edistämiseksi pitää Venäjän helmikuussa 2022 aloittamaa hyökkäyssotaa Ukrainaan. Venäjältä tuotu energia on perinteisesti kattanut huomattavan osan EU-jäsenvaltioiden käyttämästä fossiilienergiasta. Esimerkiksi vuonna 2021 EU:hun tuodusta maakaasusta 45 prosenttia ja raakaöljystä 21 prosenttia tuotiin Venäjältä (Eurostat 2025). Venäjän täysimittainen hyökkäyssota EU:n naapurivaltiossa heikensi EU:n energiaturvallisuutta ja nosti jo ennestään kohonneita

³⁰ “The climate crisis is exacerbating national security issues as well, leading to political instability and displacement.” (Euroopan komissio, Timmermans, 2022a.)

³¹ “The new global energy system does not mean simply replacing fossil fuels with renewables, it will be fundamentally and structurally different from today’s.” (Euroopan komissio, 2022d, 17.)

energiahintoja. EU oli pakotettu irtautumaan venäläisestä energiasta, mikä muodostui keskeiseksi vihreää siirtymää oikeuttavaksi argumentiksi heti keväästä 2022 eteenpäin:

*”Venäjän hyökkäys Ukrainaan on ankara muistutus siitä, että maailmassa käydään suuria geopoliittisia ja taloudellisia valtataisteluja. Jos niitä ei tasapainoteta, suurvaltasuhteissa voi olla jatkossa yhä enemmän vastakkainasetteluja ja yksipuolisuutta, mikä johtaa kilpaileviin näkemyksiin ja päämääriin. Maailmanlaajuinen vihreä energiasiirtymä voi auttaa EU:ta saavuttamaan sen laajemmat geopoliittiset tavoitteet häiriönsietokyvyn ja avoimen strategisen riippumattomuuden vahvistamiseksi.”*³² (Euroopan komissio 2022d, 21.)

Edellisestä aineistolainauksesta näkyy Helwigin, Siddin ja Sinkkosen (2025, 62) teoretisoima geopoliittinen toimijuus EU:n kestävyys siirtymän oikeuttamisen kontekstissa. Toisaalta ulkoiset paineet ovat aina olleet läsnä Euroopan integraatiossa (ks. esim. Freudlsperger & Schramm 2025), joten ei ole odottamatonta, että komission käyttämässä oikeuttavassa puheessa hyödynnetään tätä näkökulmaa paitsi voimakkaana tarpeena myös mahdollisuutena edistää kestävyys siirtymää. Analyysin perusteella voidaan todeta, että komission kestävyys siirtymän oikeutukset ”uhan ja geopolitiikan diskurssin” kautta kasvavat tutkimusaineistossa määrällisesti vuodesta 2022 eteenpäin ja diskurssin merkitys korostuikin koko analyysin tarkastelujakson loppuun asti.

Siirtymissä vähähiiliseen talouteen voidaan nähdä olevan myös geopoliittisia vaikutuksia uuden energiajärjestyksen muotoutuessa. Esimerkiksi Newellin (2019, 40) mukaan kehittyvä uusiutuviin energialähteisiin perustuva energiajärjestelmä on moninapaisempi ja pirstaloituneempi valtioiden välisen voimatasapainon muuttuessa, kun energian tuoma valta siirtyy pois fossiilisten polttoaineiden tuottajilta. Voidaankin nähdä, että uusiutuvan energian tuotannon, sähköistymisen ja energian varastoinnin teknologioiden tarvitsemat kriittisten mineraalien ja harvinaisten maametallien varannot ja tuotanto muodostavat yhden keskeisimmistä elementeistä uusissa globaaleissa vähähiilisissä toimitusketjuissa, ja siten myös energian geopolitiikassa. (Blondeel ym. 2021, 9–10; Newell 2019, 40.)

Uusiutuviin energialähteisiin ja puhtaisiin teknologioihin perustuvaan vähähiiliseen energiajärjestelmään liittyy samankaltaisia geopoliittisia jännitteitä kuin entisessä fossiilisiin

³² “Russia’s invasion of Ukraine is a stark reminder that the world is marked by major geopolitical and economic power rivalries. If not counterbalanced, relations between major powers could become increasingly confrontational and unilateralist, leading to competing visions and agendas. The global green energy transition can support the EU in achieving its broader geopolitical objectives to reinforce resilience and open strategic autonomy.” (Euroopan komissio 2022d, 19.)

polttoaineisiin perustuvassa järjestelmässä (Blondeel ym. 2021, 12). Analyysin perusteella tämä on nähtävissä esimerkiksi komission tiedonannossa EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteessa, joka korostaa aikaisempaa strategisempaa suhtautumista kestävyyssiirtymään liittyvässä globaalihallinnassa:

*”Nettonollateknologiat ovat vahvojen geostrategisten intressien ja maailmanlaajuisen teknologisen kilpajuoksun keskiössä. [--] Eurooppa on ryhtymässä toimiin, jotta se voi varmistaa oman johtavan asemansa tässä kilpailussa hyödyntämällä keskeisiä vahvuuksiaan ja varmistamalla molempia osapuolia hyödyttävät kumppanuudet samanmielisten kumppanien kanssa. Se turvautuu jatkossakin kaupan suojatoimiin, jotta se voi suojella teollisuutta hyvän kauppataivan vastaiselta tuonnilta ja varmistaa tällä tavoin häiriönsietokykyiset toimitusketjut.”*³³ (Euroopan komissio 2024, 17.)

Tämän tutkielman analyysin pohjalta voidaan olla yhtä mieltä tutkimuskirjallisuuden kanssa, EU-politiikan sekä sen toimijuuden ilmasto- ja energiahallinnassa ja vihreän siirtymän edistämisen muuttumisesta aikaisempaa geopoliittisemmaksi ja kansainvälisen politiikan realistisen koulukunnan narratiivin mukaiseksi. EU joutuu tasapainoilemaan yhä enemmän perinteisen monenkeskisen globaalihallinnan lähestymistavan ja geopoliittisten intressien välillä. (vrt. esim. Siddi & Kustova 2021, Siddi & Prandin 2023; McNamara 2023.)

Vaikka eurosentristä näkemystä toisen maailmansodan jälkeisestä liberaalista kansainvälisestä järjestyksestä (*Liberal International Order*, LIO, ks. esim. Ikenberry 2018) ja sen oletetusta yleismaailmallisuudesta voidaan hyvällä syyllä haastaa (ks. esim. Acharya 2017; Barnett 2019), voidaan kuitenkin nähdä monenkeskisen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen ja turvallisuusympäristön olevan murroksessa ja jonkinlaisessa pirstaloitumisen tilassa. Tätä pirstaloitumista sekä aiheuttaa että ilmentää muun muassa Venäjän hyökkäyssota, kiihtynyt suurvaltakamppailu (ml. Kiinan nousu suurvallaksi ja Donald Trumpin valinta toiselle presidenttikaudelleen) ja globaalin etelän vaikutusvallan kasvaminen. Tämänkaltaisilla kehityskuluilla on puolestaan geopoliittisia ja geotaloudellisia vaikutuksia, kuten keskinäisriippuvuuden aseellistuminen, teknologinen kilpailu suurvaltapolitiikan välineenä ja protektionistisen kauppapolitiikan yleistyminen. (ks. esim. Lavery & Schimid 2021; Costa; Soler i Lecha & Vlaskamp 2025.)

³³ Net-zero technologies are the focus of strong geostrategic interests and a global technological race. [--] Europe is taking action to secure its own leadership role in this race, playing to its core strengths and ensuring win-win partnerships with like-minded partners. It will continue to apply its trade defence instruments to protect the industry from unfair trade imports and, as a result, ensure resilient supply chains. (Euroopan komissio 2024, 14-15.)

Geopoliittisen jännitteiden kärjistyminen vaikuttaa myös Euroopan unioniin integraatioon ja kansainväliseen rooliin. Analyysin perusteella voidaankin todeta, että ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” kestävyys siirtymästä muodostuu myös keino komissiolle käsitteellistää muuttuvaa kansainvälistä toimintaympäristöä sekä asemoida ja oikeuttaa EU:n paikkaa tässä muutoksessa. Diskurssissa EU:n kestävyys siirtymän oikeuttaminen sidotaan yhteen kysymykseen EU:n suvereniteetista globaalissa kilpailussa ja epävakaudessa. Aineistossa komissio pyrkii diskursiivisesti rakentamaan kestävyys siirtymästä ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta myös turvallisuusstrategiaa, jossa turvallisuus on kokonaisvaltaista, kun taloudellinen omavaraisuus, uusiutuvat energialähteet ja puhtaat teknologiat ja teollisuus kytketään EU:n turvallisuuteen, kuten komission tiedonannossa Puhtaan teollisen kehityksen ohjelmasta todetaan:

”Eurooppa kärsii kuitenkin kasvavista geopoliittisista jännitteistä, hitaasta talouskasvusta ja teknologisesti kilpailusta. Tällä uudella aikakaudella on selvää, että kilpailukykyä ja vähähiilistämistä koskevaa strategiaa tarvitaan välttämättä myös turvallisuuden takaamiseksi. EU:n on löydettävä kiireellisesti ratkaisuja kolmeen haasteeseen: ilmastokriisi ja sen seuraukset, kilpailukykyyn liittyvät huolenaiheet ja talouden resilienssi. [--] Euroopan teollisuuden olemassaolo on uhattuna, varsinkin aloilla, joihin energian korkeat hinnat ja tiukka globaali kilpailu erityisesti vaikuttavat.”³⁴ (Euroopan komissio 2025b, 1.)

Analyysin perusteella turvallisuuden ja geopolitiikan näkökulmien yleistymistä vuoden 2022 jälkeen EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavassa diskurssissa voidaan pitää erityisenä diskursiivisena muutoksena. Tämä kertoo komission kyvystä tehdä ja hyödyntää diskursiivista uudelleenmuotoilua ja mukauttamista muuttuneessa poliittisessä kontekstissa (vrt. De Ville ja Orbie 2014). Kuten edellisessä luvussa tuotiin esiin, ilmasto- ja energiapolitiikka on komission diskurssissa perinteisesti edistänyt EU:n taloudellista hyvinvointia, mutta ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” kestävyys siirtymä on muotoutunut ennen kaikkea turvallisuuden välineeksi. Diskurssissa kestävyys liitetään voimakkaammin EU:n strategisimpiin turvallisuusprioriteetteihin kuin vain talouteen ja sen kehitykseen: *”Meidän on sovellettava strategisempaa lähestymistapaa uusiutuviin energiamuotoihin liittyvään teollisuuteen[.]”³⁵ (Euroopan komissio 2020b, 8.)*

³⁴ “However, Europe is grappling with rising geopolitical tensions, slow economic growth and technological competition. In this new era, it is clear that a competitiveness and decarbonisation strategy is also a security imperative. The EU must urgently address three challenges at once: a climate crisis and its consequences, competitiveness concerns and economic resilience. [--] Our industries, particularly those facing high energy prices and fierce global competition, are facing existential challenges.” (Euroopan komissio 2025b, 1.)

³⁵ “We will need a more strategic approach to renewable energy industries[.]” (Euroopan komissio 2020b, 8.)

Diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa”

Analyysin perusteella ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” komissio hyödynsi rationalisoinnin / normalisoinnin, narrativisoinnin / tarinallistamisen ja moraalisen arvioinnin oikeuttamisen strategioita (ks. taulukko 1 ja kuvio 1). Rationalisoinnin strategia ilmenee aineistossa erityisesti komission korostaessa perusteluissaan kestävyys siirtymän tuomia turvallisuushyötyjä ja tarkoituksena muokata EU:sta kriisinsietokykyinen kansainvälinen toimija. Komission oikeutuksessa kestävyys siirtymä tulee tehdä, koska se on välttämätöntä Euroopan (energia)turvallisuuden kannalta, kuten komissaari Timmermans argumentoi puhuessaan EU:n ympäristöneuvostolle: ”*Puhtaasti geopolitiikasta näkökulmasta katsottuna on myös selvää, että tärkeintä, mitä tarvitsemme resilienssin lisäämiseksi, on energiasiirtymän nopeuttaminen, koska se luo Euroopan tarvitseman energiasuvereniteetin.*”³⁶ (Euroopan komissio, Timmermans 2022a, käänös J.M.)

Välttämättömyyden korostaminen kertoo erityisesti rationalisoinnin / normalisoinnin diskursiivisen oikeuttamisen strategian hyödyntämisestä. Fernández-Miguel ym. (2025) kuvaavat laajempaa kestävyys geopoliittista ulottuvuutta ekologis-sotilaallisen merkantilismin (*eco-military mercantilism*) käsitteen avulla, jossa ympäristötavoitteet yhdistyvät talous- ja turvallisuusintresseihin, jolloin kestävyys määritellään strategiseksi välttämättömyydeksi.

Turvallisuuden takaaminen on perustavanlaatuinen legitimitetin takaaja toimijoille kansainvälisessä järjestelmässä. Tämä tekee turvallisuudesta poliittisen käsitteen, joka on ennen kaikkea myös sosiaalinen konstruktio, jota toimijat rakentavat diskursiivisesti. (McDonald 2021, 16; 22.) Koska merkittävin oikeuttaja kestävyys siirtymälle ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” on turvallisuus, voidaan sillä nähdä olevan alttius tuottaa turvallistamisen logiikan kautta diskursiivisesti samanlaista vaihtoehdottomuutta ja poikkeuksellisten politiikkatoimien normalisointia, kuin esimerkiksi talouskasvuun perustuvan talousjärjestelmän normalisoinnilla luodaan ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssissa”. Analyysin perusteella voidaankin todeta, että komissio pyrkii luonnollistamaan turvallisuusargumentein ja ilmastonmuutoksen torjunnan välineellistämällä esimerkiksi kilpajuoksua uusien energia- ja luonnonvarojen hallintaan (vrt. Newell & Lane 2018), kuten komission tiedonannossa uhkakuva todetaan: ”*Monet kriittiset raaka-aineet, jotka ovat*

³⁶ “The facts also are, just purely from a geopolitical perspective, that the most important thing we need to increase resilience is to speed up our energy transition, because that will create the energy sovereignty Europe needs.” (Euroopan komissio, Timmermans 2022a.)

*välttämättömiä vihreän siirtymän ja EU:n resilienssin ja turvallisuuden kannalta, on hankittava EU:n ulkopuolelta.”*³⁷ (Euroopan komissio 2025b, 18.)

Vaikka turvallisuuden rationalisointi on voimakas oikeutus, analyysin perusteella komissio hyödyntää ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” myös moraalisen arvioinnin ja narrativisoinnin / tarinallistamisen diskursiivisen oikeutuksen strategioita, sillä onhan kestävyys siirtymää oikeuttavassa puheessa käsitellään eksistentiaalisia uhkia, suurvaltakamppailua ja EU:n roolia kansainvälisenä toimijana. Moraalisen arvioinnin strategia, jossa toimintaa ja näkemyksiä legitimoidaan viittauksilla moraalisiin arvojärjestelmiin (van Leeuwen 2008), joiden avulla hyväksytään tai tuomitaan tiettyjä tilanteita tai toimintatapoja, ilmenee erityisesti komission hyödyntämissä sanavalinnoissa sekä kielteisessä ja myönteisessä vertailussa suhteessa muihin toimijoihin, kuten Venäjän aggression tuomitsemisessa, jossa venäläinen energia leimataan likaiseksi, kun taas eurooppalainen energia on puhdasta ja unionin roolin korostamisessa kestävyteen ja sääntöihin perustuvan globaalien talousjärjestelmän rakentamisessa, kun muut haluavat romuttaa tätä järjestelmää:

*”On aika päästä eroon likaisista venäläisistä fossiilisista polttoaineista. Ja me tiedämme, mikä laskee hintoja: puhdas kotimainen energia.”*³⁸ (Euroopan komissio, von der Leyen 2025.)

*”Unioni on auttanut rakentamaan avoimeen ja sääntöihin perustuvaan kauppaan pohjautuvaa globaali talousjärjestelmää, ajanut sosiaalisen ja ympäristön kestävyysstandardien kunnioittamista ja edistämistä, ja olemme edelleen täysin sitoutuneita näihin arvoihin. WTO:n heikkeneminen ja kaupan aseistautumisen lisääntyminen ovat kuitenkin pakottaneet meidät varustautumaan teollisuuspoliittisilla välineillä[--].”*³⁹ (Euroopan komissio / EEAS, Borrell 2023.)

Positiivinen ”me” vs. negatiivinen ”he” -jaottelu tai itseä ja toista (*Self / Other*) koskevat jaotellut ja niiden konstruoiminen ovat keskeinen osa EU:n kansainvälisen toimijuuden ja identiteetin diskursiivista rakentamista ja oikeuttamista (ks. esim. Manners & Whitman 2003; Diez 2004; 2005), joten on luonnollista, että niitä hyödynnetään kestävyys siirtymään liittyvien näkökulmien oikeutuksissa. Krzyżanowski (2015, 127) toteaa, että toiseuttamisen strategiat ovat läsnä keskeisinä resursseina EU:n kansainvälisen identiteetin diskursiivisessa rakentamisessa asettaen positiivisen ”me” vastakkain negatiivista ”he” kohtaan

³⁷ “Many of the critical raw materials that are essential for the green transition and for EU resilience and security need to be sourced from outside the EU.” (Euroopan komissio 2025b, 16.)

³⁸ “So it is time to get rid of dirty Russian fossil fuels. And we know, what brings prices down: clean homegrown energy.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2025.)

³⁹ “The Union has helped build a global economic system based on open and rules-based trade, pushed for respecting and advancing social and environmental sustainability standards, and we remain fully committed to those values. However, the weakening of the WTO and the increasing weaponisation of trade has forced us to equip ourselves with industrial policy instruments[--]. (Euroopan komissio / EEAS, Borrell 2023.)

oikeuttamistarkoituksissa. Näin ollen ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” komissio pyrkii diskursiivisesti rakentamaan itselleen tietynlaista, erityisesti hyvän toimijan, identiteettiä kestävyys siirtymän kautta ja sitä oikeuttaakseen.

Analyysin perusteella voidaan todeta, että samalla, kun komissio oikeuttaa kestävyys siirtymää Venäjän luomalla turvallisuusuhalla, hyödyntää se myös narrativisoinnin / tarinallistamisen diskursiivisen oikeuttamisen strategiaa. Tämän avulla komissio luo dramaattista tarinaa Venäjästä vihollisena ja syyllisenä paitsi moraalisten tarinoiden sekä myös myyttien, menneisyyden sekä tulevaisuuden uhkien hyödyntämisen kautta:

”Ei ole kyse pelkästään Venäjän sodasta Ukrainaa vastaan. On kyse meidän energiastamme ja taloudestamme, sodasta meidän arvojamme ja tulevaisuuttamme vastaan. [--] Meidän olisi pitänyt kuunnella näitä ääniä unionissa – Puolassa, Baltian maissa ja eri puolilla Keski- ja Itä-Eurooppaa. He ovat kertoneet meille jo vuosia, että Putin ei lopeta ennen kuin saavuttaa tavoitteensa. [--] Baltian maat ovat tehneet kovasti töitä lopettaakseen riippuvuutensa Venäjästä. Ne ovat investoineet uusiutuvaan energiaan, nesteytetyn maakaasun terminaaleihin ja yhdysputkiin.”⁴⁰ (Euroopan komissio, von der Leyen 2022, käänös J.M.)

”Jotkin fossiilisten polttoaineiden tuottajat, viimeisimpänä Venäjä, ovat 1970-luvun öljykriisien jälkeen toistuvasti käyttäneet riippuvuutta fossiilisista polttoaineista aseena.”⁴¹ (Euroopan komissio 2025c, 4-5.)

Moraalisen arvioinnin ja narrativisoinnin oikeuttamisen strategioiden hyödyntäminen tuo esiin myös ”uhan ja geopolitiikan diskurssin” sisäiset jännitteet. Diskurssissa ilmenee jännitteitä erityisesti suhteessa globaalin talous- ja kauppajärjestelmän avoimuuteen sekä yhteistyön mahdollisuuksiin muiden toimijoiden kanssa. Analyysin perusteella EU tasapainoilee sen välillä, tuleeko sen edelleen pyrkiä yhteistyöhön ja avoimeen kauppaan vai nähdäänkö ”toiset” uhkana ja sitä kautta käännytään protektionistisempaan ja keskitetympään kauppaja- ja teollisuuspolitiikkaan. Jännitteiden voidaan nähdä olevan linjassa viimeaikaisten kansainvälisen politiikan kehityskulkujen kanssa, kun Yhdysvaltojen tullipolitiikka ja Kiinan voimakkaasti tukema puhtaan teollisuuden sektori aiheuttavat ulkoista painetta EU:n omassa nettonollateknologiateollisuudessa. Komission pohdintaa havainnollistaa lainaus tiedonnasta, jossa tarkastellaan vuoden 2022 Yhdysvaltojen presidentti Bidenin ”inflaation

⁴⁰ “We should have listened to the voices inside our Union – in Poland, in the Baltics, and all across Central and Eastern Europe. They have been telling us for years that Putin would not stop. And they acted accordingly. Our friends in the Baltics have worked hard to end their dependency on Russia. They have invested in renewable energy, in LNG terminals, and in interconnectors.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2022.)

⁴¹ “Since the oil crises of the 1970s, fossil fuel dependency has been repeatedly weaponised by some fossil fuel producers, most recently Russia.” (Euroopan komissio 2025c, 3.)

vähentämisspaketin” (*Inflation Reduction Act*, IRA) eli valtavan puhdasta energiaa koskevan investointi- ja veronkevennyspaketin mahdollisia vaikutuksia EU:lle:

“[–]on tärkeää varmistaa, että puhtaan teknologian teollisuuden kehittämistä helpottavia valtion toimenpiteitä kehitetään yhteisen edun hengessä ja että ne johtavat globaalilla tasolla plussasummapeliin vääristämättä tasapuolisia toimintaedellytyksiä tai maiden välisiä kauppasuhteita. Täsmällisemmin ilmaistuna EU:n on varmistettava, että nämä toimet eri maissa eivät heikennä Euroopan teollisuuden kilpailukykyä eivätkä sen energiasiirtymän ja energiatoimitusten häiriönsietokykyä.”⁴² (Euroopan komissio 2023d, 2.)
 “Vaikka EU pysyy avoimena maailmankaupalle, se aikoo myös tarvittaessa suojella itseään oikeasuhteisella ja kohdennetulla tavalla.”⁴³ (mt., 8.)

Kestävyyssiirtymän oikeuttaminen kietoutuu siis komission puheessa EU:n aseoitumiseen kiihtyvässä geotaloudellisessa kilpailussa, jossa muut toimijat rikkovat tasa-arvoisen kaupankäynnin ja monenkeskisen yhteistyön periaatteita, jolloin EU on pakotettu toimimaan eurooppalaista vihreän siirtymän teollisuutta suojellakseen. Komission oikeuttavassa diskurssissa erityisesti Kiina ja sen toiminta näyttäytyy moraalisen arvioinnin oikeuttamisen strategian kautta katseltuna uhkana ja väärenlaisena: ”Viime vuosina Kiina on ottanut haltuun merkittävän osan kokonaisista arvoketuista ja noussut puhtaiden teknologioiden alan maailmanlaajuisesti johtajaksi. Keinoina sillä ovat olleet määrätietoinen pitkän aikavälin teollisuuspolitiikka, johon on kuulunut valtion tukema ylikapasiteetti, sekä silkkä tuotannon laajamittaisuus.”⁴⁴ (Euroopan komissio 2025c, 5.) Claudia Wiesner (2025) näkee, että EU onkin hyödyntänyt me vs. he -narratiivia tukemaan sen ajamia liberaaleja arvoja, kun se on joutunut muokkaamaan ideologista diskurssiaan muuttuvassa maailmanjärjestyksessä hyödyntäen käsitteellisiä uudelleenmäärittelyjä LIO:n perusarvoille.

Mielenkiintoinen loppuhuomio onkin, että ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” Kiina konstruoidaan diskursiivisesti kilpailijana ja uhkana EU:lle, mutta seuraavassa luvussa esiteltävässä ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssissa” Kiina näyttäytyy mahdollisena yhteistyökumppanina globaalien ilmastohallinnan saralla. Tämä

⁴² “[–]it is important to ensure that state measures designed to facilitate the development of clean tech industry are developed in a spirit of mutual benefit and lead to a positive sum game at global level, without tilting the level playing-field or distorting trade relations amongst countries. More specifically, the EU must make sure that these efforts in different countries do not undermine the competitiveness of the Europe’s industry and the resilience of its energy transition and supply.” (Euroopan komissio, 2023d, 1.)

⁴³ “In addition, while remaining an open destination for global trade, the EU will also continue to protect itself, when necessary, in a proportionate and targeted way.” (mt., 7.)

⁴⁴ “In recent years, through an assertive long-term industrial policy supported by state subsidised overcapacity and through sheer scale, China has captured significant portions of entire value chains and become a global leader in clean technologies.” (Euroopan komissio 2025c, 4.)

kertoo diskurssien joustavuudesta ja limittyneisyydestä sekä komission kyvystä muokata hyödyntämiään diskursiivisia oikeutuksia poliittisen kontekstin muuttuessa.

4.4 EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi

Kolmas aineistosta tunnistettu oikeuttamisen diskurssi on nimetty ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssiksi”. Tässä diskurssissa Euroopan unionin kestävyys siirtymää käsitellään ennen kaikkea EU:n identiteetin, roolin ja toimijuuden kautta; kestävyys siirtymä nähdään välttämättömänä tehtävänä vastata rajat ylittävään ilmastokriisiin, missä EU:n identiteetti on näyttää suuntaa, koska sillä on sekä moraalinen vastuu että kyvykkyyttä toimia. Näin ollen kestävyys siirtymän oikeutus syntyy diskurssissa siirtymän roolista EU:lle toimia oikein ja täyttää globaalit velvollisuutensa sekä edistää EU:n kansainvälistä roolia ja sen tärkeinä pitämiään arvoja ja normeja globaalisti. Tämä havainnollistuu esimerkiksi seuraavassa komission tiedonannon muotoilussa:

“EU on pitkälle kehittynyt talous, jolla on näyttöä kunnianhimoisen ilmasto-politiikan onnistuneesta täytäntöönpanosta. EU:lla on sekä kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa että muissa yhteyksissä mahdollisuus – ja moraalinen velvoite – vaikuttaa kasvihuonekaasupäästöjen maailmanlaajuisiin suuntauksiin ja resurssitehokkuuden lisäämiseen.”⁴⁵ (Euroopan komissio 2020f, 25.)

Teemat, joista ”toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi” muodostuu (ks. taulukko 2), heijastelevat EU:n identiteetin ja globaalin roolin merkitystä ilmasto- ja energiapolitiikassa ja päinvastoin (vrt. esim. Lenschow & Sprungk 2010; Krzyżanowski 2015; Torney 2015). Analyysin perusteella diskurssissa oikeutetaan kestävyys siirtymää kahdella, toisiinsa kytkeytyneellä näkökulmalla. Ensimmäisessä oikeutuksessa ilmastokriisi määritellään eksistentiaaliseksi uhaksi, mikä oikeuttaa kestävyys siirtymää. Toisessa oikeutuksessa kestävyys siirtymää oikeutetaan suhteessa EU:n globaaliin toimijuuteen ilmastojohtajana.

Ensimmäisessä oikeutuksessa ilmastonmuutos ja luontokato määritellään eksistentiaalisiksi kriiseiksi, minkä vuoksi toiminta ja jopa transformatiiviset muutokset ovat välttämättömiä planeetan ja ihmisten suojelemiseksi: ”Ensinnäkin ilmastokriisi on kriisi, jota ei voi verrata muihin ihmiskunnan kohtaamiin kriiseihin, koska se on niin olemassaoloa uhkaava, että sen

⁴⁵ “As an advanced economy, with a proven track record in successful implementation of ambitious climate policy, the EU has the possibility – as well as the moral obligation – to influence global greenhouse gas emissions trends and increase resource efficiency, within and beyond the international climate negotiations.” (Euroopan komissio 2020f, 22-23.)

laajuutta on joskus vaikea edes käsittää.”⁴⁶ (Euroopan komissio, Timmermans 2023a, käänös J.M.) Puheessaan kestävyys siirtymän välttämättömyydestä komissio tiedostaa Euroopan ja muun globaalin pohjoisen historiallisen vastuun merkittävien päästöjen aiheuttajana, joten sillä velvollisuus toteuttaa kunnianhimoisia kriisin torjumiseksi: ”Olemme kuitenkin myös hyvin tietoisia siitä, että juuri talouskuplamme on aiheuttanut tämän ongelman ja että G20-maiden suurimpina päästöjen aiheuttajina olemme päävastuussa päästöjemme vähentämisestä.”⁴⁷ (Euroopan komissio, Timmermans 2022a, käänös J.M.)

Diskurssissa oikeutus liittyy vahvasti EU:n identiteettiin tietynlaisena arvopohjaisena toimijana, mikä tuo sille moraalisen velvollisuuden sekä EU:n rooliin johtajana kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, mikä tuo sille puolestaan kyvykkyyttä toimia. Voidaan todeta, että EU:lla on selkeä Fløttumin ja Gjerstadin (2017) muotoilema sankarirooli itselleen, jota se hyödyntää poliittisten toimintojen ja argumenttien oikeuttamiseksi. Näin ollen diskurssin toinen kestävyys siirtymää oikeuttava tapa toteutetaan EU:n identiteetillä ja normatiivisella kansainvälisellä roolilla sekä EU:n arvojen ja globaalin toimijuuden edistämällä.

Euroopan unioni on pyrkinyt viimeisen kahden vuosikymmenen aikana luomaan itselleen kansainvälisen roolin ”hyvää tekevänä voimana” ja se on tavoitellut johtavaa asemaa maailmanpolitiikassa esimerkiksi ilmastotoimien, kaupan tai kansainvälisen monenvälisen ja sääntöpohjaisen järjestelmän ja liberaalien normien puolustamisen saralla (Michalski & Parker 2024). Mälksoo (2016, 374) toteaaakin, että on vaikea löytää toista kansainvälistä toimijaa, joka suhtautuisi yhtä pakkomielteisesti kuvaansa omasta globaalista ulottuvuudestaan, turvallisuusidentiteetistään ja kansainvälisestä uskottavuudestaan kuin EU.

Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka ovat keskeinen osa Euroopan unionin ulkosuhteita ja EU:ta pidetään keskeisenä ilmastotoimijana kansainvälisen ilmastoregiimin muokkaajana (Diez & von Lucke 2023; Oberthür & Dupont 2021). EU:n ulkoinen ilmastostrategia on ollut jopa vähemmän kiistanalainen jäsenvaltioiden keskuudessa kuin jotkut EU:n sisäiset ilmastotoimet (Diez & von Lucke 2023, 2230). Barnes (2011, 41) toteaaakin, että EU on ainoa ylikansallinen organisaatio, joka on sisäisen ilmasto- ja energiapolitiikan ansiosta kyennyt ottamaan

⁴⁶ “First of all, the climate crisis is a crisis that defies the description of other crises that humanity's faced because it is so intensively existential that it's sometimes difficult to actually embrace the breadth of it.” (Euroopan komissio, Timmermans 2023a.)

⁴⁷ “But we're also very much aware of the fact that it is our economic bubble that has got us into that problem, and that as major emitters in the G20 we are the main ones responsible to also reduce our emissions.” (Euroopan komissio, Timmermans 2022a.)

johtavan roolin näillä sektoreilla myös kansainvälisesti. Euroopan vihreän siirtymän EU:n sisäpoliittinen projekti ulotetaan näin ollen myös vahvasti ulkopoliittiseksi toiminnaksi komission puheessa: ”[K]yseessä on Euroopassa asetettu kansallinen tavoite, jonka tarkoituksena on innostaa maailmaa seuraamaan esimerkkiämme[--].”⁴⁸ (Euroopan komissio, Timmermans 2020b, käänös J.M.) Koska EU:n sisäinen ilmastopolitiikka ja toiminta kansainvälisesti ovat erottamattomasti sidoksissa toisiinsa (Barnes 2011, 41), voidaan analyysin perusteella nähdä, että komissio pyrkii ulkopoliitiikan avulla rakentamaan tietynlaista identiteettiä ja samanaikaisesti oikeuttamaan tätä identiteettiä sisäisesti.

Teoretisoinnit Euroopan unionin ulkopoliittisesta identiteetistä tai toimijaluonteesta ovat laaja-alaisia. Kysymys toimijaluonteesta liittyy vahvasti vallan käsitteeseen ja EU:ta on määritelty kansainvälisten suhteiden tutkimuksen alalla erilaisiksi valloiksi (power) perustuen arvioille, siitä minkä on nähty olevan EU:n kansainvälisen vaikutusvallan lähde. (Siddi 2023, 24.) EU:n kansainvälisepoliittista identiteettiä tai toimijaluonnetta on luonnehdittu tunnetuimman normatiivisen vallan vallaksi (*normative power*, Manners 2002) lisäksi muun muassa siviilivallaksi (*civilian power*, Duchêne 1972), vastuulliseksi vallaksi (*responsible power*, Mayer & Vogt 2006), vihreäksi normatiiviseksi vallaksi (*green normative power*, Falkner 2007), eettiseksi vallaksi (*ethical power*, Aggestam 2008), pieneksi vallaksi (*small power*, Toje 2010) ja markkinavallaksi (*market power*, Damro 2012).

Identiteetti voidaan määritellä eri tavoin, mutta yhteistä määritelmille on se, että identiteetti käsitetään jonkinlaisena itseymmärryksenä tai määritelmästä itsestään ja se heijastelee jaettuja käsityksiä jonkin kokonaisuuden olennaisesta luonteesta (esim. Bretherton & Vogler 2006, 39; Cerutti 2008, 3; Risse 2010, 22; Wendt 1999, 224). Krzyżanowski (2015) toteaa, että institutionaaliset identiteetidiskurssit ovat olleet läsnä eurooppalaisessa politiikassa useita vuosikymmeniä. Eurooppalaisesta ylikansallisesta projektista lähtöisin olevilla identiteetidiskursseilla on pyritty tuomaan esiin EU:n päämääriä, tavoitteita ja arvoja. Globalisaation ja globaalien kriisien kroonistuessa ja epäluottamuksen lisääntyessä EU:ta kohtaan unionin päättäjien tulee kyetä tarjoamaan relevantimpia oikeuttamisen muotoja kuin vain kuvailemaan politiikkatoimien täytöntöönpanoa. Monien EU:n nykyisistä politiikka-aloista, mukaan lukien ilmastopolitiikka, ollessa globaalisti ehdollistettuja, oikeuttamiseen tarvitaan myös identiteetidiskursseja. (mt. 110–112.)

⁴⁸ “[I]t’s a domestic objective delivered in Europe to inspire the world to follow our lead[--].” (Euroopan komissio, Timmermans 2020b.)

Vaikka identiteetti- ja legitimeettiprosessit eivät ole aina yhteydessä toisiinsa, ovat ne usein toisiinsa kytkeytyneitä Euroopan unionissa (Schmidt 2011, 17). Sekä Ifversen (2002) että Cerutti (2008) pitävät identiteettiä tärkeänä ja jakavana kysymyksenä erityisesti EU:n toimien oikeutuksesta keskusteltaessa. EU:n kohdalla identiteetin diskursiivinen rakentaminen on strateginen työkalu esimerkiksi EU:n kehityksen edistämiseksi tai ylikansallisten instituutioiden ja niiden toiminnan legitimeetin vahvistamiseksi. Identiteettiin perustuva legitimeettimuoto voidaan nähdä vakaana ja kestäväenä, joten komissio onkin pyrkinyt lisäämään tämänkaltaisia oikeuttamisen strategioita (Brown 2016, 18).

”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssissa” komissio pyrkii EU:n toimijuuden ja identiteetin avulla muokkaamaan kansainvälisiä normeja sekä oikeuttamaan kestävyys siirtymää sisäisesti, mutta komission voidaan nähdä myös hyödyntävän kestävyys siirtymää EU:n identiteetin rakentajana. Näin siirtymästä muodostuu EU:lle myös normatiivinen identiteetti projekti, jossa tiettyjä identiteettiin kuuluvia uskomuksia oikeuttamalla rakennetaan identiteettiä, kuten EU:n ilmastolaissa todetaan:

”EU on kuitenkin johtavassa asemassa maailmanlaajuisessa siirtymisessä kasvihuonekaasujen osalta neutraaliin talouteen. Koska maailmanlaajuinen edistymisen Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa on riittämätöntä, EU:n johtajuutta tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Samalla kun EU asettaa omat kunnianhimoiset tavoitteensa, se johtaa myös edelleen kansainvälisiä neuvotteluja suurimpien päästöjen aiheuttajien tavoitetason nostamiseksi ennen Glasgow’ssa vuonna 2020 pidettävää Yhdistyneiden kansakuntien ilmastonmuutoskonferenssia.”⁴⁹ (Euroopan unioni 2020a, 4.)

Bretherton ja Vogler (2006, 40) käsittävät Euroopan unionin identiteetin jonkinlaisena arvopohjaisena entiteettinä, mikä tekee siitä erityislaatuisen toimijan. Tämän erityisluonteen takia EU esitetään usein kansainvälisenä toimijana, jonka ulkopoliittinen toiminta on periaatteellista ja, joka pohjautuu tiettyihin dynaamisiin, mutta tunnistettaviin arvoihin, maailmankuviin ja periaatteisiin (Lucarelli 2006a 2). EU:ssa vedotaan usein yhteiseen identiteettiin strategisesti kollektiivisen toiminnan tai intressien ajamisen oikeuttamiseksi (Kuhn 2019, 1215) ja, koska globaali toimijuus määrittää EU:n identiteettiä (Mayer & Vogt 2006, 6), voidaan todeta, että EU pyrkii luomaan itsestään kuvaa kunnianhimoisena ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimijana. Tämä näkyy oikeuttavana tekijänä komission diskurssissa,

⁴⁹ “[I]t is a leader in the global transition towards a net-zero-greenhouse gas emissions economy. Given that worldwide progress towards the objectives of the Paris Agreement (AUKT.) is insufficient, EU leadership is needed now more than ever. As the EU sets its own ambitious targets, it will also continue to lead international negotiations to increase the ambition of major emitters ahead of the 2020 United Nations Climate Change Conference in Glasgow.” (Euroopan komissio 2020a, 3.)

jossa näitä identiteettirakennelmia EU:sta edelläkävijänä ja arvopohjaisena johtajana käytetään kestävyys siirtymän oikeuttajana:

*”Sen jälkeen olemme yhdessä tehneet ilmastotavoitteistamme oikeudellisia velvoitteita. Olemme ensimmäinen suuri talousalue, joka on esittänyt kattavaa lainsäädäntöä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.”*⁵⁰ (Euroopan komissio, von der Leyen 2021.)

*”Näin ei ole Euroopan unionin, eikä Euroopan komission energiapolitiikan kohdalla. Vaikka ystävämme muuttavat mielipidettään, vaikka vihollisemme toimivat tavalla, jota emme tietenkään olisi toivoneet, pidämme kiinni periaatteistamme.”*⁵¹ (Euroopan komissio, Jørgensen 2025, käännös J.M.)

Kuten lainauksista nähdään, komissiolla on selkeä käsitys itsestään globaalina johtajana ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa (vrt. esim. Bretherton & Vogler 2006; Oberthür & Dupont 2021). Paitsi, että diskurssissa komissio oikeuttaa kestävyys siirtymää käsityksillä EU:n identiteetistä ja roolista ilmastojohtajana, kestävyys siirtymän oikeuttamisen kautta rakennetaan ja oikeutetaan kuvaa EU:sta tietynlaisena globaalina toimijana.

Tämän tutkielman sosiaalisen konstruktionismin ontologista oletusta mukaillen identiteeteillä on intersubjektiivinen luonne, sillä ne rakentuvat sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta (Wendt 1992, 397; Wendt 1999, 224). Ifversenin (2002, 14) mukaan suhteessa identiteettiin, Eurooppa on olemassa ennen kaikkea diskursiivisesti. Identiteetti onkin jotain, mitä on mahdollista luoda ja rakentaa diskurssissa unionin poliittisten tavoitteiden tukemiseksi ja oikeuttamiseksi. Tällöin identiteetin luomisesta tulee myös poliittinen päämäärä. (mt.) EU rakentaakin kansainvälistä identiteettiään sekä oikeuttaa omaa ainutlaatuista asemaansa ja päätöksistään rakentamalla ”toinen” diskursiivisesti erontekojen ja vastakkaisuuden kautta. Kolmansia osapuolia toiseutetaan diskursiivisesti kehystämällä toimijoita tai politiikkatoimia esimerkiksi eksistentiaalisiksi uhiksi tai universaalien periaatteiden rikkojiksi, ja samanaikaisesti EU:sta rakennetaan kuvaa positiivisena voimana kansainvälisessä politiikassa (Diez 2004; 2005).

Tämänkaltaisen EU:n itseymmärryksen kautta ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssissa” komissio pyrkii rakentamaan kuvaa EU:sta

⁵⁰ “Since then we have together turned our climate goals into legal obligations. And we are the first major economy to present comprehensive legislation in order to get it done.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2021.)

⁵¹ “That is not the case for the European Union, that is not the case for the energy policy of the European Commission. Even when our friends change their opinion, even when our enemies act in a way that we would, obviously, have preferred them not to, we stick to our principles.” (Euroopan komissio, Jørgensen 2025.)

kunnianhimoisempänä ja normatiivisesti ylempänä toimijana vertaamalla EU:ta ”toisiin” toimijoihin kestävyys siirtymän kontekstissa:

*”Yli kolmasosa kaikesta maailmanlaajuisesta [ilmasto]rahoituksesta tulee EU:lta ja sen jäsenvaltioilta. Teemme osuutemme ja enemmänkin, ja kehotamme muita tekemään samoin.”*⁵² (Euroopan komissio, Timmermans 2021b, käännös J.M.)
*”EU on ollut maailmanlaajuisen ilmastotoimien kärjessä, ja sillä on ollut keskeinen asema kunnianhimoisten kansainvälisten tavoitteiden asettamisessa.”*⁵³ (Euroopan komissio 2023d, 1.)

Diskurssien joustavuutta ilmentää komission rakentama kuva Kiinasta ja itsestään suhteessa Kiinaan. Edellisessä luvussa esitellyssä ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” Kiina näyttäytyi uhkana ja kilpailevana suurvaltana. Tässä diskurssissa puhuessaan myös suoraan Kiinan johdolle komissio maalaa kuvaa Kiinasta mahdollisena yhteistyökumppanina kaikkia hyödyttävässä monenkeskisessä globaalihallinnassa samalla vaatien sitä kuitenkin täyttämään omat, rikkaille G20-valtioille kuuluvat, velvollisuutensa:

*”Kiina tuottaa neljänneksen, jopa kolmanneksen, maailman kasvihuonekaasupäästöistä. Tämä tarkoittaa, että ihmiskunta ja planeetan ekosysteemit eivät voi selviytyä ilman Kiinan kunnianhimoisia päästövähennyksiä. Monet Kiinassa, kansainvälisen kauppajärjestelmän suurina hyötyjinä, ovat tietoisia Kiinan vastuusta vihreän siirtymän toteuttamisessa.”*⁵⁴ (Euroopan komissio, Timmermans 2023b, käännös J.M.)

Paitsi, että EU rakentaa tietynlaista identiteettiä itselleen kestävyys siirtymän oikeutuksille annettujen merkitysten kautta, Zito, Burns ja Lenschow (2019, 201) toteavat myös, että ilmasto- ja ympäristöpolitiikka toimii sille pehmeän vallan välineenä rajojensa ulkopuolelle. Tämänkaltaisen itseymmärryksen kautta komissio pyrkiikin eurooppalaisen kestävyys siirtymän oikeuttamista apunaan käyttäen aktiivisesti edistämään tietynlaista EU:n roolia kansainvälisessä politiikassa. Kansainvälisenä toimijana EU:n ulkoiset toimet heijastelevat ymmärryksiä identiteetistä ja eri rooleja, joita EU:lle tarjotaan tai, joita se ottaa itselleen (Bretherton & Vogler 2006, 55). EU on pyrkinyt johtavaan asemaan kansainvälisen politiikan eri osa-alueilla eri syistä, muun muassa linjatakseen politiikan painopisteistä, tavoitteidensa saavuttamiseksi, legitimitetin vahvistamiseksi, tukijoiden saamiseksi sekä halusta muokata kansainvälistä järjestelmää arvojensa ja visioidensa mukaiseksi

⁵² “Over 1/3rd of all global financing comes from the EU and its Member States. We are doing our share and more, and we continue asking others to do the same.” (Euroopan komissio, Timmermans 2021b.)

⁵³ “The EU has been spearheading global climate action and has been instrumental in setting ambitious international objectives.” (Euroopan komissio 2023d, 1.)

⁵⁴ “China emits between a quarter and a third of the total global greenhouse gas emissions. This means that humanity and ecosystems on this planet cannot survive without China's ambitious emissions reductions. And many in China, as a great beneficiary of international trading order, are aware of China's responsibility when it comes to the green transition.” (Euroopan komissio, Timmermans 2023b.)

normatiivisen vallan mukaisesti (Michalski & Parker 2024, 272). Analyysin perusteella voidaankin nähdä, että kestävyys siirtymän oikeuttamisen kautta EU pyrkii, paitsi vahvistamaan sen globaalia toimijuutta ja roolia myös edistämään tärkeiksi kokemiaan intressejä ja arvoja:

*”EU:n tavoitetason nostaminen nykyiseltä tasolta 55 prosenttiin seuraavien kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistaa EU:n kansallisesti määritellyn panoksen tavoitetason ja luo edellytykset tuleville YK:n ilmastonmuutosneuvotteluille vuonna 2021 ja vahvistaa siten EU:n maailmanlaajuisen johtoasemaa.”*⁵⁵ (Euroopan komissio 2020f, 25.)
*“EU pyrkii ylläpitämään poliittista tahtoa maailmanlaajuisen puhtaan siirtymän toteuttamiseksi kaikilla tasoilla. Keskeinen osa tätä on horjumaton sitoutumisemme monenvälisyyteen ja sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestykseen sekä tuki vahvistetuille institutionaalisille rakenteille[–].”*⁵⁶
 (Euroopan komissio 2025c, 10.)

Normatiivisen vallan Eurooppa (*Normative Power Europe*) -näkökulmalla voidaan nähdä olevan legitimoiva funktio (Bickerton 2011), mutta tutkimuskirjallisuudessa on huomautettu, että EU:lla on ollut vaikeuksia täyttää velvollisuuksia, jotka liittyvät sen kansainväliseen identiteettiin ja roolikäsitykseen itsestään (esim. Bengtsson & Elgström 2011; Çelik 2022; Tereskiewicz 2020). Toisaalta se, että EU toimii intressipohjaisesti ei ole epätavallista, sillä arvojen ja intressien voidaan nähdä olevan pikemminkin vuorovaikutuksessa keskenään kontekstista riippuen käyttäytymisen muotoutumisessa (Bretherton & Vogler 2006, 38). Tämä näkökulma nostaa kuitenkin esille jonkinasteisen sisäisen jännitteen liittyen universaalien arvojen ja geopoliittisen realismin väliseen suhteeseen, kun geopoliittiset jännitteet haastavat globaalia yhteistyötä. Tässä aineistossa ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi” on laadullisen analyysin perusteella merkittävä diskurssi oikeuttamaan eurooppalaista kestävyys siirtymää 2019–2022. Tämän jälkeen diskurssi menettää merkitystään siirtymän oikeuttajana Euroopan turvallisuustilanteen muutoksen myötä. Voidaankin nähdä, että diskurssissa tapahtuu uudelleenmuotoiluja kestävyys siirtymälle annettujen merkitysten ja oikeutusten suhteen. Komission puheessa toistuu vuoden 2022 jälkeen edelleen EU:n identiteetille ominaiseksi katsotut arvovouskomukset, mutta EU:n omat intressit ja yhteistyö samanmielisten toimijoiden kanssa painottuu entistä enemmän:

⁵⁵ “Raising the EU ambition from the current level to 55% within the next ten years will double the ambition of the EU’s nationally determined contribution and set the stage for the upcoming UN climate change negotiations in 2021, thereby reinforcing the EU’s global leadership position.” (Euroopan komissio 2020f, 23.)

⁵⁶ “The EU will strive to maintain the political momentum for the global clean transition at every level. A key aspect of this is our unwavering commitment to multilateralism and a rules-based international order and support for strengthened institutional structures[–].” (Euroopan komissio 2025c, 8.)

”Mutta tärkeintä on se, että pyrimme saavuttamaan Pariisin sopimuksessa asetetut tavoitteet. EU on jatkossakin luotettava kumppani. Olemme avoimia liiketoiminnalle ja yhteistyölle. Olemme entistä määrätietoisempia, tarveharkintaisempia ja liiketoimintakeskeisempiä. Teemme kaiken tarvittavan nopeuttaaksemme maailmanlaajuisista siirtymistä kohti puhtaampaa tulevaisuutta tavalla, joka hyödyttää kansalaisyämme, yrityksiämme ja tulevaisuuttamme.”⁵⁷ (Euroopan komissio, Hoekstra 2025, käännös J.M.)

Edellinen lainaus nostaa esiin ”uhan ja geopolitiikan diskurssin” ja ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssin” limittyneisyyden, kun edellisessä analyysiluvussa havaittu EU:n itseymmärryksen osittainen muutos kohti geopolitiittisempaa toimijuutta on nähtävissä myös jälkimmäisessä diskurssissa. Diez ja von Lucke (2023, 2233) argumentoivat tämänkaltaisen käänteen kohti ”periaatteellista pragmatismia” 2010-luvun loppupuolella selittyvän sillä, että EU on ymmärtänyt pluralistisemman näkökulman tarpeen globaalien ilmastohallinnan tavoitteiden saavuttamiseksi, mitä kansainvälisen järjestyksen heikkeneminen on alleviivannut ennestään. EU on pyrkinyt käytännönläheisempään yhteistyöhön ja rakentamaan siltoja globaalien etelän ja pohjoisen välille (mt.), minkä ilmastokomissaari Timmermans totesi puheessaan: ”COP27-kokouksessa tämä [johtajuus] on tärkeää, koska maailma katsoo meitä sillanrakentajina, joita nyt tarvitaan.”⁵⁸ (Euroopan komissio, Timmermans 2022c, käännös J.M.)

Diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssissa”

Komission keskeisimmät oikeutukset ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssissa” ovat normatiivisia ja arvoperusteisia lausuntoja EU:n toimijuudesta ja identiteetistä, joilla komissio pyrkii oikeuttamaan eurooppalaista kestävyys siirtymää ja samalla rakentaen ja vahvistaen EU:n identiteettiä tietynlaiseksi. Tämän vuoksi komission diskurssissa hyödyntämät diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ovat moraalisen arvioinnin / altruismin viittaukset moraal-arvodiskursseihin, rationalismin / normalisoinnin strategian

⁵⁷ “There is much more to be said. But the bottom line is – we’re working to fulfil the goals set out in the Paris Agreement. The EU will continue to be a reliable partner. We are open for business and cooperation. We’ll be more assertive, needs-based and business-oriented. And we’ll do what it takes to speed up the global clean transition, in a way that benefits our people, businesses and future.” (Euroopan komissio, Hoekstra 2025.)

⁵⁸ “On COP27 it is important because the world is looking at us, as the bridge builders that are now needed.” (Euroopan komissio, Timmermans 2022c.)

toiminnan esimerkillisyyden ja normaaliuden korostaminen sekä auktorisoinnilla tapahtuvat viittaukset perinteisiin ja kansainväliseen lakiin.

Moraalisen arvioinnin / altruismin diskursiivisen oikeuttamisen strategian avulla komissio pyrkii luomaan kestävyys siirtymän oikeuttamiselle eettisen viitekehyksen, jossa EU seuraa tiettyjä perustavanlaatuisia arvoja ja, jonka perusteella sillä on moraalinen velvollisuus toimia:

*”Jos suuret päästöjen aiheuttajat, kuten me, eivät merkittävästi vähennä päästöjään, maailmanlaajuiset ponnistelut yksinkertaisesti epäonnistuvat. Kyllä, kaikki tämä perustuu yhteisiin mutta eriytettyihin vastuisiin, mutta haluan korostaa, että jokaisella maalla, jokaisella yksittäisellä maalla, on vastuu asettaa mahdollisimman kunnianhimoiset tavoitteet. Erityisesti niiden maiden, joilla on johtava asema, merkittävä taloudellinen valta ja kokoa sekä painoarvoa kansainvälisellä tasolla, on vastattava tähän haasteeseen.”*⁵⁹ (Euroopan komissio, Hoekstra 2023, käännös J.M.)

Lisäksi tämänkaltaisissa oikeuttavissa puheissa vedotaan tunteisiin korostamalla vastuuta seuraavalla sukupolville: *”Meillä on velvollisuus olla hyviä esi-isiä. Meillä on se velvollisuus. Kyllä, tietysti me kaikki odotamme seuraavia vaaleja. Mutta vielä tärkeämpää on, että meidän kaikkien tulisi ajatella seuraavaa sukupolvea.”*⁶⁰ (Euroopan komissio, Timmermans 2023c, käännös J.M.) Lausunnoissa voidaan myös vedota altruistisesti ”yhteiseen hyvään” tai ”muiden hyvinvointiin” samalla alleviivaten EU:n kyvykkyyttä ilmastotoimijana, jolloin EU:n toimet hyödyttävät muita ryhmiä: *”EU auttaa kumppaneitaan myös parantamaan niiden kykyä selviytyä ilmastonmuutoksesta lisäämällä sopeutumista koskevia toimiaan erityisesti keskeisillä ilmastonmuutokselle alttiilla aloilla, kuten maataloudessa ja vesialalla.”*⁶¹ (Euroopan komissio 2021a, 3.)

Moraalisen arvioinnin oikeuttamisen strategiaan kuuluu myös keskeisenä keinoja kielteinen ja myönteinen vertailu, jonka avulla komissio voi paheksua tietynlaista toimintaa samalla korostaen EU:n toimintaa kestävyys siirtymän hyväksi oikeutettuna ja oikeanlaisena. Oikeuttavassa puheessa komissio pyrkiikin esittämään EU:n solidaarisempana ja luotettavampana toimijana kuin muut (verrokki) valtiot:

⁵⁹ “If major emitters like us do not significantly cut emissions, global efforts will simply fail. And yes, this is all on the basis of common but differentiated responsibilities, but I do want to underline that every country, every single country, carries the responsibility to set the highest possible ambition. Particularly for those with a leading position, with significant economic power, and with the size and the weight in the international area, they have to rise to this occasion.” (Euroopan komissio, Hoekstra 2023.)

⁶⁰ “We have the responsibility to be good ancestors. We have the responsibility. Yes, of course, we're all looking at the next election. But more importantly, we should all be looking at the next generation.” (Euroopan komissio, Timmermans 2023c.)

⁶¹ “We will also help our partners increase their resilience to climate change by reinforcing our action on adaptation in particular in key vulnerable sectors such as agriculture and water.” (Euroopan komissio 2021a, 3.)

*”Solidaarisuutemme kehittyviä maita kohtaan oli selvää Glasgow'ssa. Painostimme muita, kuten amerikkalaisia, jotka eivät halunneet sitoutua asiaan, tekemään enemmän sopeutumisrahoituksen eteen. Laitoimme rahat pöytään, kun se oli tarpeen.”*⁶² (Euroopan komissio, Timmermans 2021b, käännös J.M.)
*”Hyvin toimiva monenkeskinen järjestelmä ja sääntöihin perustuva kansainvälinen järjestys, jonka ytimessä on Yhdistyneet Kansakunnat, on Euroopan etujen mukaista. EU:n viesti globaaleille kumppaneilleen on selvä: työskentelemme Pariisin sopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, olemme luotettava kumppani, joka noudattaa sääntöjä, ja olemme avoimia yhteistyölle.”*⁶³ (Euroopan komissio 2025c, 1.)

Kuten on todettu, diskurssissa merkittävänä oikeuttavana strategiana hyödynnetään EU:n esimerkillisyyden ja kyvykkyyden korostamista, tukee rationalisoinnin / normalisoinnin diskursiivinen strategia moraalisia viittauksia. Rationalisoinnin avulla komissio pyrkii oikeuttavassa puheessaan esittämään EU:n toimet kestävyys siirtymän edistämiseksi luonnollisena ja esimerkillisenä sekä korostamaan jatkuvuutta EU:n ilmastojohtajuudessa. Puheakteissaan komissio luo EU:sta esikuvan, jonka esimerkin noudattamista muut näkisivät ”normaalina” EU:n jatkaessa ponnistelujaan kunnianhimoisten ilmastotoimien eteen:

*“EU on toiminut esimerkkinä asettaessaan kunnianhimoisia tavoitteita nettopäästöjen vähentämiseksi vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasoon verrattuna, ja EU:n tavoitteena on olla ensimmäinen ilmasto-neutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä.”*⁶⁴ (Euroopan komissio 2021b, 1.)
*“COP28-kokouksen tulokset asettivat vähimmäisodotukset koko maailmanlaajuisen yhteisön toiminnalle, ja niiden myötä osa maista siirtyi samalle kehityspolulle, jolla EU on jo nyt. EU on jatkossakin mukana kehittämässä keinoja, joilla maailmanlaajuisia toimia voidaan lisätä, ja se pyrkii vauhdittamaan tätä kehitystä, kannustamaan muita maita seuraamaan esimerkkiään ja tukemaan niitä ilmastotoimissa.”*⁶⁵ (Euroopan komissio 2024, 5.)

Edellisen kaltaisia argumentteja, komissio painottaa edelleen hyödyntämällä auktorisoinnin oikeuttamisen strategiaa. Auktorisointia hyödyntämällä komission oikeuttaminen perustuu auktoriteetteihin, kuten kansainväliseen oikeuteen, tieteeseen tai perinteisiin vetoamiseen, erityisesti EU:n ilmastojohtajuutta korostaessa. Perusteluisissaan komissio vetoaa muun

⁶² “Our solidarity with the developing world was clear in Glasgow. We pushed others such as the Americans who didn't want to do that to do more on adaptation finance. We put the money on the table when it was necessary to do that.” (Euroopan komissio, Timmermans 2021b.)

⁶³ “A well-functioning multilateral system and a rules-based international order with the United Nations at its core, is in Europe’s interests. The EU’s message to its global partners is clear: we are working to fulfil the goals set out in the Paris Agreement; we are a reliable partner that plays by the rules; and we are open to cooperation.” (Euroopan komissio 2025c, 1.)

⁶⁴ “The EU has led by example in setting ambitious targets for reducing net emissions by at least 55% by 2030 compared to 1990 and for being the first climate neutral continent by 2050.” (Euroopan komissio 2021b, 1.)

⁶⁵ “The results of COP28 set the minimum expectation for action from the entire global community and put others on the trajectory that the EU is already on. The EU will continue to contribute to building the means and momentum for increased global action and persuade and support other countries to follow suit.” (Euroopan komissio 2024, 5.)

muussa monenkeskisen yhteistyön auktoriteettiin ja kansainväliseen ilmastoregiimiin, kuten Pariisin ilmastopimuksen asettamiin velvoitteisiin tai ilmastokokouksiin sekä EU:n toimiin yhdenmukaisina muiden toimijoiden kanssa:

*”Luotamme tieteeseen. Luotamme monenkeskisyyteen. Olemme sitoutuneet Pariisin sopimukseen ja omaan kansalliseen sääntelyymme.”*⁶⁶ (Euroopan komissio, Ribera 2025, käänös J.M.)

*“Tuolloin [COP25] muut G20-maiden suurimmat päästöjen aiheuttavat – Kiina, Yhdysvallat, mutta myös Japani, Etelä-Korea, Intia, Venäjä, Saudi-Arabia ja muut – eivät olleet juurikaan ryhtyneet toimenpiteisiin. Sittemmin kukin näistä maista on ilmoittanut omat tavoitteensa, jotka vaihtelevat ilmastoneutraaliudesta vuonna 2050 vuoteen 2060 ja yhdessä tapauksessa, Intian osalta, vuoteen 2070 mennessä.”*⁶⁷ (Euroopan komissio, Timmermans 2021b, käänös J.M.)

Lopuksi voidaan todeta, että ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi” ja seuraavassa luvussa esiteltävä ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi” ovat osittain päällekkäisiä diskursseja, sillä molemmissa oikeutetaan eurooppalaista kestävyys siirtymää tietynlaisilla identiteettirakennelmilla. Tässä luvussa esitelty oikeuttava diskurssi korostaa EU:ta tietynlaisen kansainvälisenä toimijana, jolloin voidaan ajatella, että kestävyys siirtymän oikeutus tapahtuu enemmän ulospäin suunnatun puheen avulla, jolla luodaan tietynlaista EU:n omakuvaa ulkoisen erottautumisen avulla. Tämänkaltainen puhe on toki osoitettu myös EU:n kansalaisille, esimerkiksi korostettaessa moraalista velvollisuutta toimia, mutta voidaan nähdä, että seuraavassa luvussa esiteltävä EU:n yhtenäisyyttä tietynlaisena projektina korostava diskurssi on identiteettiin liittyvää legitimointia sisäänpäin.

4.5 EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi

Neljäs ja viimeinen aineistosta tunnistettu EU:n kestävyys siirtymää oikeuttava diskurssi on nimetty ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssiksi”. Tässä diskurssissa Euroopan unionin kestävyys siirtymä näyttäytyy eurooppalaisen yhtenäisyyden sosiaalisena projektina. Kestävyys siirtymän oikeutus syntyy diskurssissa siirtymän roolista EU:n kansalaisia hyödyttävänä oikeudenmukaisuutta luovana yhteiskunnallisena muutoksena samalla, kun kestävyys siirtymän vaatima EU-integraatio luo vahvemman ja toimivamman unionin sen kansalaisille. Komission oikeuttavassa puheessa eurooppalainen kestävyys siirtymä tuottaa

⁶⁶ “We trust science. We trust multilateralism. We are committed to the Paris agreement and by our own domestic regulation.” (Euroopan komissio, Ribera 2025.)

⁶⁷ “At that stage [COP25], there was little to no movement from other major emitters in the G20. China, US, but also Japan, South Korea, India, Russia, Saudi Arabia, and others. Since then, each of these countries has announced targets of their own, varying from climate neutrality in 2050 to net zero carbon emissions in 2060 and in a single case 2070, India.” (Euroopan komissio, Timmermans 2021b.)

syvempää EU:n laajuista koheesiota ja oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa, kunhan se toteutetaan reilusti, osallistavasti ja EU:n, erityisesti komission, koordinoimana:

“Tämän siirtymän on oltava oikeudenmukainen ja osallistava. Ihmiset on asetettava etusijalle ja on kiinnitettävä huomiota niihin alueisiin, toimialoihin ja työntekijöihin, joilla on edessään suurimmat haasteet. Koska siirtymä tuo mukanaan huomattavia muutoksia, aktiivinen julkinen osallistuminen ja luottamus siirtymään on ensiarvoisen tärkeää, jotta valitut politiikat toimivat ja saavat hyväksynnän. Tarvitaan uusi ”diili”, jotta kaikki kansalaisryhmät saadaan mukaan ja kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset, kansalaisjärjestöt ja elinkeinoelämä, tiiviiseen yhteistyöhön EU:n toimielinten ja neuvoo-antavien elinten kanssa.”⁶⁸ (Euroopan komissio 2019, 1.)

Kuten taulukosta 2 voidaan nähdä, käydään diskurssissa keskustelua erilaisten EU:n integraatiota ja yhtenäisyyttä korostavien teemojen kautta. Paitsi, että eurooppalainen kestävyys siirtymä oikeutetaan EU:n kansalaisia ja alueita hyödyttävänä vaurautta ja yhtenäisyyttä edistävänä projektina, pyrkii komissio oikeuttamaan kestävyys siirtymän avulla myös syvempää EU-integraatiota ja vahvistamaan ”eurooppalaista projektia”:

”Monet eurooppalaiset ovat ryhtyneet toimeen. Vielä vuosi sitten kukaan ei olisi voinut kuitella, että miljoonat ihmiset lähtisivät kaduille ilmaston puolesta. Kaupunkimme valitsevat puhdasta energiaa. Tutkijamme kehittävät tulevaisuuden teknologioita. Perheemme luopuvat muovista ja valitsevat lähiruokaa. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmamme on heitä varten. Se on kunnianhimoinen, oikeudenmukainen ja Euroopassa tehty, jotta Eurooppa voi näyttää tietä kohti ilmastoneutraaliutta vuonna 2050. Eurooppa on aina saavuttanut parhaat tuloksensa silloin, kun se on toiminut yhdessä unionina.”⁶⁹ (Euroopan komissio, von der Leyen 2019, käänös J.M.)

Diarmuid Torney (2015, 49) toteaaakin, että EU:n institutionaaliset toimijat ovat hyödyntäneet ilmastopoliittisia kysymyksiä 1990-luvulta lähtien myös EU:n hallintojärjestelmän (*polity*) rakentamisen välineenä. Analyysin perusteella voidaan todeta, että komissio pyrkiikin oikeuttamaan ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssissa” kestävyys siirtymää tietynlaisen ”yhtenäisyysnarratiivin” avulla sekä samalla rakentamaan poliittista yhteisöä. Perinteisesti Euroopan komissio onkin toiminut institutionaalisena EU:n yhtenäisyyden

⁶⁸ “At the same time, this transition must be just and inclusive. It must put people first, and pay attention to the regions, industries and workers who will face the greatest challenges. Since it will bring substantial change, active public participation and confidence in the transition is paramount if policies are to work and be accepted. A new pact is needed to bring together citizens in all their diversity, with national, regional, local authorities, civil society and industry working closely with the EU’s institutions and consultative bodies.” (Euroopan komissio 2019, 1.)

⁶⁹ “Many Europeans are already taking action. Only one year ago, no one would have imagined that millions would take to the streets for climate. Our cities are choosing clean energy. Our scientists are developing the technologies of the future. Our families are renouncing plastic and choosing local food. Our European Green Deal is for them. It is ambitious, it is designed to be just, and it is made in Europe for Europe to lead the way to climate neutrality in 2050. Europe has always given its best when it has worked together, as a Union.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2019.)

vaalijana ja yhteisen hyvän edistäjänä (Silander 2022, 84–85), joten on perusteltua todeta tämän näkökulman yhteenkietoutuneen myös kestävyys siirtymälle annettuihin merkityksiin.

Koska ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssissa” keskeisenä oikeuttavana näkökulmana on Euroopan tiiviimmän yhdentymisen hyödyllisyyden korostaminen, kehystää diskurssi kaikkia kolmea edellisissä luvuissa esiteltyjä kestävyys siirtymää oikeuttavia diskursseja. Voidaan nähdä, että tämä diskurssi toimii eräänlaisena ”metanarratiivina” koko EU:n kestävyys siirtymää käsittelevälle puheelle, sillä komissiolle on luonnollista haluta osoittaa, että kaikki mitä se tekee edistää EU:n yhteisöä ja, että unioni pysyy koossa. Tutkielman analyysin sujuvuuden kannalta on kuitenkin mielekästä käsitellä diskurssia erillisenä oikeuttavana puhetapana, sillä se paljastaa komission hyödyntämää eurooppalaiseen ylikansalliseen identiteettiin ja projektiin liittyvää retoriikkaa.

Edellisessä luvussa todettiin ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssin” hyödyntäneen EU:n toimijuuteen ja identiteettiin liittyviä ulkoisen erottautumisen konstruktioita kestävyys siirtymän oikeuttamiseen. Analyysin perusteella myös ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssissa” komissio hyödyntää EU:n omakuvaan liittyviä oikeutuksia, mutta diskurssin subjektit ja objektit ovat EU:n sisäisiä komission luodessa eräänlaista yhtenäisyys diskurssia. Näiden kahden diskurssin limittyneisyyttä korostaa myös se, että ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssin” voidaan nähdä olevan tietynlainen ulospäin suunnattu oikeudenmukaisuuden diskurssi, joka käsittää kansainvälisen ilmasto-oikeudenmukaisuuden. ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssissa” keskustelua käydään myös oikeudenmukaisuuden näkökulmien kautta, mutta sen näkökantana on EU:n sisäinen oikeudenmukainen siirtymä eri ryhmien ja alueiden välillä, kuten komission Fit for 55 -lainsäädäntöpakettia koskevassa tiedonannossa todetaan:

”Tästä syystä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman keskeisenä periaatteena on solidaarisuus sukupolvien, jäsenvaltioiden, alueiden, maaseutu- ja kaupunkialueiden sekä yhteiskunnan eri osien välillä, kuten oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi ja useat muut EU:n tasolla viime vuosina käyttöön otetut välineet osoittavat. Ilmastoneutraaliuden saavuttaminen edellyttää yhteistä käsitystä tavoitteista, yhteisiä toimia ja erilaisten lähtökohtien ja haasteiden tunnustamista.”⁷⁰ (Euroopan komissio 2021b, 5.)

⁷⁰ “This is why solidarity is a defining principle of the European Green Deal – between generations, Member States, regions, rural and urban areas, and different parts of society – as exemplified by the Just Transition Mechanism and a number of other instruments put in place at EU level in recent years. Reaching climate neutrality will require a shared sense of purpose, collective efforts and a recognition of different starting points and challenges.” (Euroopan komissio 2021b, 4.)

Edellä esitettyä havaintoa tukee myös se, että aineistoissa, jotka käsittelivät kestävyys siirtymän ulkoista ulottuvuutta tai puheissa, joissa kohdeyleisö käsitti suurilta osin EU:n ulkopuolisia tahoja, ei juurikaan nähty ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssin” mukaista oikeutusta.

Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että siirtymässä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa politiikkatoimet ja taloudelliset ohjaukset tulevat vaikuttamaan ihmisiin eri tavoin sekä valtioiden välillä että yhteiskuntien sisällä. (ks. esim. Gardiner 2006; Dryzek, Norgaard & Schlosberg 2013; Järvelä ym. 2020). Tuotanto- ja kulutusmallien muuttamisella on väistämättä huomattavia sosiaalisia vaikutuksia; tietyt elinkeinot, teollisuudenalat, ja elämäntavat tulevat poistumaan rakenteellisten muutoksien vuoksi samalla, kun uusia syntyy niiden tilalle. Eri alueilla ja yhteiskuntaryhmillä on vaihtelevat valmiudet sopeutua muutoksiin tai edes hyötyä kestävyys siirtymästä, mikä mahdollisesti lisää yhteiskuntien eriarvoisuuksia. (Dryzek, Norgaard & Schlosberg 2013, 90; Järvelä 2020, 12; Johansson 2023, 230.) Reiluuden kokemus ilmasto- ja energiatoimien suunnittelun ja toimeenpanon prosesseissa edistävätkin niiden sosiaalista hyväksyttävyyttä, muuten vaarana on toimien delegitimaatio ja siirtymän hidastuminen (Järvelä ym. 2020; Johansson 2023). Tämä tekee ilmasto- ja energiatoimien oikeudenmukaisuudesta ja hyväksyttävyydestä tärkeän näkökulman kestävyys siirtymän hallinnassa ja oikeutuksissa.

Vilja Johansson (2023) määrittää oikeudenmukaisen siirtymän (*Just Transition*) käsitteen viittaavan yleisesti ajatukseen siitä, että ilmastopolitiikan mahdolliset epätasa-arvoiset sosioekonomiset vaikutukset eri haavoittuville ryhmille ja yhteisöille pyritään minimoimaan (mt. 230). Aineistossa komissio oikeuttaaakin kestävyys siirtymää erityisesti painottamalla, kuinka vihreän siirtymän avulla rakennetaan reilumpaa yhteiskuntaa ja korostamalla oikeudenmukaista siirtymää ja erilaisia kompensatiomalleja, koska tiedostetaan, että ihmiset eivät kannata siirtymää, ellei sitä koeta reiluksi: ”*Jos se [päästöjen vähentäminen] koetaan yhteiskunnissa epäoikeudenmukaiseksi, emme koskaan saa kansalaisiltamme poliittista tukea tarvittavien toimien toteuttamiseksi. [--] Oikeudenmukainen siirtymä tähän tilanteeseen sekä vaikeuksien ja mahdollisuuksien tasapuolinen jakautuminen ovat paketin keskeisiä osia.*”⁷¹ (Euroopan komissio, Timmermans 2021a, käänös J.M.) Analyysin perusteella

⁷¹ “If it is perceived as unfair within societies then we will never get the political support from our citizens to do what needs to be done. [--] The element of a Just Transition to this situation, of a fair distribution of the difficulties and the possibilities is an essential element of the package.” (Euroopan komissio, Timmermans 2021a.)

oikeudenmukaisuuden korostaminen voidaan nähdä kiinteänä osana komission vihreää siirtymää oikeuttavaa puhetta, sillä EU:n politiikkatoimien vaikuttaessa yhä suuremmin jäsenvaltioiden kansalaisten jokapäiväiseen elämään, politiikan täytäntöönpano riippuu yhä enemmän kansalaisten hyväksynnästä, kärsivällisyydestä ja jopa aktiivisesta tuesta (Bretherton & Vogler 2006, 30).

Koska vähähiiliseen talouteen siirtymisen toteuttamiskelpoisuus riippuu hyvin paljon kunkin EU-jäsenvaltion nykyolosuhteista (Machin 2019, 22), pyrkii komissio tutkimusaineistossa kohdistamaan oikeuttavaa puhetta erityisesti yhteisöille ja alueille, jotka ovat riippuvaisia hiili-intensiivisistä teollisuudenaloista:

”Toinen esimerkki liittyy niihin alueisiin, jotka tarvitsevat lisää investointeja ennen kuin ne voivat siirtyä kohti puhtaampaa tulevaisuutta. Kuten Tšekkin kolme hiilialuetta - Karlovy Vary, Ústí ja Määri-Sleesia. Tiedän, että monet paikallisyhteisöt ovat huolissaan tulevaisuudestaan. Tuhannet ihmiset työskentelevät ruskohiilikaivoksissa ja hiilialalla. Siksi meidän on Euroopan vihreän kehityksen ohjelman puitteissa asetettava etusijalle investoinnit näihin alueisiin, jotta siirtymä sujuisi sujuvammin. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastomme investoi 1,6 miljardia euroa täällä Tšekissä. [--] Nämä investoinnit luovat tuhansia tulevaisuudenkestäviä ja hyvin palkattuja työpaikkoja.”⁷²
(Euroopan komissio, von der Leyen 2023b, käänös J.M.)

Vaikka globaalissa ja paikallisessa ilmastohallinnassa viitataan yhä enenevässä määrin oikeudenmukaiseen siirtymään, sen määritelmä on edelleen puutteellinen ja melko ympäröivä (Johansson 2023, 231). Tämän voidaan nähdä mahdollisesti edesauttavan käsitteen hyödyntämistä oikeuttavana näkökulmana. Poliittisessa diskurssissa vedotaankin usein sosiaalisen oikeudenmukaisuuden arvoihin, koska ne voivat lisätä argumenttien hyväksyttävyyttä reiluuden ollessa jaettu arvo (Fairclough & Fairclough 2012, 166). Näin poliitikot voivat osoittaa suhtautuvansa yhteiskunnallisten muutosten aiheuttamiin ihmisten huoliin vakavasti ja samalla osoittaa olevansa tosissaan kestävyys siirtymän toteuttamisessa (vrt. Huttunen & Rekola 2021).

Oikeuttavassa diskurssissa korostetaan usein sitä, että EU ja komissio suhtautuu ihmisten huoliin siirtymän vaikutuksista vakavasti, ja että EU haluaa auttaa ja tukea alueita muutoksien

⁷² “The second example has to do with those regions that need greater investment before they can embrace a cleaner future. Like the three coal regions of Czechia – Karlovy Vary, Ústí and Moravia-Silesia. I know that many local communities are concerned about their future. Because thousands of people work in lignite mines and in the coal sector. This is why we have to make it our utmost priority, under the European Green Deal, to invest in those regions, to ease the transformation. Our Just Transition Fund is investing EUR 1.6 billion here in Czechia. [--] And these investments will create thousands of future-proof good-paying jobs.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2023b.)

toteuttamisessa ja niihin sopeutumisessa. Puheissaan komissio tiedostaa siirtymän olevan valtava haaste, mutta painottavat samalla, että komissio haluaa kuunnella ihmisten mielipiteitä ja toteuttaa siirtymän mahdollisimman hyvin:

*”Jos teillä on parempi ehdotus, jonka avulla voimme saavuttaa samat tulokset, komissio ottaa sen mielellään vastaan. Emme ole sitoutuneet juuri tähän vaihtoehtoon. Olemme tarkastelleet kaikkia eri vaihtoehtoja, ja analyysimme perusteella tämä näyttää olevan paras tapa saavuttaa tavoitteet ja samalla varmistaa, että teillä on kansallisella tasolla tarvittavat välineet korvata kansalaisillenne mahdolliset kielteiset seuraukset.”*⁷³ (Euroopan komissio, Timmermans 2021a, käännös J.M.)

Samalla komissio tiedostaa EU:n institutionaalisen järjestelmän asettamat rajoitteet, jossa se ei toimi yksin, mutta kuitenkin samalla alleviivaten ja legitimoiden omaa asemaansa kestävyys siirtymän kyvykkäänä ohjaajana. Analyysin perusteella komissio pyrkiikin näyttäytymään siirtymän ja kestävyuden mahdollistajana ja hallinnoijana sekä normalisoimaan EU:n johtajuutta ja roolia Euroopan kestävyys siirtymien edistämisessä:

*”[O]lisi pyrittävä varmistamaan, että kaikkia Euroopan vihreän kehityksen ohjelman suunnitteluvälineitä käytetään johdonmukaisesti. Näistä tärkeimpiä ovat kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat sekä ehdotetut strategiset kansalliset suunnitelmat yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamiseksi. Komissio varmistaa, että suunnitelmat ovat tarkoituksenmukaisia ja että jäsenvaltiot tosiasiallisesti toteuttavat ne, ja käyttää tarvittaessa talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson kaltaisia välineitä.”*⁷⁴ (Euroopan komissio 2019, 25.)

Kansalaisten ja yhteisöjen osallistaminen politiikkatoimien suunnitteluun saattaa lisätä niiden hyväksyttävyyttä (Järvelä ym. 2020). Osallistumista, osallisuutta ja deliberaatiota korostetaan yhä enenevässä määrin demokratioiden vahvuutta ja päätöksenteon laatua edistävinä osa-alueina, myös ilmasto- ja energiatavoitteiden toimeenpanossa. EU:n luonne ylikansallisena organisaationa tekee kuitenkin vaikeaksi EU:lle täyttää näitä ihanteita johtuen EU:n institutionaalisen järjestelmän päätöksentekokeskuksen etäisyydestä paikallisyhteisöistä ja kansalaisista. (Rosamond & Dupont 2025, 242.) Tämän vuoksi komissio pyrkii painottamaan oikeuttavassa diskurssissaan kestävyys siirtymän proseduraalisia näkökulmia toimien hyväksyttävyyden lisäämiseksi:

⁷³ “If you have a better proposal that will help us achieve the same results, then the Commission will embrace it. It's not that we stick to this. We have looked at all different options and from our analysis this seems to be the best option to achieve the goals and also have the possibility to make sure that you have the tools you need nationally to compensate your citizens for the possible negative consequences.” (Euroopan komissio 2021a.)

⁷⁴ “[They] should work to ensure that all available planning tools for the European Green Deal are used coherently. The most important of these are the national energy and climate plans and the proposed strategic national plans to implement the common agricultural policy. The Commission will ensure that they are fit for purpose and that Member States are implementing them effectively, and will use tools such as the European Semester as appropriate.” (Euroopan komissio 2019, 23.)

“Ilmastotoimien yhteydessä on varmistettava, että ketään ei jätetä jälkeen, ja erityistä huomiota on kiinnitettävä niiden tukemiseen, joille ilmastotoimet aiheuttavat eniten haasteita. Tätä varten tällä tiedonannolla käynnistetään vuoropuhelu ja pyritään saamaan niin kansalaiset, yritykset, työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt, tiedeyhteisö kuin muut sidosryhmät laajasti mukaan keskusteluun oikeanlaisesta vuoden 2040 kehityspolusta kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. Tällaista keskustelua käydään jo nyt teollisuuden kanssa puhdasta siirtymää koskevan vuoropuhelun kautta, jota käydään keskeisten teollisuudenalojen kanssa, ja keskustelua jatketaan ja laajennetaan, myös vuoden 2040 näkökulmasta.”⁷⁵ (Euroopan komissio 2024, 4.)

Hyväksyttävyyden ja osallisuuden teemat paljastavat diskurssissa eräänlaista jännitettä, jonka kanssa komissio pyrkii tasapainottelemaan. Voidaan nähdä, että ilmastokriisin vastaisilla toimilla on kiire ja komissio pyrkii edesauttamaan mahdollisimman nopeaa kestävyys siirtymää keskitetyn hallintansa avulla. Samanaikaisesti laaja-alaisten toimien hyväksyttävyyks vaatii osallistavia prosesseja, jotka ovat usein hitaita, minkä lisäksi EU:n hallintojärjestelmän yksi keskeisimmistä oikeudellisista periaatteista on subsidiariteetti- eli toissijaisuusperiaate (vrt. Fernández-Miguel ym. 2025). Diskurssissa komissio pyrkii esimerkiksi edistämään uusiutuvien energialähteiden käytön laajentamista samalla kuitenkin alleviivaten jäsenvaltioiden oikeutta päättää omista energiantuotantomuodoistaan:

“Komissio yksinkertaistaa valtioneuvoston päätöksiä kesäkuuhun 2025 mennessä nopeuttaakseen uusiutuvan energian käyttöönottoa ja edistääkseen teollisuuden vähähiilistämistä sekä varmistakseen riittävän puhtaan teknologian valmistuskapasiteetin Euroopassa. Komissio arvioi ydinvoimaan liittyville toimitusketjuille ja ydinteknologioille myönnettävää valtiontukea perussopimuksen ja teknologianeutraaliuden periaatteen mukaisesti, samalla kun se tunnustaa täysin jäsenvaltioiden oikeuden päättää käyttämästään energialähteiden yhdistelmästä.”⁷⁶ (Euroopan komissio 2025b, 4.)

Vaikka komissio perustellusti korostaa toissijaisuusperiaatetta aineistossa, pyrkii se kestävyys siirtymää oikeuttavassa diskurssissa argumentoimaan erityisesti laajemman EU-integraation puolesta korostamalla yhteistyön olevan kustannustehokkaampi toimintatapa kaikille jäsenvaltioille kestävyys siirtymän kaltaisessa rajat ylittävässä haasteessa:

⁷⁵ “Climate action has to bring everybody along, paying particular attention to supporting those who face the greatest challenge. That is why this Communication is the start of a dialogue and an extensive outreach to citizens, businesses, social partners, NGOs, academia and other stakeholders on the right 2040 pathway to climate neutrality by 2050. Such dialogue with industry is already taking place through Clean Transition Dialogues organised with the key industrial sectors, and will be continued and expanded, including in a 2040 perspective.” (Euroopan komissio 2024, 4.)

⁷⁶ “The Commission will simplify State aid rules by June 2025 to accelerate the roll-out of renewable energy, deploy industrial decarbonisation and ensure sufficient capacity of clean tech manufacturing in Europe. Fully recognising the Member States’ right to decide on the energy mix, the Commission will assess the State aid for nuclear supply chains and technologies in line with the Treaty and with respect to technological neutrality.” (Euroopan komissio 2025b, 3-4.)

”EU:n on nopeudellaan, kunnianhimoillaan ja yhteisellä muutossuunnallaan oltava valmis näyttämään tietä. Yhteinen panostus, joka nivoutuu EU:n politiikkaan ja toimintavälineisiin, on paljon vaikuttavampi kuin 27 kansallisen lähestymistavan kokonaisuus.”⁷⁷(Euroopan komissio 2023a, 3.)

Voidaan nähdä, että samalla komissio pyrkii oikeuttamaan syvempää Euroopan integraatiota ja vahvistamaan EU:n poliittista yhteisöä, kun se kestävyys siirtymän oikeuttamiseksi korostaa integraation tuomia hyötyjä ja yhteistä hyvää koko EU:lle. Poliitiikan funktionaalisuuden ja tehokkuuden logiikan korostamisen kautta komissio voikin saavuttaa ”sallivan hyväksynnän” kaltaisen legitimitetin politiikkatoimilleen (vrt. Brown 2016). Esimerkiksi kestävyys siirtymän oikeuttaminen luo komissiolle mahdollisuuden edistää erilaisia pitkäaikaisia integraatioprojekteja kuten energiapolitiikan ja -sääntelyn yhtenäistämiseen tähtäävää energiaunionia:

”Pitkällä aikavälillä on kuitenkin selvää, että energiaunionin vahvistaminen onärkevin ja kustannustehokkain tapa tarjota kohtuuhintaista energiaa! Meidän on rakennettava vahvuuksiemme varaan: meillä on joustava energiainfrastruktuuri ja maailman integroiduimmat energiemarkkinat. Euroopan sähkömarkkinoiden integraatio hyödyttää kuluttajia jo nyt noin 34 miljardilla eurolla vuosittain. Lisäintegraatio voisi nostaa nämä hyödyt jopa 40 miljardiin euroon vuodessa vuoteen 2030 mennessä.”⁷⁸ (Euroopan komissio, Jørgensen 2025, käänös J.M.)

Tutkimuskirjallisuudessa on todettu, että EU:n sisäiset ja ulkoiset ilmastopoliittiset pyrkimykset ovat olleet tärkeitä instrumentteja eurooppalaisen ylikansallisen identiteetin rakennuksessa auttaen saavuttaman kannatusta ja oikeutusta laajemmalle Eurooppa-projektille (esim. Lenschow & Sprungk 2010; van Schaik & Schunz 2012; Kreienkamp ym. 2022). Asettamalla ilmastonmuutoksen EU:n integraatioprosessin keskiöön EU:n instituutiot ovat saaneet myös mahdollisuuden legitimitettinsä vahvistamiseen, kun on yritetty näyttää, että kyetään ratkaisemaan kiireellisiä rajat ylittäviä politiikkaongelmia (Oberthür & Kelly 2008, 43; van Schaik & Schunz 2012, 177).

Diskursiivisen oikeuttamisen strategiat ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssissa”

”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssin” toimiessa eräänlaisena metanarratiivina muille eurooppalaista kestävyys siirtymää oikeuttaville diskursseille hyödynnetään siinä myös

⁷⁷ “EU must be ready to lead the way, with speed, ambition and a shared sense of direction. A common response, anchored in EU policies and instruments, will be far more effective than the addition of 27 national approaches.” (Euroopan komissio 2023a, 2.)

⁷⁸ “On the long-term though, there is no doubt that reinforcing our Energy Union is the most rational and cost-effective approach to deliver affordable energy! We need to build on our strengths: we do have a resilient energy infrastructure and the most integrated energy market in the world. The integration of European electricity markets already benefits consumers by around EUR 34 billion every year. Further integration, could raise such benefits up to EUR 40 billion per year by 2030.” (Euroopan komissio, Jørgensen 2025.)

kaikkia neljää taulukossa 1 esiteltyä diskursiivisen oikeuttamisen strategiaa: auktorisointi, moraalinen arviointi / altruismi, rationalisointi / normalisointi ja narrativisointi / tarinallistaminen. Kestävyyssiirtymän oikeuttaminen auktorisoimalla näyttäytyy aineistossa viittauksilla muun muassa demokraattisiin prosesseihin, jäsenvaltioiden tai kansalaisten tahtotilaan sekä alueisiin, joita komission ehdottamat politiikkatoimet tulisivat hyödyttämään:

*”Euroopan kansalaiset ovat kehottaneet meitä ryhtymään päättäväisiin toimiin ilmastomuutoksen torjumiseksi. Eurooppalaiset ovat saaneet äänensä kuuluville kaduilla ja vaaliurnilla. Heidän takiaan olemme tänään täällä. Heidän takiaan esittelemme tämän kunnianhimoisen Euroopan vihreän kehitysohjelman.”*⁷⁹

(Euroopan komissio, von der Leyen 2019, käänös J.M.)

*”Haluan tehdä selväksi, että Euroopan unioni tukee teitä tässä prosessissa. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin on tarkoitus auttaa perheitä esimerkiksi Ruda Śląskassa tai Koninissa, joissa hiili- ja ruskohiilikaivosten työpaikat ovat vaarassa.”*⁸⁰ (Euroopan komissio, Timmermans 2020a, käänös J.M.)

Voidaan nähdä, että komissio käyttää tämänkaltaista oikeuttavaa puhetta, sillä se tarvitsee demokratian ja EU:n institutionaalisen järjestelmän perusteella auktorisoinnin edellä mainituilta tahoilta (esim. Murray & Longo 2018, 423). Lisäksi päästöjen vähentyessä tuotanto- ja kulutustavat muuttuvat, jolloin eri teollisuudenalat ja niiden investoinnit ovat muutoksen eturintamassa. Tämä saa komission hakemaan oikeutusta siirtymää edistäville toimilleen myös viittaamalla teollisuuteen ja taloudellisten toimijoiden antamiin valtuutuksiin:

*”Viime perjantaina 44 Euroopan suurinta sijoittajaa, jotka edustavat 6 biljoonan euron varallisuutta, kehottivat Euroopan unionia hyväksymään mahdollisimman pian ilmastolain, jolla tavoitellaan hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. He haluavat tuon lain! Heidän mukaansa laki antaa heille luottamusta tehdä pitkän aikavälin päätöksiä nykyaikaisista investoinneista.”*⁸¹ (Euroopan komissio, von der Leyen 2019, käänös J.M.)

Rationalisoinnin / normalisoinnin oikeutuksen strategia näkyy aineistossa erityisesti viittauksissa vihreän siirtymän hyödyistä EU:n kansalaisten ja alueiden hyvinvoinnille sekä sen myötävaikutuksesta tehokkaamman unionin luomisessa integraation myötä:

”Kasvihuonekaasupäästöjen 55 % vähennyksen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä myös

⁷⁹ “It is the people of Europe who have called on us to take decisive action against climate change. Europeans have made their voices heard, in the streets and at the ballot box. It is for them that we are here today. It is for them that we are presenting such an ambitious Green Deal for Europe.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2019.)

⁸⁰ “I want to make it clear that the European Union will support you this process. The Just Transition Mechanism should help families in places like Ruda Śląska or Konin where jobs in coal and lignite mines are at risk.” (Euroopan komissio, Timmermans 2020a.)

⁸¹ “Last Friday, 44 of Europe's largest investors, representing EUR 6 trillion of assets, called on the European Union to adopt as quickly as possible a climate law for climate neutrality in 2050. They want that law! They say it will give them the confidence to make long-term decisions for modern investment. It is about accountability and reliability.” (Euroopan komissio, von der Leyen 2019.)

lisäisi EU:n kansalaisten hyvinvointia[.]”⁸² (Euroopan komissio 2020f, 3.) Lisäksi puheessaan komissio painottaa tekevänsä päätöksiä, jotka ovat tarkkaan harkittuja ja perusteltuja:

*”Ehdotuspaketti on laadittu huolellisesti sen varmistamiseksi, että luodaan oikea tasapaino poliittisten toimenpiteiden ja tulojen välillä, jotta voidaan suunnitella ja edistää oikeudenmukaista ja perustavanlaatuista muutosta kaikkialla EU:n taloudessa.”*⁸³ (Euroopan komissio 2021b, 15.)

”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssin” keskeisen näkökulman ollessa ilmasto- ja energiatoimien oikeudenmukaisuus ja yhteinen hyvä esiintyy moraalisen arvioinnin oikeuttamisen diskursiivista strategiaa myös merkittävästi diskurssin sisällä.

Oikeudenmukaisuuden voidaan nähdä olevan merkittävä normatiivinen oikeutus, ja aineistossa korostuu komission viittaukset paitsi oikeudenmukaiseen siirtymään myös energiaköyhyyden lievittämiseen (esim. Euroopan komissio 2021b, 5) kestävyys siirtymän avulla tai siihen, että ”ketään ei saa jättää jälkeen” (esim. Euroopan komissio 2020f, 6.) Paitsi, että komissio tunnistaa ilmasto- ja energiatoimien kohtelevan eri väestöryhmiä ja alueita eri tavoin, kuten aikaisemmin tässä luvussa on tuotu esiin, nostetaan oikeutuksissa esiin myös sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Tulevat sukupolvet joutuvat kärsimään kaikista eniten kiihtyvistä ilmaston kuumentumisesta ja ekologisesta kriisistä (esim. Gardiner 2006). Aineistossa onkin nähtävissä tunteellisiakin vetoamuksia siihen, että tulevien sukupolvien intressit otettaisiin huomioon ja edistettäisiin siirtymää:

*”Se [ilmastotoimet], mitä on tehtävä, on pirun vaikeaa. Paljon vaikeampaa kuin useimmat ovat valmiita myöntämään. Mutta se on polku, jota meidän on kuljettava, ja kuljettava nopeasti ja päättäväisesti meidän kaikkien vuoksi, mutta ennen kaikkea lastemme ja lapsenlapsiemme vuoksi. Se on tehtävä, se voidaan tehdä, ja se tullaan tekemään. Ja tehkää siitä henkilökohtaista. Ajatelkaa ihmisiä, joita rakastatte. Ajatelkaa ihmisiä, joiden puolesta haluatte toimia. Minä ajattelen lapsiani. Ajattelen pojanpoikaani.”*⁸⁴ (Euroopan komissio, Timmermans 2021b, käännös J.M.)

⁸² “Achieving 55% greenhouse gas emissions reductions by 2030 would also improve the wellbeing of EU citizens[.]” (Euroopan komissio 2020f, 3.)

⁸³ “The package of proposals has been carefully crafted to create the right balance of policy measures and revenues generated to design and drive a just and transformational change across the EU economy.” (Euroopan komissio 2021b, 13.)

⁸⁴ “What needs to be done is bloody hard. Much harder than most are willing to acknowledge today. But it is a path we must walk, and walk it with speed and determination for all our sakes, but first and foremost for the sake of our children and grandchildren. It must be done, it can be done, it will be done. And please make it personal. Think of people you love. Think of people you want to act for. I think of my kids. I think of my grandson.” (Euroopan komissio, Timmermans 2021b.)

Lisäksi komissio hyödyntää moraaliarvo-diskursseina esimerkiksi Euroopan yhtenäisyyttä Ukrainan voiton tueksi (esim. Euroopan komissio, Timmermans 2022b) tai viittauksia eurooppalaiseen luontoon, jonka rappeutuminen tuhoaa perustan, joka tekee Euroopasta kodin (esim. Euroopan komissio, von der Leyen 2023a.)

Viittaukset solidaarisuuteen, yhtenäisyyteen, voittajiin ja kotiin nostavat esiin myös narrativisoinnin / tarinallistamisen oikeuttamisen strategian näkökulmia sekä komission rakentamaa laajempaa tarinaa EU:sta, jota se hyödyntää kestävyys siirtymän oikeuttamisessa. Narrativisoinnin diskursiivisen oikeuttamisen strategiassa oikeuttamista luodaan esimerkiksi tarinankerronnan, dramatisoinnin sekä myyttien luomisen ja hyödyntämisen avulla. Aineistosta voidaan huomata, miten komissio hyödyntää EU:n ilmasto- ja ympäristöpoliittista toimijuutta eräänlaisena tarinana ja myyttinä oikeutuksissaan. Lenschow ja Sprungk (2010, 136) toteavat, että ”Vihreän Euroopan” poliittisesta myytistä tai narratiivista on tullut tietynlainen ”brändiattribuutti EU:lle, joka erottaa sen muista toimijoista ja vahvistaa yhteistä identiteettiä eurooppalaisten kannattaessa sitä ja sen tarjotessa heille samaistumispotentiaalia. Tutkimuskirjallisuudessa on lisäksi todettu, että kollektiiviset tarinat ja myytit integraatiosta ovat olennaisia keskusteluissa EU:n identiteetistä, legitimitetistä ja poliittisesta yhteisöstä, sillä ne tarjoavat yhteisiä käsityksiä alkuperästä, jatkuvuudesta, historiallisesta muistista sekä yhteisestä perinnöstä ja kohtalosta. Tällaisia keskeisiä tarinoita ovat muun muassa EU rauhan- ja vaurauden projektina, sisämarkkinat, humanitaariset arvot, kuten demokraattiset periaatteet, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet. (Della Sala 2010, 12; 14–15; Lynggaard 2017, 1409–1411.)

Analyysin perusteella voidaan todeta, että komissio hyödyntää edellä mainittujen esimerkkien kaltaisia institutionalisoituneita narratiivisia rakenteita ja tarinoita, joita on annettu eurooppalaiselle projektille samalla, kun se pyrkii oikeuttamaan kestävyys siirtymää ja vahvistamaan yhtenäisyyttä ennestään:

”Muistakaamme, kuinka pitkälle olemme todellisuudessa päässeet: Euroopan unioni sai alkunsa Euroopan hiili- ja teräsyhteisönä. Nykyään olemme tuuliturbiinien ja aurinkopaneelien, vihreän vedyn tuotantolaitosten ja geotermisten generaattoreiden eurooppalainen yhteisö. Meidät erotti aikoinaan juoksuhaudat ja rautaesirippu; nyt meitä yhdistävät voimalinjat ja yhdysjohdot. Haasteet, joita kohtaamme, ovat merkittäviä, mutta monin tavoin ne eivät ole uusia. Ja kun olemme kohdanneet näitä haasteita aiemmin, emme ole vain selvinneet, vaan menestyimme. Olemme tehneet sen ennenkin, joten tehdään se

*uudelleen, ja tehdään se yhdessä.”*⁸⁵ (Euroopan komissio, Jørgensen 2025, käänös J.M.)

Narrativisoinnin / tarinallistamisen diskursiivisen oikeuttamisen strategian avulla komissio pystyy diskurssissa antamaan myös dramatisoitujen tulevaisuuden uhkakuvien avulla esimerkkejä siitä, jos jäsenvaltiot eivät toimi yhdessä unionina:

*”REPowerEU on kattava energiaturvallisuussuunnitelma. Se on rohkea askel. Mutta kuvitellaanpa, mikä olisi vaihtoehto. Kuvitellaan paluu energianationalismiin, jossa jokainen jäsenvaltio kilpailee omien kaasutoimitustensa turvaamisesta, laatii oman varautumissuunnitelmansa ja investoisi omaan energiaturvallisuusinfrastruktuuriinsa, kuten uusiin LNG-termiinaaleihin, ilman alueellista tai eurooppalaista näkökulmaa. Kun tämä Ukrainan sota lopulta päättyy, olisimme kaikki heikossa asemassa. Paras tapa selvittää tästä kriisistä on yhdessä, rinta rinnan. REPowerEU on tie kohti todellista energiaunionia.”*⁸⁶ (Euroopan komissio, Simson 2022, käänös J.M.)

Kaiken kaikkiaan se, että komissio pyrkii sekä diskursiivisesti oikeuttamaan eurooppalaista kestävyys siirtymää unionin yhtenäisyysnarratiivin avulla sekä luomaan diskursiivisesti edellytyksiä suuremmalle unionin integraatiolle voidaan nähdä olevan perustavanlaatuinen kysymys komissiolle kaikissa sen politiikkatoimissa ja niiden oikeuttamisessa.

⁸⁵ “Let's remember how far we have actually come: We began the European Union as a European Coal and Steel Community. We are now a European community of wind turbines and solar panels; of green hydrogen plants and geothermal generators. We were once divided by trenches, by the iron curtain; we are now connected by power lines and interconnectors. The challenges we face are significant, but in many ways, they are not new. And when faced with these challenges in the past, we did not just survive, we thrived. We have done it before, so let's do it again, and let's do it together.” (Euroopan komissio, Jørgensen 2025.)

⁸⁶ “REPowerEU is a comprehensive plan for energy security. It is a bold step. But let's imagine what would be the alternative. Let's imagine a return to energy nationalism, where each Member State would scramble to secure its own gas supplies, to prepare its own contingency plan, would invest in its own energy security infrastructure, like new LNG terminals, without a regional or European perspective. When this war in Ukraine eventually ends, we would all be in a weakened position. The best way to come out of this crisis is together, side by side. REPowerEU is the path towards a true Energy Union.” (Euroopan komissio, Simson 2022.)

5 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tarkoitus on ollut tutkia Euroopan unionin kestävyys siirtymään liittyvän ilmasto-, energia- ja teollisuuspolitiikan diskursiivista oikeuttamista. Tutkielman keskeinen lähtökohta on ollut olettaa siitä, että kestävyys siirtymät ovat perustavanlaatuisia, laaja-alaisia ja monimutkaisia sosio-tekno logisia muutoksia, jotka ovat luontaisesti poliittisia, kiistanalaisia ja arvolatautuneita niiden vaatimien status quo -politiikan ulkopuolisten tulevaisuuden visioiden ja rakenteellisten muutosten vuoksi (Gaede & Meadowcroft 2016; Scoones ym. 2015; Loorbach, Frantzeskaki & Avelino 2017). Tämän vuoksi eurooppalainen kestävyys siirtymä, jota Euroopan komissio artikuloi Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kautta vaatii poliittisena strategiana oikeuttamista, jotta muutosohjelmassa esitetyille toimille luodaan edellytykset toteutua.

Näin ollen tässä tutkielmassa on analysoitu Euroopan komission tuottamia oikeuttavia diskursseja ja hyödyntämiä oikeuttamisen strategioita sen pyrkiessä oikeuttamaan EU:n kestävyys siirtymää virallisissa dokumenteissa ja komissaarien puheiden avulla vuosina 2019–2025 vastaamalla seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- *Millä muilla ulottuvuuksilla kuin ympäristöllisillä näkökulmilla Euroopan komissio diskursiivisesti oikeuttaa EU:n kestävyys siirtymää?*
- *Minkälaisia diskursiivisen oikeuttamisen strategioita komissio käyttää kestävyys siirtymästä tuotetussa puheessaan?*

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla tarkasteltiin sitä, minkälaisia merkityksiä ja ideoita komissio liittää oikeuttavassa puheessaan EU:n kestävyys siirtymään ja minkälaista kestävyys siirtymää se pyrkii rakentamaan poliittisessa diskurssissaan sitä perustellessaan ja sulkemaan näin myös vaihtoehtoiset näkökulmat legitiimeinä pitämiensä politiikkatoimien ulkopuolelle. Toisen tutkimuskysymyksen avulla analysoitiin sitä, millä tavoin ja minkälaisia diskursiivisen oikeuttamisen strategioita komissio käyttää tuottamissaan kestävyys siirtymää oikeuttavissa diskursseissa.

Analyysin perusteella tutkimusaineistosta tunnistettiin ja nimettiin yhteensä neljä EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavaa diskurssia, jotka edustavat muita kuin ympäristötieteellisiä ulottuvuuksia ja näkökulmia kestävyys siirtymää koskevassa keskustelussa. Diskurssit olivat: ”vihreän kilpailukyvyyn diskurssi”, ”uhan ja geopolitiikan diskurssi”, ”EU:n

toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi” sekä ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi” (ks. taulukko 2).

Vaikka kussakin oikeuttavassa diskurssissa käytiin keskustelua erilaisten teemojen kautta, ovat ne kuitenkin osittain päällekkäisiä suhteessa toisiinsa. ”Vihreän kilpailukyvyyn diskurssissa” EU:n kestävyys siirtymän oikeutus muodostui uusliberalistisen kestävyiden ja ekologisen modernisaation teoreettisen puhettavan kautta, kun komissio korosti kestävyys siirtymän taloudellista rationaliteettia ja hyötyä muun muassa talouskasvun ja teollisuuden markkinoiden kilpailukyvyyn ja kasvun sekä teknologisen kehityksen ja tehokkuuden kautta. Komission diskurssissa kestävyys siirtymästä muodostui ekologisen modernisaation teorian mukainen talouskasvun ja ympäristönsuojelun yhteensovittamisen epäpoliittinen tekno-manageriaalinen projekti, jossa taloudellisen uudelleenjärjestelyjen ja markkinaehtoisten ratkaisujen kautta ei tarvitse puuttua sääntelyn keinoin yhteiskunnan vakiintuneisiin tuotanto- ja kulutusmallien rakenteisiin.

”Uhan ja geopolitiikan diskurssissa” kestävyys siirtymän oikeutus rakentui turvallisuusnäkökulmien kautta; se on keino EU:n (energia)turvallisuuden ja suvereniteetin edistämiseksi sekä keino samalla torjua ilmasto- ja ekologisen kriisin aiheuttamaa uhkaa yhteiskuntien hyvinvoinnille. Voidaan nähdä, että samalla, kun komissio korosti kestävyys siirtymän tuomien turvallisuusintressien näkökulmaa, kävi se diskurssissa myös keskustelua EU:n asemoitumisesta suhteessa kiihtyvään suurvaltakilpailuun ja epävarmaan geopolitisoituneempaan kansainväliseen järjestykseen.

”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssissa” kestävyys siirtymän oikeutus muodostui EU:n moraalisen vastuun sekä globaalin ilmastojohtajuuden tuoman kyvykkyyden kautta. Komissio rakensi diskursiivista oikeutusta, joka perustuu EU:n identiteettiin tietynlaisena kansainvälisen politiikan normatiivisena toimijana täyttää globaalit velvollisuutensa ja vastata ilmastokriisin luomaan eksistentiaaliseen kriisiin sekä edistää tärkeinä pitämiään arvoja ja omaa kansainvälistä toimijuuttaan ja rooliaan.

Viimeisen aineistosta tunnistetun eurooppalaista kestävyys siirtymää oikeuttavan diskurssin eli ”EU:n integraation välttämättömyyden diskurssin” voitiin nähdä kehystävän kaikkia kolmea edellä lueteltuja diskursseja ja muodostavan näin ”metanarratiivin” koko EU:n kestävyys siirtymää oikeuttavalle puheelle. Diskurssin oikeutus perustui tiiviimmän eurooppalaisen yhteistyön, johon vihreän siirtymän politiikkatoimetkin lukeutuvat, hyödyllisyyden korostamiselle. Komissio rakensi kestävyys siirtymästä EU:n kansalaisia

hyödyttävänä yhteiskuntaan oikeudenmukaisuutta ja koheesiota luovana yhtenäisyyden projektina, jonka vaatima EU-integraatio luo toimivamman unionin. Samalla kestävyys siirtymälle annetut merkitykset kietoutuvat yhteen laajemman ylikansallisen Eurooppa-projektin rakentamisen ja oikeuttamisen kanssa.

Tutkielman toisena tutkimuskysymyksenä analysoitiin Euroopan komission hyödyntämiä diskursiivisen oikeuttamisen strategioita kussakin edellä esitetystä kestävyys siirtymästä oikeuttavassa diskurssissa. Analyysissä hyödynnetyt diskursiivisen legitimaation metodologiaan perustuvat diskursiivisen oikeuttamisen strategiat määriteltiin Van Leeuwenin (2007), Vaaran, Tienarin & Laurilan (2006) ja Reyesin (2011) teoretisointien pohjalta (ks. taulukko 1). Tutkimusaineistoa tarkasteltiin seuraavien diskursiivisen oikeuttamisen strategioiden kautta: *auktorisointi, moraalinen arviointi / altruismi, rationalisointi / normalisointi ja narrativisointi / tarinallistaminen*.

Keskeisenä havaintona analyysin pohjalta voidaan todeta, että kussakin oikeuttavassa diskurssissa komissio käytti monipuolisesti eri strategioita (ks. kuvio 1) ja niiden käyttö erosi sen suhteen minkä luonteinen aineistodokumentti oli kyseessä, sillä EU:n viralliset politiikkadokumentit ovat tyylilajiltaan hyvin erilaisia kuin komissaarien puheet. Useimmissa komission tiedonannoissa ja lainsäädäntöehdotuksissa oikeutusta kestävyys siirtymälle rakennettiin erityisesti rationalisoinnin / normalisoinnin ja auktorisoinnin kautta, jolloin tekstissä korostuvat ehdotettujen politiikkatoimien vaikutukset ja hyödyllisyys, luonnollisuus ja esimerkillisyys sekä lakiin ja asiantuntijoihin vetoaminen. Lisäksi tämänkaltaisissa aineistoissa hyödynnettiin argumentteina enemmän tieteellisen tiedon ja kvantifioinnin esittämistä. Tämä voidaan nähdä ymmärrettävänä valintana puhettavaksi, sillä EU-politiikassa asiantuntemukseen perustuva puhetapa koetaan legitimiimmäksi kuin ideologiset keskustelut (Crespy 2015, 116).

Tutkimusaineiston toinen osa eli komissaarien puheet voidaan taas nähdä vapaamuotoisempina teksteinä, joissa korostuu se, että ne on aina osoitettu tietyille yleisölle, johon pyritään vetoamaan. Näin ollen analyysin perusteella puheissa oli havaittavissa enemmän moraalisen arvioinnin ja narrativisoinnin / tarinallistamisen diskursiivisen oikeuttamisen strategioita. Vetoaminen tunteisiin tai tarinankerronnan hyödyntäminen voidaan nähdä ikaikaisina retorisisina keinoina puhetaidon saralla, joten tämänkaltaisen havainto ei ole välttämättä kovin yllättävää. Analyysin perusteella aineistosta tunnistetut ja

nostetut diskurssit, niiden tiivistetty oikeutusperusta sekä niissä hyödynnetyt diskursiivisen oikeuttamisen strategiat on koostettu yhteenvedona alla olevaan taulukoon 3.

Diskurssi	Oikeutus	Diskursiivisen oikeuttamisen strategia
Vihreän kilpailukyvn diskurssi	Kestävyys siirtymä tulee tehdä, koska se edistää EU:n talouskasvua ja kilpailukykyä sekä luo investointeja, markkinoita, työpaikkoja ja tehokkuutta.	Rationalisointi / normalisointi: Kestävyys siirtymä on rationaalinen, hyödyllinen, luonnollinen ja väistämätön kehityskulku, joka on todistettavissa tieteellisen tiedon ja talouslukujen avulla.
		Auktorisointi: EU:n sääntely, kuten päästökauppajärjestelmä ja kansainväliset sopimukset, kuten Pariisin ilmastopöytäkirja, velvoittavat sekä muiden valtioiden samankaltaiset toimet kertovat siitä, että ollaan oikealla tiellä.
Uhan ja geopolitiikan diskurssi	Kestävyys siirtymä tulee tehdä, koska se edistää EU:n turvallisuutta ja energiaomavaraisuutta.	Rationalisointi / normalisointi: Kestävyys siirtymän kautta saadaan välttämättömiä turvallisuushyötyjä.
		Moraalinen arviointi: Venäjän hyökkäyssota ja sen fossiilienergia ovat pahoja ja likaisia, kun taas eurooppalainen uusiutuva energia on puhdasta ja EU toimii sääntöperusteisesti toisin kuin muut suurvallat.
		Narrativisointi / tarinallistaminen: Venäjä hyökkää EU:n energiaa, arvoja ja tulevaisuutta vastaan, joten kaikenlaisten riippuvuuksien vähentämisellä torjutaan tulevaisuuden uhkia.
EU:n toiminta-velvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden diskurssi	Kestävyys siirtymä tulee tehdä, koska EU:lla on moraalinen vastuu ja globaalin ilmastojohdajan kyvykkyyttä toimia.	Rationalisointi / normalisointi: EU:n toiminta on luonnollista ja esimerkillistä, sillä se on aina edistänyt kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa.
		Moraalinen arviointi: EU:lla on moraalinen velvollisuus toimia globaalisti ja se auttaa muita ja edistää yhteistä hyvinvointia, sillä EU on luotettavampi toimia kuin muut.
		Auktorisointi: EU on aina toiminut kansainvälisenä johtajana ja esimerkkinä ilmastoregiimissä, koska se uskoo tieteeseen ja kansainväliseen oikeuteen.
EU:n integraation välttämättömyyden diskurssi	Kestävyys siirtymä tulee tehdä, koska se auttaa EU:n kansalaisia ja yhdistää Euroopan unionia vahvemmaksi.	Rationalisointi / normalisointi: Integraation myötä seuraa hyötyjä EU:n kansalaisten ja alueiden hyvinvoinnille, kun komissio kuuntelee ja tukee kansalaisia tehdessään perusteltuja päätöksiä.
		Moraalinen arviointi: Kestävyys siirtymä on oikeudenmukainen siirtymä, kun ketään ei jätetä jälkeen ja se edistää EU:n yhteistä hyvää ottamalla huomioon EU:n eri alueet ja tulevat sukupolvet.
		Auktorisointi: EU:n kansalaiset, alueet ja teollisuus haluavat kestävyys siirtymää edistävää politiikkaa.
		Narrativisointi / tarinallistaminen: Kestävyys siirtymä on jatkumoa EU:n rauhan- ja vaurauden projektille, joka luo yhtenäisyyttä EU:ssa, mikäli unioni toimii yhdessä.

Taulukko 3. Yhteenveto Euroopan komission kestävyys siirtymää oikeuttavista diskursseista ja niissä käytetyistä diskursiivisen oikeuttamisen strategioista.

Keskeisimmät johtopäätökset analyysistä

Analyysin tulosten kokonaisuuden perusteella voidaan todeta, että ”vihreän kilpailukyyn diskurssi” nousi aineistossa selkeästi hegemoniseen asemaan suhteessa muiden diskurssien esiintyvyyteen ja prevalenssiin. ”Vihreä kilpailukyky” muodostui ensisijaiseksi kestävyys siirtymää oikeuttavaksi ja kehystäväksi diskurssiksi komission perustellessa kestävyys siirtymän hyödyllisyyttä sen tuomien talouskasvun, markkinoiden laajentumisen ja teollisuuden uudistamisen kautta. Toisaalta tämä ei ole yllättävää suhteessa aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen liittyen uusliberalistisen ideologian varaan rakentuvan vihreän kasvun paradigmaa ja teknologista kehitystä korostavien näkökulmien hegemonisuuteen niin Euroopan unionissa kuin kansainvälisessä ilmasto- ja energiapolitiikassakin (ks. esim. Swyngedouw 2011; Wodak & Forchtner 2018; Machin 2019; Hickel & Kallis 2020; Meckling & Allan 2020).

Tämän huomion kanssa on linjassa myös se, että rationalisoinnin / normalisoinnin strategiaa, jossa oikeuttaminen tapahtuu tavoitteiden, hyötyjen ja vaikutuksien korostamisen kautta, hyödynnettiin kaikista eniten diskursiivisen oikeuttamisen strategiana. Kuviosta 1 voidaan nähdä, että rationalisointia hyödynnettiin jokaisessa EU:n kestävyys siirtymään oikeuttavassa diskurssissa argumentoinnin tapana. Tämä havainto on yhdenmukainen tutkimuskirjallisuudessa esitettyjen näkemysten kanssa utilitaristisen legitimitetin tärkeydestä, joka perustuu EU:n kykyyn tuottaa tuloksia tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti (*output*), EU:n legitimaatiossa (ks. esim. Obradovic 1999; Lucarelli 2011; Longo & Murray 2015). Vivien A. Schmidt (2013, 7) kuitenkin huomauttaa, että hyödyllisinä nähtyjen politiikkatoimien tulee olla yhdenmukaisia kansalaisten arvojen ja identiteettien kanssa, jotta ne nähdään oikeutettuina. Näin ollen pelkkä rationalisointiin perustuva argumentaatio ei riitä kokonaisvaltaiseen kestävyys siirtymän oikeuttamiseen, kuten kuviosta 1 voidaan tulkita.

Analyysin perusteella talouskasvuun perustuva vihreä siirtymä on komission oikeutuksissa normalisoitu ainoaksi vaihtoehtoiseksi malliksi kestävyys siirtymälle, mikä rajoittaa sitä, mitä on legitimiä perusteltua politiikassa ehdottaa ja politiikkatoimien valikoimaa. Luvussa 2.1 esitellyn Huttusen ja Rekolan (2021) kestävyys siirtymän ja sitä laajemman kestävyysmurroksen käsitteiden teoretisointiin perustuen voidaan todeta, että komission oikeuttama kestävyys siirtymä edustaa vain siirtymää eikä murrosta, sillä sen tulevaisuuden

visioiden voidaan nähdä tapahtuvan vain olemassa olevien rakenteiden puitteissa eikä se mahdollista syvempiä rakenteellisia muutoksia talousjärjestelmän tuotanto- ja kulutustottumuksiin, joita ilmastokriisin torjuminen vaatii.

Vaikka komission rakentamat diskurssit siirtymälle olivat pääasiassa olemassa olevaa järjestelmää säilyttäviä, oikeuttavat diskurssit ja kestävyys siirtymän saamat merkitykset ovat muokkautuneet ja uudelleenjärjestyneet tutkielman tarkasteluvälin aikana. Tämä on tutkielman kannalta keskeinen havainto erityisesti, kun otetaan huomioon, että diskurssintutkimuksen yhtenä analyttisenä fokuksena voidaan pitää tutkimuksen kohteena olevan ilmiön saamien merkitysten ajallisen ja tilallisen muutoksen tarkastelua laajemmassa diskursiivisen todellisuuden tuottamisen prosessissa (ks. esim. Pietikäinen & Mäntynen 2019). Olosuhteiden ja kontekstin muuttuessa, jossa oikeuttamisen prosessi tapahtuu, komissio pystyi hienovaraisesti mukauttamaan ja uudelleenmuotoilemaan hyödyntämiään oikeuttavia diskurssejaan, jolloin sen oli mahdollista legitimoida ja säilyttää olemassa olevaa vihreän siirtymän strategiaa (vrt. De Ville & Orbie 2014). Tässä edesauttoi komission rooli agendan määrittelijänä ja poliittisena ”yrittäjänä” EU:n institutionaalisessa järjestelmässä, kun erinäisten kansainvälisten haasteiden muokatessa sen toimintaympäristöä, komissio pystyi diskurssiaan uudelleenjärjestelmällä esimerkiksi sitomaan vihreän siirtymän vahvasti koronaviruspandemiasta toipumista tukevaan elpymispolitiikkaansa.

Erityisinä diskursiivisina käänteinä (ks. Krzyżanowski 2013) Euroopan komission kestävyys siirtymää oikeuttavassa puhetavassa tarkastelujakson aikana voidaan pitää erityisesti Venäjän helmikuussa 2022 aloittamaa hyökkäyssotaa Ukrainaankin sekä Ursula von der Leyenin toisen komission aloitusta vuoden 2024 europarlamenttivaalien jälkeen. Euroopan turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos heijastui myös kestävyys siirtymään liittyvään oikeuttamiseen, kun talous- ja turvallisuuspoliittisia näkökulmia alettiin kytkeä strategisemmin vihreän siirtymän politiikkaan. Keskeisiksi päämääriksi komission oikeuttavassa muodostuivat Venäjän hyökkäyssodan ja seuraavien vuosien yleisen geopoliittisen tilanteen muutoksen myötä haavoittuvuuksien ja riskien vähentäminen, jossa kestävyys siirtymä tarjoaa avun. Samalla ”EU:n toimintavelvollisuuden ja kansainvälisen johtajuuden” diskurssi menetti jossakin määrin merkitystään oikeuttavana diskurssina, kun geopoliittiset ambitiot alkoivat vaikuttamaan yhä enemmän myös monenkeskiseen ilmasto- ja energiahallintaan.

Tutkimusaineiston tarkastelujakson loppupuolella havaittiin toinen selkeä diskursiivinen käänne komission kestävyys siirtymää oikeuttavassa diskurssissa, kun vuonna 2024 aloittaneen komission puheenjohtaja von der Leyenin toisen komission vuosien 2024–2029 politiikan painopisteet heijastelivat vahvasti muuttunutta geopoliittista tilannetta. Linjapuheessaan Euroopan parlamentille von der Leyen määritteli uuden komission prioriteettien olevan ennen kaikkea taloudellinen vauraus ja kilpailukyky sekä turvallisuus ja puolustus (von der Leyen 2024), mikä heijastui komission puhetapaan analyysin tarkastelujakson viimeisen vuotena 2025.

Lisäksi esimerkkinä hienovaraisesta diskursiivisesta uudelleenmäärittelystä edellä mainitun diskursiivisen käänteen sisällä voidaan nähdä se, että vihreästä siirtymästä alettiin tutkimusaineistossa käyttämään enenevässä määrin termiä ”puhdas siirtymä” vuoden 2024 aikana ja sen jälkeen. Termit, kuten ”vihreä” tai ”kestävyys” voidaan nähdä olevan erityisen kiistanalaisia käsitteitä ja yleisesti alttiita identiteettipoliittiselle hyväksikäytölle. Tämän vuoksi komissio mahdollisesti muokkasi käyttämäänsä kieltä neutraalimmaksi varmistaakseen laajemman tuen politiikkaehdotuksilleen tai vaihtoehtoisesti reagoidakseen teollisuuden ja kasvavan eurooppalaisen laitoikeiston vaatimuksiin. Joka tapauksessa voidaan todeta, että komissio pystyi löytämään uusia yhteiskunnallisia perusteita vihreän siirtymän politiikan jatkamiselle kehystämällä sitä erityisesti Euroopan kilpailukykyä ja geopoliittista asemaa parantavana toimenä ja näin tavoitella laajempaa hyväksyntää toimilleen.

Edellä esitetyt havainnot ovat linjassa diskursiivisen oikeuttamisen teoreettisen näkökulman kanssa oikeuttamisesta ajallisena, kontekstisidonnaisena ja ristiriitaisena prosessina, jossa yhteiskunnallinen muutos heijastuu diskursiivisen oikeuttamisen kielenkäytön muutoksena (Vaara, Tienari & Laurila 2006). Analyysin perusteella voidaan todeta, että Euroopan komission rakentamat ja hyödyntämät kestävyys siirtymää oikeuttavat diskurssit olivat usein limittäisiä ja kustakin diskurssista oli tunnistettavissa sisäisiä jännitteitä diskurssin artikuloimien politiikkatoimien ja päämäärien välillä, mikä kertoo myös niiden hybridimäisyydestä. Erityisesti liberaalin arvoperusteisen ilmastohallinnan ja strategisemman energiapolitiikan retoriikan välillä voitiin nähdä jännitettä, kun komissio korostaa yhteistyötä samanmielisten kumppanien kanssa, mutta samalla se jatkaa fossiilisten polttoaineiden ostamista autoritaarisista maista, kuten Qatarista. Tämä on keskeinen havainto, joka EU:ssa tulisi ottaa kriittisemmin huomioon, sillä esim. Siddi ja Prandin (2023) varoittavat tutkimuksessaan uusien mahdollisten riippuvuuksien ja ”vihreän kolonialismin” vaarasta,

esimerkiksi vedyn, nesteytetyn maakaasun tai kriittisten raaka-aineiden saatavuuden turvaamiseksi globaalista etelästä.

Tässä tutkielmassa kestävyys siirtymä rakentui komission puheessa joustavaksi projektiksi, jolla edistetään niin talouskasvua ja kilpailukykyä, turvallisuutta ja energiaomavaraisuutta, globaaleja ilmastotoimia ja kansainvälisen johtajuuden identiteettiä kuin oikeudenmukaisuutta ja yhtenäisyyttä unionissa ja sen rajojen ulkopuolella. Riippuen tilallisesta ja ajallisesta kontekstista komissio kykeni hyödyntämään oikeutuksissaan kestävyys siirtymään liitettyjä eri merkityksiä ja ideoita joustavasti ja strategisesti muokkaamaan vihreän siirtymän retoriikkaansa.

Komission oikeuttavissa diskursseissa oli havaittavissa tietynlaista kaksisuuntaisuutta suhteessa oikeutuksen tarkoitukseen. Esimerkiksi ”EU:n toimintavelvollisuuden ja johtajuuden diskurssissa” komissio pyrki oikeuttamaan kestävyys siirtymään liittyvää politiikkaa kansainvälisen ilmastojohtajuutensa ja esimerkillisyytensä kautta, mutta samalla se rakentaa itselleen tietynlaista identiteettiä diskursiivisesti tämän samaisen kansainvälisen toimijuuden kautta (vrt. Diez 2005, 632). EU-päätäjät ovatkin hyödyntäneet keskeiseksi politiikan ja identiteetin kysymykseksi kehittyneitä ilmastopolitiikkaa EU:n globaalien roolin vahvistamiseen ja pyrkineet siten myös edistämään Euroopan poliittisen yhteisön rakentumista (Torney 2015, 49–50). Näin ollen kestävyys siirtymän oikeuttaminen voitiin nähdä kaksisuuntaisena EU:n identiteettiin liittyvänä prosessina. Samankaltaisesti ”uhan ja geopolitiikan diskurssissa” herää kysymys siitä onko kestävyys siirtymä EU:lle itseisarvo vai palveleeko kestävyys siirtymän oikeuttaminen komissiota välineellisenä keinona turvata laajemmin kriittisten luonnonvarojen ja teknologioiden hallinta.

Näiden havaintojen perusteella tuleekin pohtia erityisesti sitä, mitä merkitystä diskursiivisella uudelleenjärjestelyllä on kestävyys siirtymän kaltaista ilmiötä legitimoimassa. Johtopäätöksenä voidaan nähdä, että kestävyys siirtymän politiikka tietyllä tapaa arkipäiväistyy, koska siitä muodostuu ”turvallisuuden”, ”vapauden” tai ”hyvinvoinnin” kaltainen kiistanalainen ja ympäröiväkin käsite, mutta samalla kuitenkin erottamaton osa EU:n politiikkaa. Tämä on yhdenmukainen havainto esimerkiksi Niklas Helwigin (2022) näkemyskonseptien, kuten ”strateginen autonomia” (*strategic autonomy*) hyödyntämisestä turvallisuuden kaltaisena ympäröivänä argumenttina oikeuttamaan erilaisia poliittisia tavoitteita, riippumatta siitä, palvelevatko ne EU:n turvallisuusintressejä, arvoja tai taloudellista asemaa.

Tutkielman toteutuksen arviointi ja jatkotutkimukselliset tarpeet

Tämän tutkielman teoreettis-metodologinen kokonaisuus perustui sosiaalisen konstruktionismin, diskurssianalyysin ja diskursiivisen oikeuttamisen näkökulmien muodostamaan kehikkoon. Tämän välineistön avulla analysoitiin komission poliittista diskurssia oikeuttamisen näkökulmasta aineistolähtöisesti. Tutkielman teoreettiset ja metodologiset lähestymistavat voidaan nähdä mielekkäinä, sillä niiden avulla kyettiin tarkastelemaan sitä, minkälaiseksi kestävyys siirtymän todellisuutta rakennettiin komission toimesta sekä sitä, minkälaisia oikeutuksen diskursseja ja diskursiivisen oikeuttamisen strategioita Euroopan komission poliittisessa diskurssissa hyödynnettiin. Näin analysoitiin kielenkäytön ja todellisuuden välistä vuorovaikutusta, jossa käydään diskursiivisia määrittelykamppailuja EU:n kestävyys siirtymälle annetuista merkityksistä.

Diskurssianalyttisen lähestymistavan avulla kyettiin myös kriittisesti analysoimaan komission diskursiivisella oikeuttamisella konstruoituja itsestään selvinä ja totuutena pidettyjä metanarratiiveja politiikkatoimien ja oikeutuksien taustalla, joilla luodaan vaihtoehdottomuutta vaihtoehtoisten politiikkatoimien toteuttamiseen, ja näin kiinnittämään huomiota diskursiiviseen vallankäyttöön.

Vaikka tutkielman teoreettis-metodologista lähestymistapaa voidaan pitää perusteltuna ja toimivana, tulee huomioida tutkielman sosiaalisen konstruktionismin mukaisen ontologisen taustaoletuksen perusteella, että diskurssit ovat aina tutkijan tulkintatyön tuloksia ja perusteltuja tulkintoja (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 28). Näin ollen joku muu tutkija olisi voinut muodostaa erilaisia kokonaisuuksia samasta tutkimusaineistosta. Kielen luodessa maailmaa analyysia varten koottu tekstiaineisto on aina eräs versio tai näkökulma kyseessä olevaan aiheeseen. Ilmiöstä olisikin mahdollista saada erilainen kuva eri aineistosta. (esim. Eskola & Suoranta 1998, 143.) Näin ollen tutkielman tutkimusaineistoksi valittu tekstiaineisto on aina myös tutkijan omien lähtöoletuksien sekä valintaprosessin kautta rakentunut yksittäinen kuvaus laajemmasta ilmiöstä.

Tämän tutkielman keskeisenä rajoituksena voidaankin pitää kestävyys siirtymän ilmiön laaja-alaisuutta ja monimutkaisuutta. Tämän voidaan nähdä johtaneen siihen, että tämän työn puitteissa ei ollut syventyä kestävyys siirtymän problematiikkaan niin perusteellisesti kuin tutkija olisi halunnut. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoituskaan tuottaa kattavia selityksiä tutkittavasta ilmiöstä, vaan tutkimus toimii ikään kuin keskustelun avauksena tietystä näkökulmasta (Jokinen & Juhila 1999, 85). Tämä huomioon ottaen

tutkielman päämääränä on toiminut Euroopan unionin kestävyys siirtymää oikeuttavan diskurssin dekonstruktion ja synteessin luominen. Tutkielman analyysi on mahdollistanut synteessin toteuttamisen tuomalla laajasti aikaisempaa tutkimuskirjallisuutta ja keskusteluja yhteen kestävyys siirtymää oikeuttavien diskurssien tarkastelun kanssa. Samalla analyysissä on kyetty luomaan vihreän siirtymän diskurssin dekonstruktiota erittelemällä eri näkökulmia siihen liittyen.

Tutkielman laajuus ei mahdollistanut laajempaa muiden EU:n institutionaalisten toimijoiden tuottaman vihreään siirtymään liittyvän puheen tutkimista. Tämä voi osaltaan antaa yksipuolisen kuvan EU:n vihreän siirtymän diskurssista, eikä paljasta diskursiivisten merkityskamppailujen muita näkökulmia. Voidaan kuitenkin nähdä, että tämän tutkielman kontekstissa komission tuottamiin oikeutuksiin keskittyvä analyysi oli perusteltua ottaen huomioon komission roolin EU:n institutionaalisessa järjestelmässä. Tutkimuksen laajentaminen esimerkiksi parlamentissa hyödynnettäviin diskursiivisen oikeuttamisen strategioihin vihreää siirtymää koskevissa väittelyissä, voidaan nähdä merkityksellisenä aiheena jatkotutkimukselle.

Kuten aikaisemmin on tuotu esille, tämän tutkielman alkuperäisenä tarkoituksena ei ollut tarkastella sitä, onko komissio kyennyt legitimoimaan tätä tiettyä näkemystä EU:n kestävyys siirtymästä, vaan näkökulmana oli analysoida oikeuttamisen prosessia. Tämän vuoksi yhtenä relevanttina jatkotutkimuskohteena voisi olla se, nähdäänkö komission vihreän siirtymän politiikka oikeutettuna ja reiluna, erityisesti sen vuoksi, että ilmasto- ja energiatoimien hyväksyttävyyys on keskeinen vaatimus siirtymien onnistumiselle ja todelliselle muutokselle yhteiskunnassa. Myös diskursiivisen oikeuttamisen ajallisen tarkastelun ulottaminen useamman komission toimikausille toisi laajemmin esille komission diskurssin muokkautumisen pidemmällä aikavälillä. Lisäksi olisi tärkeää tutkia sitä, miten EU on pystynyt toteuttamaan oikeuttamaansa kestävyys siirtymää. Vaikka komissio on sitoutunut yhteen näkemykseen siirtymästä, oikeuttaminen ei välttämättä tarkoita kausaalisuutta suhteessa toteutettaviin politiikkatoimiin ja niiden toimeenpanemiseen.

Varmaa on kuitenkin se, että kestävyys siirtymien politiikan tutkiminen tulee olemaan jatkossakin äärimmäisen tärkeää, sillä kyseessä on planeetan elinolosuhteiden näkökulmasta kriittinen, ellei jopa eksistentiaalinen vaatimus yhteiskuntiemme rakenteelliseen muutokseen. Kuten aiemmin on tuotu esiin 2020-luvun edetessä, EU:n politiikkaprioriteetit ovat muuttuneet heijastelemaan yhä epävakaaamman kansainvälisen turvallisuusympäristön ja

geotaloudellisen kilpailun vaatimuksia. Näin ollen yksi oleellisimmista kysymyksistä onkin se, eteneekö EU:n vihreä siirtymä tulevien vuosien ja vuosikymmenien aikana vai onko se menettänyt merkitystään. Analyysin perusteella todettiin, että komissio on kyennyt mukauttamaan oikeuttavaa diskurssiaan ja edistämään näin eurooppalaista kestävyys siirtymää. Voidaan kuitenkin oikeutetusti kysyä, mitä EU:n ilmasto- ja ympäristöpolitiikalle on tapahtumassa, sillä (energia)turvallisuuden liittyvät intressit ovat jossain määrin ohittaneet ympäristönsuojelun prioriteetin vuoden 2022 jälkeen, kun komissio on kiihdyttänyt ympäristölainsäädäntöön liittyvää yksinkertaistamisprojektiaan suojellakseen eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä (ks. esim. Politico 2025; YLE 2025).

Paine kansalaisten ja teollisuuden energiakustannusten laskemiseksi on kiihtynyt Yhdysvaltojen ja Israelin aloitettua ilmaiskut helmikuun lopulla 2026. Persianlahden maiden energiainfrastruktuurin tuhoutumisen ja Hormuzinsalmen sulun myötä energian hinta ja ilmastotoimien mielekkyys nousivat EU:ssa jälleen keskusteluun osan EU-jäsenvaltioista ja teollisuudenaloista vaatiessa radikaalejakin muutoksia, kuten koko EU:n päästökauppajärjestelmän keskeyttämistä (ks. esim. Helsingin Sanomat 2026; Politico 2026). Energiakriisit Euroopassa sekä Venäjän hyökättyä Ukrainaan että Iranin sodan seurauksina korostavat entisestään turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön ja EU:n energiapolitiikan yhteenkietoutumista. Keskeinen keino EU:lle suojautua sekä energian hinta- että tarjontashokkeja vastaan on panostaminen yhä enemmän uusiutuviin energialähteisiin ja eurooppalaisen energiayhteistyön syventämiseen, jotka edistävät yhdessä maanosan energiasuvereniteettia pois autoritaaristen hallintojen fossiilisesta energiasta. Alati kasvavia puolustus- ja sotateollisuusinvestointeja perustellaan kansainvälisen järjestyksen epävakaudesta, mutta mikäli ilmasto- ja ympäristöhallintaan ei tehdä myös miljardiluokan vuosittaisia investointeja, tulee ekologinen romahdus aiheuttamaan vielä suuremman kansainvälisen järjestyksen kaaoksen.

Artikkelissaan Zito, Burns ja Lenschow (2019) huomauttavat, että EU:n ympäristöpolitiikan suuri linja on pysynyt melko samana vuodesta 1992 lähtien huolimatta ulkoisten tekijöiden, kuten EU:n laajentumisen ja talouskriisien aiheuttamasta paineesta. Tämä havainto voisi luoda optimismia sen suhteen, että EU:n vihreä siirtymä tulisi etenemään tietyllä EU-politiikan polkuriippuvaisella perinteellä. Emme voi kuitenkaan tyytyvä vain suurten linjojen inkrementaalisuuteen, sillä kolminkertaisen planetaarisen kriisin torjuminen vaatii radikaaleja toimia nykyisen polkuriippuvaisen tasapainotilan ulkopuolelta. Niin EU:n kuin muiden

valtioidenkaan päästövähennykset eivät ole toistaiseksi olleet riittäviä eikä luonnonvaroja hyödynnetä planetaaristen rajojen mukaisesti.

Tilanteen vakavuudesta kertoo se, että vuonna 2025 ylitettiin hyvin todennäköisesti ensimmäinen keikahduspiste (*tipping point*) eli maapallon kuumentumisesta johtuva peruuttamaton muutos, joka vaikuttaa koko ilmastojärjestelmän toimintaan ruokkien seuraavia muutoksia, kun todettiin, että koralliriutat ovat tuhoutumassa (Lenton ym. 2025). Lisäksi ilmastotutkija James Hansen työryhmineen on päättänyt tutkimuksissaan lopputulokseen, jossa IPCC:n arviot maapallon kuumentumisesta on laskettu vahvasti alakanttiin ja työryhmän mukaan maapallon lämpötila tulisi nousemaan jopa 4,5 astetta (Hansen ym. 2025).

Tässä tilanteessa emme voi siis tyytyä vihreään siirtymään, joka rakentuu olemassa olevan kapitalistisen markkinatalouden ja uusliberalismin ideologian mukaiselle talousjärjestelmälle ja teknologiselle markkinaoptimismille. Vihreä siirtyminen ei saa olla tekosyy, jossa puhtaan energian, tehokkaamman teknologian ja akkuteollisuuden vaatimien kriittisten mineraalien varjolla on mahdollista kasvattaa resurssienkäyttöä ja tuotantoa yhä enemmän samalla tuhoten ekosysteemejä. Rajattoman kasvun ihannointi on lyhytnäköistä ja planeettamme elämää tuhoavaa; tarvitsemme poliittisen vision aidosta kestävyysmurroksesta ja kohtuullisuudesta.

Lähteet

Aineistolähteet

Asiakirjalähteet:

Borrell, Josep (2023). Geopolitics of the green transition and improving EU's economic security, 28.3.2023. Saatavissa: https://www.eeas.europa.eu/eeas/geopolitics-green-transition-and-improving-eu%E2%80%99s-economic-security_en.

Euroopan komissio (2019). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The European Green Deal. COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

Euroopan komissio (2020a). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulation (EU) 2018/1999 (European Climate Law). COM(2020) 80 final, 4.3.2020.

Euroopan komissio (2020b). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A New Industrial Strategy for Europe. COM(2020) 102 final, 10.3.2020.

Euroopan komissio (2020c). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: EU Biodiversity Strategy for 2030: Bringing nature back into our lives. COM(2020) 380 final, 20.5.2020.

Euroopan komissio (2020d). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Europe's moment: Repair and Prepare for the Next Generation. COM(2020) 456 final, 27.5.2020.

Euroopan komissio (2020e). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Critical Raw Materials Resilience: Charting a Path towards greater Security and Sustainability. COM(2020) 474 final, 3.9.2020.

Euroopan komissio (2020f). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social

Committee and the Committee of the Regions: Stepping up Europe's 2030 climate ambition Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people.

COM(2020) 562 final, 17.9.2020.

Euroopan komissio (2021a). Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions: Renewed partnership with the Southern Neighbourhood A new Agenda for the Mediterranean. JOIN(2021) 2 final, 9.2.2021.

Euroopan komissio (2021b). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 'Fit for 55': delivering the EU's 2030 Climate Target on the way to climate neutrality. COM(2021) 550 final, 14.7.2021.

Euroopan komissio (2021c). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council: establishing a carbon border adjustment mechanism. COM(2021) 564 final, 14.7.2021.

Euroopan komissio (2022a). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Towards a green, digital and resilient economy: our European Growth Model. COM(2022) 83 final, 2.3.2022.

Euroopan komissio (2022b). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: REPowerEU Plan. COM(2022) 230 final, 18.5.2022.

Euroopan komissio (2022d). Joint Communication to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: EU External Energy Engagement in a changing world. JOIN(2022) 23 final, 18.5.2022.

Euroopan komissio (2023a). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age. COM(2023) 62 final, 1.2.2023.

Euroopan komissio (2023b). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A secure and sustainable supply of

critical raw materials in support of the twin transition. COM(2023) 165 final, 16.3.2023.

Euroopan komissio (2023c). Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 2023 Strategic Foresight Report Sustainability and people's wellbeing at the heart of Europe's Open Strategic Autonomy. COM(2023) 376 final, 6.7.2023.

Euroopan komissio (2023d). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council: Report on EU policy initiatives for the promotion of investments in clean technologies (Preliminary assessment of measures taken by the EU to stimulate investment into clean technologies and the impact of the US Inflation Reduction Act on investment). COM(2023) 684 final, 24.10.2023.

Euroopan komissio (2024). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Securing our future – Europe's 2040 climate target and path to climate neutrality by 2050 building a sustainable, just and prosperous society. COM(2024) 63 final, 6.2.2024.

Euroopan komissio (2025a). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Competitiveness Compass for the EU. COM(2025) 30 final, 29.1.2025.

Euroopan komissio (2025b). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonization. COM(2025) 85 final, 26.2.2025.

Euroopan komissio (2025c). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: EU global climate and energy vision: securing Europe's competitive role in world markets and accelerating the clean transition. JOIN(2025) 25 final, 16.10.2025.

Puheet:

Euroopan komissio, von der Leyen (2019). Speech by President von der Leyen in the Plenary of the European Parliament at the debate on the European Green Deal, 11.12.2019.

Saatavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/EN/speech_19_6751.

Euroopan komissio, Timmermans (2020a). Frans Timmermans in discussion panel at the Katowice European Economic Congress, 3.9.2020. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_20_1560.

Euroopan komissio, von der Leyen (2020). State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary, 16.9.2020. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655.

Euroopan komissio, Timmermans (2020b). Opening Remarks by Executive Vice-President Frans Timmermans at the European Parliament Plenary Session on the European Climate Law, 6.10.2020. Saatavissa:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2020-10-06-ITM-011_EN.html.

Euroopan komissio, von der Leyen (2021). 2021 State of the Union Address by President von der Leyen, 15.9.2021. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_21_4701.

Euroopan komissio, Timmermans (2021a). Opening and closing remarks of Executive Vice-President Timmermans at the Fit for 55 discussion during the Environment Council, 6.10.2021. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_7829.

Euroopan komissio, Timmermans (2021b). Frans Timmermans at Parliament Plenary session on the outcome of COP26 in Glasgow, 24.11.2021. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_6267.

Euroopan komissio, Simson (2022). Opening remarks by Commissioner Simson on the REPowerEU Plan in the ITRE Committee of the European Parliament, 14.6.2022.

Saatavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_3714.

Euroopan komissio, Timmermans (2022a). Opening speech EVP Frans Timmermans at the Africa Energy Forum, 22.6.2022. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_4046.

Euroopan komissio, Timmermans (2022b). Opening Remarks EVP Timmermans on Fit for 55 at the Environment Council, 28.6.2022. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_4192.

Euroopan komissio, von der Leyen (2022). 2022 State of the Union Address by President von der Leyen, 14.9.2022. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_5493.

Euroopan komissio, Timmermans (2022c). Remarks EVP Timmermans at Environment Council on COP27 and COP15 mandate, 24.10.2022. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_6365.

Euroopan komissio, Timmermans (2023a). EVP Timmermans Keynote speech at the European Environment Agency conference 'Delivering the European Green Deal in Disrupting Times', 23.3.2023. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_1870.

Euroopan komissio, Timmermans (2023b). Speech of EVP Timmermans at Tsinghua University in China on the global Climate and Biodiversity crises, 3.7.2023.

Saatavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_3670.

Euroopan komissio, Timmermans (2023c). Remarks by EVP Timmermans at the European Parliament plenary debate on delivering the Green Deal, 12.7.2023. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_3832.

Euroopan komissio, von der Leyen (2023a). 2023 State of the Union Address by President von der Leyen, 13.9.2023. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_4426.

Euroopan komissio, von der Leyen (2023b.) Keynote speech by President von der Leyen at the Green Deal Summit, 26.9.2023. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_23_4614.

Euroopan komissio, Hoekstra (2023). Remarks by Commissioner Hoekstra at the event 'The EU's Carbon-Border Adjustment Mechanism for Climate Policy, and Implications for Chinese Companies', hosted by the EU-China Partnership Facility (ECPF), 16.11.2023, Peking. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_5814.

Euroopan komissio, Jørgensen (2025). Keynote speech by Commissioner Jørgensen at Financial Times-Iberdrola International Energy Policy Forum 2025, 5.2.2025.

Saatavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_425.

Euroopan komissio, Ribera (2025). Remarks by Executive Vice-President Ribera and Commissioner Hoekstra at the press conference on the proposal for an EU climate target for 2040, 2.7.2025. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_1711.

Euroopan komissio, von der Leyen (2025). 2025 State of the Union Address by President von der Leyen, 10.9.2025. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_25_2053.

Euroopan komissio, Hoekstra (2025). Remarks by Executive Vice-President Ribera and Commissioners Hoekstra and Jørgensen at the press conference on an EU global climate and energy vision, 16.10.2025. Saatavissa:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_2401.

Kirjallisuus

- Acharya, Amitav (2017). After Liberal Hegemony: The Advent of a Multiplex World Order. *Ethics & International Affairs*, 31(3), 271–285.
- Aggestam, Lisbeth (2008). Introduction: ethical power Europe? *International Affairs*, 84(1), 1–11.
- Aklin, Michaël & Urpelainen, Johannes (2018). *Renewables: the politics of a global energy transition*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Andersen, Anders Siig; Hauggaard-Nielsen, Henrik; Christensen, Thomas Budde & Hulgaard, Lars (2023). *Interdisciplinary Perspectives on Socioecological Challenges: Sustainable Transformations Globally and in the EU*. New York: Routledge.
- Avelino, Flor; Grin, John; Pel, Bonno & Jhagroe, Shivant (2016). The politics of sustainability transitions. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), 557–567.
- Baker, Susan (2007). Sustainable development as symbolic commitment: Declaratory politics and the seductive appeal of ecological modernisation in the European Union. *Environmental Politics*, 16(2), 297–317.
- Barnes, Pamela M. (2011). The role of the Commission of the European Union: creating external coherence from internal diversity. Teoksessa Rüdiger Wurzel & James Connelly (toim.): *The European Union as a Leader in International Climate Change Politics*. Oxford; New York: Routledge, 41–57.
- Barnett, Michael N. (2019). The End of a Liberal International Order That Never Existed. The Global Governance Centre (GGC). Saatavissa: <https://theglobal.blog/2019/04/16/the-end-of-a-liberal-international-order-that-never-existed/>, käytetty 6.3.2026.
- Beaudonnet, Laurie; Belot, Céline; Caune, Hélène; Houde, Anne-Marie; Pennetreau, Damien (2023). Narrating Europe: (Re-)constructed and Contested Visions of the European Project in Citizens' Discourse. *Journal of Common Market Studies*, 61(1), 161–178.
- Beetham, David (1991). *The Legitimation of Power*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Bengtsson, Rikard & Elgström, Ole (2011). Reconsidering the European Union's roles in international relations – Self-conceptions, expectations, and performance. Teoksessa Sebastian Harnisch, Cornelia Frank & Hanns W. Maull: *Role Theory in International Relations*. Oxford; New York: Routledge, 113–130.
- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (2002). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*, 3. painos. Helsinki: Gaudeamus.

- Bickerton, Chris J. (2011). Legitimacy Through Norms: The Political Limits to Europe's Normative Power. Teoksessa Richard G. Whitman (toim.) *Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Lontoo: Palgrave Macmillan, 25–42.
- Biegoń, Dominika (2013). Specifying the Arena of Possibilities: Post-structuralist Narrative Analysis and the European Commission's Legitimation Strategies. *Journal of Common Market Studies*, 51(2), 194–211.
- Biegoń, Dominika (2016). *Hegemonies of Legitimation – Discourse Dynamics in the European Commission*. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- BIOS (2019). Ekologinen jälleenrakennus. Päivitetty 1.11.2019. Saatavissa: <https://eko.bios.fi/>, käytetty 17.3.2024.
- Bloomfield, Jon & Steward, Fred (2020). The Politics of the Green New Deal. *The Political Quarterly*, 91(4), 770–779.
- Blondeel, Mathieu; Bradshaw, Michael J.; Bridge, Gavin & Kuzemko, Caroline. The geopolitics of energy system transformation: A review. *Geography Compass*, 15(7), 1–22.
- Bocquillon, Pierre (2024). Climate and energy transitions in times of environmental backlash? The EU 'Green Deal' from adoption to implementation. *Journal of Common Market Studies*, 62(1), 124–134.
- Bongardst, Annette & Torres, Francisco (2020). The European Green Deal: More than an Exit Strategy to the Pandemic Crisis, a Building Block of a Sustainable European Economic Model. *Journal of Common Market Studies*, 60(1), 170–185.
- Bosetti, Valentina; Colantone, Italo; De Vries, Catherine E. & Musto, Giorgio (2025) Green backlash and right-wing populism. *Nature Climate Change*, 15, 822–828.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Bretherton, Charlotte & Vogler, John (2006). *European Union as a Global Actor*, 2. painos. New York: Routledge.
- Brown, M. Leann (2016). The evolving and interacting bases of EU environmental policy legitimacy. *Global Discourse*, 6(3), 1–24.
- Burr, Vivien. (1995). *An Introduction to Social Constructionism*. Lontoo: Routledge.
- Burr, Vivien. (2015). *Social constructionism*, 3. painos. Hove; New York: Routledge.
- Carvalho, Anabela (2020). Discourses for transformation? Climate change, power and pathways to the future. Teoksessa Klaus Krippendorff & Nour Halabi (toim.):

- Discourses in Action – What Language Enables Us to Do*. Lontoo; New York: Routledge, 104–119.
- Çelik, Feyyaz Barış (2022). The EU’s different faces in climate diplomacy: leadership, interests, and responsibilities. *Journal of European Integration*, 44(8), 1019–1039.
- Cerutti, Furio (2008). Why political identity and legitimacy matter in the European Union. Teoksessa Furio Cerutti & Sonia Lucarelli (toim.) *The Search for a European Identity – Values, policies and legitimacy of the European Union*. Oxford; New York: Routledge.
- Chiti, Edoardo (2022). Managing the ecological transition of the EU: The European Green Deal as a regulatory process. *Common Market Law Review*, 59(1), 19–48.
- Costa, Oriol; Soler i Lecha, Eduard & Vlaskamp, Martijn C. (2025). EU Foreign Policy and the Fragmentation of the International Order: A Framework for Analysis. Teoksessa Oriol Costa, Eduard Soler i Lecha & Martijn C. Vlaskamp (toim.): *EU Foreign Policy in a Fragmenting International Order*. Cham: Palgrave Macmillan, 1–26.
- Crowley-Vigneau, Anne; Kalyuzhnova, Yelena & Ketenci, Natalya (2023). What motivates the ‘green’ transition: Russian and European perspectives. *Resources Policy*, 81, 1–10.
- de Ville, Ferdi & Orbie, Jan (2014). The European Commission's Neoliberal Trade Discourse since the Crisis: Legitimizing Continuity through Subtle Discursive Change. *British Journal of Politics & International Relations*, 16(1), 149–167.
- de Wilde, Pieter. (2022) Peace, Prosperity and Protection: Narratives of Integration and the ‘Justification Jungle’ of Europe's Public Spheres. *Journal of Common Market Studies*, 61(5), 1194–1210.
- Diez, Thomas (2001). Europe as a Discursive Battleground - Discourse Analysis and European Integration Studies. *Cooperation and Conflict*, 36(1), 5–38.
- Diez, Thomas (2004). Europe’s Others and the Return of Geopolitics. *Cambridge Review of International Affairs*, 17(2), 319–335.
- Diez, Thomas (2005). Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering “Normative Power Europe”. *Millenium: Journal of International Studies*, 33(3), 613–636.
- Diez, Thomas (2014). Setting the limits: Discourse and EU foreign policy. *Cooperation and Conflict*, 49(3), 319–333.
- Diez, Thomas & von Lucke, Franziskus (2023): Global justice and the EU climate policy in a contested liberal international order. *International Affairs*, 99(6), 2221–2239.
- Dobbs, Mary; Gravey, Viviane & Peterin, Ludvine (2021). Driving the European Green Deal in Turbulent Times. *Politics and Governance*, (9)3, 316–326.

- Dryzek, John S.; Norgaard, Richard B. & Schlosberg, David. (2013). *Climate-challenged society*, 1. painos. Oxford: Oxford University Press.
- Dryzek, John S. & Pickering, Jonathan (2019). *The Politics of the Anthropocene*. Oxford: Oxford University Press.
- Duchêne, François (1972). Europe's Role in World Peace. Teoksessa Richard Mayne (toim.) *Europe Tomorrow – 16 Europeans Look Ahead*. Lontoo: Fontana, 32–47.
- Dupont, Claire; Moore, Brendan; Boasson, Elin Lerum; Gravey, Viviane; Jordan, Andrew; Kivimaa, Paula; Kulovesi, Kati; Kuzemko, Caroline; Oberthür, Sebastian; Panchuk, Dmytro; Rosamond, Jeffrey; Torney, Diarmuid; Tosun, Jale & Homeyer, Ingmar (2023). Three decades of EU climate policy: Racing toward climate neutrality? *Wiley Interdisciplinary Reviews. Climate Change*, 15(1), 1–12.
- Eckert, Sandra (2021). The European Green Deal and the EU's Regulatory Power in Times of Crisis. *Journal of Common Market Studies*, 59(S1), 81–91.
- Erjavec, Karmen & Erjavec, Emil (2020). The Noble or Sour Wine: European Commission's Competing Discourses on the Main CAP Reforms. *Sociologia Ruralis*, 60(3), 661–679.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*, 2. painos. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan komissio (n.d.). The European Green Deal. Saatavissa: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en, käytetty 12.4.2026.
- Euroopan unionista tehty sopimus (konsolidoitu toisinto) (SEU) (2016). Euroopan unionin virallinen lehti, C 202/1, saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016M/TXT>, käytetty 14.2.2026.
- Eurostat (2025). EU trade with Russia - latest developments, päivitetty 2/2025. Saatavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_trade_with_Russia_-_latest_developments#Key_product_groups_in_EU_imports_from_Russia, käytetty 6.3.2026.
- Fairclough, Norman (2003). *Analysing Discourse – Textual analysis for social research*. Lontoo; New York: Routledge.
- Fairclough, Isabela & Fairclough, Norman (2012). *Political Discourse Analysis – A method for advanced students*. London; New York: Routledge.

- Feindt, Peter H. & Oels, Angela (2005). Does Discourse Matter? Discourse Analysis in Environmental Policy Making. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 7(3), 161–173.
- Feola, Giuseppe & Jaworska, Sylvia (2019). One transition, many transitions? A corpus-based study of societal sustainability transition discourses in four civil society's proposals. *Sustainability Science*, 14, 1643–1656.
- Fernández-Miguel, Andrés; García-Muiña, Fernando E.; Riccardi, Maria Pia; Veglio, Valerio & Settembre-Blundo, Davide (2025). Strategic and Systemic Sustainability: Redefining EU Governance Beyond Environmental Policy. *Sustainability* 17(18), 1–27.
- Fløttum, Kjersti & Gjerstad, Øyvind (2017). Narratives in climate change discourse. *Wiley Interdisciplinary Reviews. Climate Change*, 8(1), 1–15.
- Fouilleux, Eve (2004). CAP Reforms and Multilateral Trade Negotiations: Another View on Discourse Efficiency. *West European Politics*, 27(3), 235–255.
- Frantzeskaki, Niki; Loorbach, Derk & Meadowcroft, James (2012). Governing societal transitions to sustainability. *International Journal of Sustainable Development*, 15(1/2), 19–36.
- Freeden, Michael (2005). *Liberal Languages: Ideological Imaginations and Twentieth-Century Progressive Thought*. Princeton; Oxford: Princeton University Press.
- Freudlsperger, Christian & Schramm, Lucas (2025). Assessing external pressures: European integration in the geopolitical age. *Journal of European Public Policy*, 1–26.
- Gaede, James & Meadowcroft, James (2016). A Question of Authenticity: Status Quo Bias and the International Energy Agency's World Energy Outlook. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), 608–627.
- Gardiner, Stephen M. (2006). A Perfect Moral Storm: Climate Change, Intergenerational Ethics, and the Problem of Moral Corruption. *Environmental Values*, 15(3), 397–413.
- Gaventa, Jonathan (2019). How the European Green Deal Will Succeed or Fail. E3G. Saatavissa: <https://www.e3g.org/publications/essay-summary-how-the-european-green-deal-will-succeed-or-fail/>, käytetty 15.3.2024.
- Geels, Frank W. (2010). Ontologies, socio-technical transitions (to sustainability), and the multi-level perspective. *Research Policy*, 39(4), 495–510.
- Geels, Frank W. (2011). The multi-level perspective on sustainability transitions: Responses to seven criticisms. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 1, 24–40.

- Godet, Claire & Redert, Bastiaan (2022). Conflating Policy, Democracy and Legitimacy: An Illustration through Stakeholder Involvement. Teoksessa Christopher Lord, Peter Bursens, Dirk De Bièvre, Jarle Trondal & Ramses A. Wessel (toim.): *The Politics of Legitimation in the European Union: Legitimacy Recovered?* Oxford: Routledge, 17–38.
- Gouldson, Andrew & Murphy, Joseph (1996). Ecological modernization and the European Union. *Geoforum*, 27(1), 11–21.
- Hacking, Ian. (1999). *The social construction of what?* Cambridge, Massachusetts; London, England: Harvard University Press.
- Hafner, Manfred & Tagliapietra, Simone (toim.) (2020). *The Geopolitics of the Global Energy Transition*. Cham: Springer International Publishing.
- Hajer, Maarten A. (1995). *The Politics of Environmental Discourse – Ecological Modernization and the Policy Process*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Hajer, Maarten A. (2005). Coalitions, Practices, and Meaning in Environmental Politics: From Acid Rain to BSE. Teoksessa David Howarth & Jacob Torfing (toim.): *Discourse Theory in European Politics – Identity, Policy, and Governance*. Palgrave Macmillan, 297–315.
- Hall, Peter A. (1993). Policy Paradigms, Social Learning, and the State: The Case of Economic Policymaking in Britain. *Comparative Politics*, 25(3), 275–296.
- Hansen, James E.; Kharecha, Pushker; Sato, Makiko; Tselioudis, George; Kelly, Joseph; Bauer, Susanne E.; Ruedy, Reto; Jeong, Eunbi; Jin, Qinjian; Rignot, Eric; Velicogna, Isabella; Schoiberl, Mark R.; von Schuckmann, Karina; Amponsem, Joshua; Cao, Junji, Keskinen, Anton; Li, Jing & Pokela, Anni (2025). Global Warming Has Accelerated: Are the United Nations and the Public Well-Informed? *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 67(1), 6–44.
- Helsingin Sanomat (2026). Päästökauppajärjestelmän muutokset uhkaavat Suomen miljardi-investointeja, 8.3.2026. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011862066.html>, käytetty 17.5.2026.
- Helwig, Niklas (2022). The Ambiguity of the EU's Global Role: A Social Explanation of the Term 'Strategic Autonomy'. *European Foreign Affairs Review*, 27, 21–38.
- Helwig, Niklas; Siddi, Marco & Sinkkonen, Ville (2025). The European Union's Evolving Vision for the International Order – From Liberal Beacon to Competitive Pole. Teoksessa Ville Sinkkonen, Veera Laine & Matti Puranen (toim.): *Competing Visions*

- for International Order – Challenges for a Shared Direction in an Age of Global Contestation*. Lontoo; New York: Routledge, 55–65.
- Hensell, Stephan. (2022) Getting Cozy, or How the European Commission Produces Legitimacy in the EU. *International Studies Perspectives*, 23(2), 151–168.
- Hickel, Jason & Kallis, Giorgos. (2020). Is Green growth Possible? *New Political Economy*, 25(4), 469–486.
- Hobolt, Sara B.; Popa, Sebastian Adrian & van der Brug, Wouter (2025). European democracy in action? The 2024 European Parliament elections. *Journal of European Public Policy*, 399–414.
- Horn, Carsten & Felt, Ulrike (2025). On the environmental fragilities of digital solutionism. Articulating ‘digital’ and ‘green’ in the EU’s ‘twin transition. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 1–19.
- Hulme, Mike. (2009). *Why We Disagree About Climate Change: Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huttunen, Suvi & Rekola, Aino (2021). Reilu siirtymä, ekologinen solidaarisuus ja kestävyysmurroksen mahdollisuus? *Alue ja Ympäristö*, 50(2), 154–164.
- Ifversen, Jan (2002). Europe and European Culture – A Conceptual Analysis. *European Societies*, 4(1), 1–26.
- Ikenberry, John G. (2018). The end of liberal international order? *International Affairs*, 94(1), 7–23
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (2023). Summary for Policymakers. Teoksessa *Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Geneve, IPCC, 1–34.
- Johansson, Vilja (2023) Just Transition as an Evolving Concept in International Climate Law. *Journal of Environmental Law*, 35(2), 229–249.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993). Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Suoninen Eero: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino, 17–48.
- Jokinen, Arja (1999). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, 2. painos. Tampere: Vastapaino, 37–53.

- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (1999). Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, 2. painos. Tampere: Vastapaino, 54–97.
- Juhila, Kirsi (1999). Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät – tilanteisesta kulttuuriseen kontekstiin. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, 2. painos. Tampere: Vastapaino, 160–198.
- Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999). Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, 2. painos. Tampere: Vastapaino, 233–252.
- Jänicke, Martin (2008). Ecological modernization: new perspectives. *Journal of Cleaner Production*, 16, 557–565.
- Jänicke, Martin & Jörgens, Helge (2023). Ecological Modernization and Beyond. Teoksessa Helge Jörgens, Christoph Knill & Yves Steinebach: *Routledge Handbook of Environmental Policy*, Lontoo: Routledge, 68–88.
- Järvelä, Marja; Kortetmäki Teea; Huttunen, Suvi; Turunen, Anni & Tossavainen, Saima. (2020). *Ilmastotoimien sosiaalinen hyväksyttävyyys*. Suomen ilmastopaneeli, raportti 1/2020. Saatavissa: <https://ilmastopaneeli.fi/hae-julkaisuja/ilmastotoimien-sosiaalinen-hyvaksettavyys/>, käytetty 21.3.2026.
- Krzyżanowski, Michał (2013). Policy, policy communication and discursive shifts Analyzing EU policy discourses on climate change. Teoksessa Piotr Cap & Urszula Okulska (toim.): *Analyzing Genres in Political Communication: Theory and practice*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 101–133.
- Krzyżanowski, Michał (2015). International leadership re-/constructed? Ambivalence and heterogeneity of identity discourses in European Union’s policy on climate change. *Journal of Language & Politics*, 14(1), 110–133.
- Kuhn, Theresa (2019). Grand theories of European integration revisited: does identity politics shape the course of European integration? *Journal of European Public Policy*, 26(8), 1213–1230.
- Kutter, Amelie (2020). *Legitimation in the European Union – A Discourse- and Field-Theoretical View*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Kuzemko, Caroline; Bradshaw; Michael, Bridge, Gavin; Goldthau, Andreas; Jewell, Jessica; Overland, Indra; Scholten, Daniel; van de Graaf; Thjis & Westphal, Kirsten (2020). Covid-19 and the politics of sustainable energy transitions. *Energy Research & Social Science*, 68, 1–7.

- Köhler, Jonathan; Geels, Frank W.; Kern, Florian; Markard, Jochen; Onsongo, Elsie; Wieczorek, Anna; Alkemade, Floortje; Avelino, Flor; Bergek, Anna; Boons, Frank; Fünfschilling, Lea; Hess, David; Holtz, Georg; Hyysalo, Sampsa; Jenkins, Kirste ; Kivimaa, Paula; Martiskainen, Mari; McMeekin, Andrew; Mühlemeier, Marie Susan; Nykvist, Bjorn; Pel, Bonno; Raven, Rob; Rohracher, Harald; Sandén, Björn; Schot, Johan; Sovacool, Benjamin; Turnheim, Bruno; Welch, Dan & Wells, Peter (2019). An agenda for sustainability transitions research: State of the art and future directions. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 31, 1–32.
- Lauber, Volkmar & Schenner, Elisa (2011). The struggle over support schemes for renewable electricity in the European Union: a discursive-institutionalist analysis. *Environmental Politics*, 20(4), 508–527.
- Lavery, Scott & Schmid, Davide (2021). European Integration and the New Global Disorder. *Journal of Common Market Studies*, 59(5), 1322–1338.
- Lenschow; Andrea & Sprungk, Carina (2010). The Myth of a Green Europe. *Journal of Common Market Studies*, 48(1), 133–154.
- Lenton, Timothy M.; Milkoreit, Manjana; Willcock, Simon; Abrams, Jesse F.; Armstrong McKay, David I.; Buxton, Joshua E.; Donges, Jonathan F.; Loriani, Sina; Wunderling, Nico; Alkemade, Floor; Barrett, Mike; Constantino, Sara; Powell, Tom; Smith, Steven R.; Boulton, Chris A.; Pinho, Patricia; Dijkstra, Henk; Pearce-Kelly, Paul; Roman-Cuesta, Rosa M.; Dennis, Donovan (toim.) (2025) *The Global Tipping Points Report 2025*. University of Exeter.
- Loorbach, Derk; Frantzeskaki, Niki & Avelino, Flor (2017). Sustainability Transitions Research: Transforming Science and Practice for Societal Change. *Annual Review of Environment and Resources*, 42, 599–626.
- Lord, Christopher; Bursens, Peter; Bievre, Dirk De; Trondal, Jarle; Wessel, Ramses A. (toim.) (2022). *The Politics of Legitimation in the European Union: Legitimacy Recovered?* Oxford: Routledge.
- Lucarelli, Sonia (2006a). Introduction. Teoksessa Sonia Lucarelli & Ian Manners (toim.): *Values and Principles in European Union Foreign Policy*. Oxford; New York: Routledge, 1–18.
- Lucarelli, Sonia (2011). Debating identity and legitimacy in the EU: concluding remarks. Teoksessa Sonia Lucarelli, Furio Cerutti & Vivien A. Schmidt (toim.): *Debating Political Identity and Legitimacy in the European Union*. Oxford; New York: Routledge, 193–206.

- Lynggaard, Kennet (2017). Exploring the emotional appeal of green and social Europe myths among pan-European Union organizations. *Journal of European Public Policy*, 24(10), 1409–1429.
- Machin, Amanda (2019). Changing the story? The discourse of ecological modernisation in the European Union. *Environmental Politics*, 28(2), 208–227.
- Manners, Ian (2002). Normative Power Europe: A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies*, 40(2), 235–258.
- Manners, Ian & Whitman, Richard G. (2003). The ‘difference engine’: constructing and representing the international identity of the European Union. *Journal of European Public Policy*, 10(3), 380–404.
- Manners, Ian & Murray, Philomena. (2016) The End of a Noble Narrative? European Integration Narratives after the Nobel Peace Prize. *Journal of Common Market Studies*, 54(1), 185–202.
- Markard, Jochen; Raven, Rob & Truffer, Bernhard (2012). Sustainability transitions: An emerging field of research and its prospects. *Research Policy*, 41(6), 955–967.
- Markard Jochen (2017). *Sustainability Transitions: Exploring the emerging research field and its contribution to management studies*. Conference paper, 33. EGOS Colloquium. Saatavissa:
https://www.researchgate.net/publication/318352015_Sustainability_Transitions_Exploring_the_emerging_research_field_and_its_contribution_to_management_studies,
 käytetty 23.3.2024.
- Mayer, Hartmut & Vogt, Henri (toim.) (2006). *A Responsible Europe? Ethical Foundations of EU External Affairs*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- McDonald, Matt. (2021). *Ecological Security - Climate Change and the Construction of Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McNamara, Kathleen R. (2023). Transforming Europe? The EU's industrial policy and geopolitical turn. *Journal of European Public Policy*, 9, 2371–2396.
- Methmann, Chris Paul (2010). Climate Protection’ as Empty Signifier: A Discourse Theoretical Perspective on Climate Mainstreaming in World Politics. *Millemium: Journal of International Studies*, 39(2), 345–372.
- Michalski, Anna & Parker, Charles F. (2024). The EU’s evolving leadership role in an age of geopolitics: Beyond normative and market power in the Indo-Pacific. *European Journal of International Security*, 9(2), 263–280.

- Miró, Joan (2022). Debating fiscal solidarity in the EU: interests, values and identities in the legitimization of the Next Generation EU plan. *Journal of European Integration*, 44(3), 307–325.
- Molnár, Anna & Harnos, Éva Jakusné (2023). The Postmodernity of the European Union: A Discourse Analysis of State of the Union Addresses. *The International Spectator*, 58(1), 58–74.
- Mälksoo, Maria (2016). From the ESS to EU Global Strategy: external policy, internal purpose. *Contemporary Security Policy*, 37(3), 374–388.
- Newell, Peter (2019). Trasformismo or transformation? The global political economy of energy transitions. *Review of International Political Economy*, 26(1), 25–48.
- Niska, Miira; Venäläinen, Satu; Olakivi, Antero & Cañada, Jose A. (2024). Sosiaalisen konstruktionismin juuret ja versiot. Teoksessa Miira Niska, Satu Venäläinen, Antero Olakivi & Jose A. Cañada (toim.): *Sosiaalinen konstruktionismi – Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista*. Tampere: Vastapaino, 13–60.
- Nyysönen, Heino & Elo, Kimmo (2019). EU-vaalit 2019 läpivalaisussa: laitoikeisto, liberaalit ja voittajan historia. *Kosmopolis*, 49(2), 23–46.
- Obradovic, Daniela (1999). Policy Legitimacy and the European Union. *Journal of Common Market Studies*, 34(2), 191–221.
- Oberthür, Sebastian & Dupont, Claire (2021). The European Union’s international climate leadership: towards a grand climate strategy? *Journal of European Public Policy*, 28(7), 1095–1114.
- Pansardi, Pamela & Battezzar, Francesco. (2018) The discursive legitimization strategies of the president of the commission: a qualitative content analysis of the State of the Union Addresses (SOTEU). *Journal of European Integration*, 40(7), 853–871.
- Paterson, Matthew (2021). ‘The End of the Fossil Fuel Age’? Discourse Politics and Climate Change Political Economy. *New Political Economy*, 26(6), 923–936.
- Pettifor, Ann (2019). *The Case for the Green New Deal*. Lontoo: Verso.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Politico (2023). Europe embarks on subsidy race it can’t win, 1.2.2023. Saatavissa: <https://www.politico.eu/article/europe-subsidy-green-deal-industrial-plan-state-aid/>, käytetty 19.3.2024.

- Politico (2025). EU unveils another plan to roll back green rules, 10.12.2025. Saatavissa: <https://www.politico.eu/article/brussels-confirms-another-plan-to-roll-back-green-rules/>, käytetty 1.2.2026.
- Politico (2026). How the Iran energy panic supercharged Europe's climate debate, 13.3.2026. Saatavissa: <https://www.politico.eu/article/how-iran-energy-panic-supercharged-europe-ets-climate-debate/>, käytetty 17.5.2026.
- Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987) *Discourse and Social Psychology – Beyond Attitudes and Behaviour*. Lontoo: Sage Publications.
- Potts, Tavis; Niewiadomski, Piotr & Prager, Katrin (2019). The Green Economy Research Centre – positioning geographical research in Aberdeen to address the challenges of green economy transitions. *Scottish Geographical Journal*, 135(3–4), 356–370.
- Pynnönen, Anu (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working Paper N:o 379. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_42412, käytetty 19.11.2025.
- Rantanen, Teemu (2022). Euroopan unionin ulkopolitiikka – Turvallisuusstrategiasta Strategiseen kompassiin. *Kosmopolis*, 52(2), 33–51.
- Reyes, Antonio (2011). Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse & Society*, 22(6), 781–807.
- Ringel, Marc & Thompson, Sarah (2025). *Europe's Choice: The next stage of EU climate and energy policies*. *Global Social Policy*, 25(1), 180–185.
- Risse, Thomas (2010). *A Community of Europeans? Transnational Identities and Public Spheres*. New York: Cornell University Press.
- Risse, Thomas (2019). Social Constructivism and European Integration. Teoksessa Antje Wiener, Tanja A. Börzel & Thomas Risse (toim.): *European Integration Theory*, 3. painos. Oxford: Oxford University Press, 127–147.
- Rojo, Luisa Martín & van Dijk, Teun A. (1997). “There was a Problem, and it was Solved!”: Legitimizing the Expulsion of 'Illegal' Migrants in Spanish Parliamentary Discourse. *Discourse & Society*, 8(4), 523–566.
- Ronkainen, Antti (2025). Ursula von der Leyenin muodonmuutos ja Euroopan ympäristöpolitiikan taantuma. Kalevi Sorsa -säätio, 5.11.2025. Saatavissa: <https://sorsafoundation.fi/ursula-von-der-leyenin-muodonmuutos-ja-euroopan-ymparistopolitiikan-taantuma/>, käytetty 9.5.2026.

- Rosamond; Jeffrey & Dupont; Claire (2025). Investigating the politics of democratic legitimacy in EU climate policymaking: the special case of Fit for 55. *Journal of European Integration*, 47(2), 237–255.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. (2009). KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto, 2. vedos. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoaarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>, käytetty 17.9.2025.
- Sareen, Siddharth (2020). A Typology of Practices of Legitimation to Categorise Accountability Relations. Teoksessa Siddharth Sareen (toim.): *Enabling Sustainable Energy Transitions: Practices of legitimation and accountable governance*. Cham: Palgrave Macmillan, 15–32.
- Saurugger, Sabine. (2013). Constructivism and public policy approaches in the EU: from ideas to power games. *Journal of European Public Policy*, 20(6), 888–906.
- Schmidt, Vivien A. (2011). The problems of identity and legitimacy in the European Union – Is more politics the answer? Teoksessa Sonia Lucarelli, Furio Cerutti & Vivien A. Schmidt (toim.): *Debating Political Identity and Legitimacy in the European Union*. Oxford; New York: Routledge, 16–37.
- Schmidt, Vivien A. (2013). Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and ‘Throughput’. *Political Studies*, 61(1), 2–22.
- Schmitz, Hubert (2015). Great Transformation – Is There a Fast Track? Teoksessa Ian Scoones, Melissa Leach & Peter Newell (toim.): *The Politics of Green Transformations*. Lontoo: Routledge, 170–184.
- Scoones, Ian; Newell, Peter & Leach, Melissa (2015). The politics of green transformations. Teoksessa Ian Scoones, Melissa Leach & Peter Newell (toim.) *The Politics of Green Transformations*. Lontoo: Routledge, 1–24.
- Siddi, Marco (2023). *European Energy Politics: The Green Transition and EU-Russia Energy Relations*. Edward Elgar Publishing.
- Siddi, Marco & Prandin, Frederica (2023). Governing the EU’s Energy Crisis: The European Commission’s Geopolitical Turn and its Pitfalls. *Politics & Governance*, 11(4), 286–296.
- Sitra (2020). *Sitran selvityksiä 162 – Megatrendit 2020*. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>, käytetty 17.3.2024.
- Sjursen, Helene (2002). Why Expand?: The Question of Legitimacy and Justification in the EU's Enlargement Policy. *Journal of Common Market Studies*, 40(3), 491–513.

- Solorio, Israel & Jörgens, Helge (2020). Contested energy transition? Europeanization and authority turns in EU renewable energy policy. *Journal of European Integration*, 42(1), 77–93.
- Suchman, Mark C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571–610.
- Suoninen, Eero (1993). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysin aakkoset*, 2. painos. Tampere: Vastapaino, 48–74.
- Suoninen, Eero (1999). Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, 2. painos. Tampere: Vastapaino, 17–36.
- Swyngedouw, Erik (2011). Depoliticized Environments: The End of Nature, Climate Change and the Post-Political Condition. *Royal Institute of Philosophy Supplement*, 69, 253–274.
- Säynäjoki, Sakari (2023). Antroposeeni, kapitaloseeni, fossiilikapitalismi: Miksi antroposeenitutkimuksessa pitäisi puhua fossiilikapitalismista? *Tutkimus & kritiikki*, 3(1), 42–67.
- Tereszkiewicz, Filip (2020). The European Union as a normal international actor: an analysis of the EU Global Strategy. *International Politics*, 57(1), 95–114.
- Tienhaara, Kyla & Robinson, Joanna (2023). *Routledge Handbook on the Green New Deal*. Lontoo; New York: Routledge.
- Tirkkonen, Juhani. (2000). *Ilmastopolitiikka ja ekologinen modernisaatio – Diskursiivinen tarkastelu suomalaisesta ilmastopolitiikasta ja sen yhteydestä metsäsektorin muutokseen*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Torney, Diarmuid (2015). *European Climate Leadership in Question: Policies Toward China and India*. Cambridge, MA; Lontoo: The MIT Press.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Tupala, Mira (2019). Applying quantitative appraisal analysis to the study of institutional discourse: the case of EU migration documents. *Functional Linguistics*, 6(2), 1–17.
- United Nations Environment Programme (UNEP) (2024). *Global Resources Outlook 2024: Bend the Trend – Pathways to a liveable planet as resource use spikes*. International Resource Panel, Nairobi.

- Vaara, Eero; Tienari, Janne & Laurila, Juha (2006). Pulp and Paper Fiction: On the Discursive Legitimation of Global Industrial Restructuring. *Organization Studies*, 27(6), 789–810.
- Vadén, Tero; Lähde, Ville; Majava, Antti; Järvensivu, Paavo; Toivanen, Tero; Hakala, Emma & Eronen, Jussi T. (2020). Decoupling for ecological sustainability: A categorisation and review of research literature. *Environmental Science & Policy*, 112, 236–244.
- van Dijk, Teun A. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. Lontoo: SAGE Publications.
- van Leeuwen, Theo. (2007). Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1(1), 91–112.
- van Leeuwen, Theo & Wodak, Ruth (1999). Legitimizing Immigration Control: A Discourse-Historical Analysis. *Discourse Studies* 1(1): 83–118.
- Weber, Max (1978). *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, Vol 1. Berkeley: University of California Press.
- Wendt, Alexander (1992). Anarchy is What States Make of it: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*, 46(2), 391–425.
- Wendt, Alexander (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Whitman, Richard G. (2011). Norms, Power and Europe: A New Agenda for Study of the EU and International Relations. Teoksessa Richard G. Whitman (toim.) *Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Lontoo: Palgrave Macmillan, 1–24.
- Wiesner, Claudia (2025). From conceptual politics to geopolitics: The war against Ukraine and ideological adjustments in the changing world order. *New Perspectives*, 33(3), 199–217.
- Vihma, Antto; Reischl, Gunilla & Andersen, Astrid Nonbo (2021). A Climate Backlash: Comparing Populist Parties' Climate Policies in Denmark, Finland, and Sweden. *The Journal of Environment & Development*, 30(3), 219–239.
- Vogler, John. (2023). EU Climate and Energy Security after 24 February 2022. *Czech Journal of International Relations*, 58(2), 81–92.
- von der Leyen, Ursula (2024). Statement at the European Parliament Plenary by President Ursula von der Leyen, candidate for a second mandate 2024-2029, 18.7.2024. Saatavissa: https://enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en, käytetty 19.2.2026.

- von Homeyer, Ingmar; Oberthür, Sebastian & Jordan, Andrew J. (2021). EU climate and energy governance in times of crisis: towards a new agenda. *Journal of European Public Policy*, 28(7), 959–979.
- Väliverronen, Esa. (1996). *Ympäristöuhkan anatomia*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Wendler, Frank. (2019). The European Parliament as an Arena and Agent in the Politics of Climate Change: Comparing the External and Internal Dimension. *Politics and Governance*, 7(3), 327–338.
- Wodak, Ruth & Forchtner, Bernhard (toim.) (2018). *The Routledge Handbook of Language and Politics*. Lontoo; New York: Routledge.
- World Commission on Environment and Development (WCED) (1987). *Our Common Future*. Oxford: University Press.
- World Meteorological Organization (WMO) (2026). *State of the Global Climate 2025*. Geneve.
- Yle (2025). Onko EU kääntämässä kelkkaansa? Komissio teki esityksen, jonka laajuus huolestutti järjestöt, 27.2.2025. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20145723>, käytetty 1.2.2026.
- Zito, Anthony, R.; Burns, Charlotte & Lenschow, Andrea (2019). Is the trajectory of European Union environmental policy less certain? *Environmental Politics*, 28(2), 187–207.